

Datganiad Cyfrifon 2023/24

**Cyhoeddi Drafft yn Amodol ar
Archwiliad**

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

CYNNWYS

	Tudalen
CYFLWYNIAD	5
ADRODDIAD NARATIF	6 - 12
DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU'R DATGANIAD CYFRIFON	
▪ Cyfrifoldebau'r Awdurdod	13
▪ Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151	14
ADRODDIAD YR ARCHWILIWR	15 - 18
<u>DATGANIAD CYFRIFON 2023/24:</u>	
DATGANIAD O EGWYDDORION A PHOLISIŌU CADW CYFRIFON	19 - 37
DATGANIADAU CRAIDD	
▪ Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid	38 - 39
▪ Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	40
▪ Symudiadau yn Natganiad y Cronfeydd wrth Gefn	41 - 42
▪ Y Fantolen	43
▪ Datganiad ynglŷn â Llif Arian	44
NODIADAU I'R CYFRIFON:	
Nodyn 1	45
Nodyn 2	45 - 46
Nodyn 3	47 - 48
Nodyn 4	48
Nodyn 5	49 - 50
Nodyn 6	50
Nodyn 7	51
Nodyn 8	51
Nodyn 9	51
Nodyn 10	52 - 55
Nodyn 11	56 - 59
Nodyn 12	60 - 63
Nodyn 13	64
Nodyn 14	65 - 67
Nodyn 15	68
Nodyn 16	68
Nodyn 17	68
Nodyn 18	69 - 74
Nodyn 19	75
Nodyn 20	76
Nodyn 21	76
Nodyn 22	76
Nodyn 23	77
Nodyn 24	78

Nodyn 25	▪ Lwfansau Aelodau	Tudalen 79
Nodyn 26	▪ Tâl Swyddogion	79 - 81
Nodyn 27	▪ Costau Archwilio Allanol	81
Nodyn 28	▪ Incwm Grantiau	82 - 83
Nodyn 29	▪ Partïon Cysylltiedig	84 - 85
Nodyn 30	▪ Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf	86
Nodyn 31	▪ Prydlesau	87 - 90
Nodyn 32	▪ Mentrau Cyllid Preifat a Chytundebau Tebyg	90 - 92
Nodyn 33	▪ Cynlluniau Pensiwn y Cyfrifir Amdanynt fel Cynlluniau Diffiniedig	92
Nodyn 34	▪ Cynlluniau Pensiwn Buddiannau Diffiniedig	92 - 97
Nodyn 35	▪ Dyledion Digwyddiadol	97
Nodyn 36	▪ Trefniadau a Phwyllgorau ar y Cyd	97 - 98
Nodyn 37	▪ Natur a Maint y Risgiau a Ddaw o Offerynnau Ariannol	98 - 101
Nodyn 38	▪ Cronfeydd Ymddiriedolaeth	102
Nodyn 39	▪ Treth y Cyngor	103
Nodyn 40	▪ Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	104
GEIRFA		105 - 113
DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (ATODIAD)		1 - 19

CYFLWYNIAD

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn awdurdod unedol sy'n darparu holl brif wasanaethau llywodraeth leol megis Addysg, Gwasanaethau Cymdeithasol, Gwasanaethau Amgylcheddol, Hamdden, Cynllunio a Phrifyrdd.

Mae gan Fwrdeistref Sirol Conwy boblogaeth o oddeutu 114,850. Mae dros 80% o'r boblogaeth yn byw ar hyd y llain arfordirol sy'n cynnwys trefi Abergele, Bae Colwyn a Llandudno. Mae gweddill y boblogaeth wedi'i gwasgaru ar draws yr ardal gan ymestyn i Ddolwyddelan yn y de-orllewin a Llangwm a Dinmael yn y de-ddwyrain. Mae oddeutu traean o breswylwyr Conwy yn siarad Cymraeg ac fe aned oddeutu hanner poblogaeth y Fwrdeistref Sirol yng Nghymru.

Llywodraethu Gwleidyddol

Mae gan Conwy 55 o gynghorwyr sir a etholwyd i gynrychioli 30 o ranbarthau etholiadol. Cynhaliwyd etholiadau lleol ym mis Mai 2022, ac mae gwneuthuriad gwleidyddol y Cyngor ar 28 Mehefin 2024 fel a ganlyn:-

- 20 Grŵp Annibynnol Conwy yn Gyntaf
- 10 Ceidwadol
- 9 Llafur
- 9 Plaid Cymru a'r Blaid Werdd
- 4 Democrat Rhyddfrydol
- 2 Aelodau Annibynnol Cynghreiriol
- 1 Annibynnol

Y Cyngor

Y Cyngor (55 cynghorydd) sy'n pennu'r gyllideb a'r polisiau cyffredinol. Mae'n cyfarfod o leiaf pedair gwaith y flwyddyn, ac mae'n trafod y gwahanol ddewisiadau ar gyfer materion pwysig sy'n wynebu'r Fwrdeistref Sirol. Mae'r Cyngor yn penodi Arweinydd y Cyngor sy'n dewis yr Aelodau'r Cabinet, ac yn clustnodi cyfrifoldebau (portffolios) i aelodau Cabinet. Y Cyngor hefyd yw canolbwynt unrhyw drafodaeth am berfformiad y Cabinet.

Y Cabinet

Mae'r Cabinet yn cynnwys 10 o Gynghorwyr, yn cynnwys Arweinydd y Cyngor sy'n cadeirio cyfarfodydd y Cabinet. Mae gan bob un o Aelodau'r Cabinet bortffolio penodol, a chyfrifoldeb dros feysydd o wasanaethau'r Cyngor.

Mae rhagor o wybodaeth am y Cyngor ar gael ar y ddolen ganlynol:

<http://www.conwy.gov.uk/cy/Council/Council.aspx>

ADRODDIAD NARATIF

1. Diben Datganiad Cyfrifon y Cyngor yw darparu gwybodaeth glir am effaith ariannol gweithgareddau'r Cyngor yn ystod y cyfnod dan sylw, mewn arddull sy'n hawdd ei deall.
2. Mae'r Cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â Chod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol 2023/24 (y Cod 2023/24), sy'n nodi egwyddorion ac arferion cyfrifo sy'n ofynnol i ddarparu 'safbwynt gwirioneddol a theg' o sefyllfa ariannol a thrafodion yr awdurdod lleol. Mae Cod 2023/24 yn nodi 'arferion cyfrifo priodol' o dan delerau adran 21 (2) Deddf Llywodraeth Leol 2003. Mae Cod 2023/24 yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).
3. Mae'r cyfrifon hyn yn cynnwys y datganiadau ariannol canlynol yn unol â'r Cod:-

a) Datganiad Cyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon

Mae hyn yn nodi cyfrifoldebau perthnasol y Cyngor a'i swyddogion ar gyfer paratoi a chymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

b) Datganiad o egwyddorion a pholisïau Cyfrifon

Diben y datganiad hwn yw egluro sail y ffigyrau yn y Cyfrifon. Mae'n amlinellu'r polisiau cyfrifo sydd wedi'u mabwysiadu.

c) Datganiadau Ariannol 'Craidd'

1. Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi ei nodi yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r datganiad yn dangos bod gwarged yn y flwyddyn o £5.050m (diffyg 2022/23 o £23.936m).

2. Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn yr Awdurdod, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r Arian Dros Ben (neu'r Diffyg) ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Awdurdod, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor (y swm cyffredinol o arian at raid heb ei ddyrannu) ar gyfer sefydlu treth y cyngor. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo (i/o) gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

Swm y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio oedd £57.739m ar ddiwedd y flwyddyn 31 Mawrth 2024 (31 Mawrth 2023 £49.278m) gan gynnwys balans Cronfa'r Cyngor o £2.772m (31 Mawrth 2023 £4.168m).

3. Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan yr Awdurdod. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Awdurdod yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail gategori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbriso Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Gwerth net yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2024 oedd £385.474m, gostyngiad o £58.542m o'r sefyllfa ar 31 Mawrth 2023, yn bennaf oherwydd newidiadau yng ngwerth ymrwymadau pensiwn (gweler y Fantolen ar dudalen 43).

4. Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chyfwerth arian parod yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chyfwerth arian, drwy ddsbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu'n ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Awdurdod yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi'u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth yr Awdurdod yn y dyfodol.

d) Dadansoddiad Gwariant a Chyllid

Mae hwn yn ddadansoddiad i ddangos y gwariant net sy'n daladwy i'w drethu ac yn ei gysoni i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid yn dangos sut mae gwariant ar gyfer y flwyddyn ariannol yn cael ei ddefnyddio a'i noddi (grantiau llywodraeth, Treth y Cyngor a Chyfraddau Busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu gyda'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu eu henillir gan awdurdodau lleol yn unol ag arferion cyfrifeg sy'n gyffredinol yn cael eu derbyn.

4. Ariannu Gwasanaethau'r Cyngor

Mae gan y Cyngor ddau fath o wariant – gwariant refeniw a gwariant cyfalaf

Mae **Gwariant Refeniw** yn cynnwys gwario ar gostau dyddiol gwasanaethau megis cyflogau staff, cynnal a chadw adeiladau, cyflenwadau ac offer cyffredinol. Telir am y gwariant drwy'r incwm a dderbynnir gan Dalwyr Treth y Cyngor, talwyr trethi busnes, ffioedd a thaliadau a wneir ar gyfer gwasanaethau penodol, a grantiau a dderbynnir gan y llywodraeth.

Mae **Gwariant Cyfalaf** yn cynnwys gwario ar asedau megis ffyrdd, ailddatblygu a gwaith adnewyddu adeiladau. Bydd yr asedau hyn yn darparu buddion i'r gymuned am flynyddoedd lawer ac fe ariennir y gwariant yn bennaf drwy fenthycia a grantiau cyfalaf.

4.1 Adolygu'r Flwyddyn – Gwariant Refeniw

Ym mis Mawrth 2023, cymeradwywyd cyllideb gwariant net o £280.564 miliwn ar gyfer gwasanaethau'r Cyngor yn 2023/2024 (£256.914 miliwn yn 2022/2023), a oedd yn cynnwys darpariaeth ar gyfer pwysau hysbys ar wasanaethau, cynnydd mewn prisiau a risgiau eraill.

Pennwyd cyllideb gytbwys yn dilyn cyhoeddi setliad cymorth grant terfynol Llywodraeth Cymru. Cafwyd cynnydd o 7.3% yn y cyllid – yr 16eg cynnydd uchaf yng Nghymru sy'n is na'r cynnydd cyfartalog o 7.9%. Nid oedd y setliad uwch yn ddigon i gwrdd â'r diffyg ariannol yr oedd y Cyngor yn ei wynebu o ganlyniad i gynydd mewn cyflogau, chwyddiant a phwysau ar wasanaethau – materion nad oes gan y Cyngor unrhyw reolaeth drostynt, ac ar adeg pennu'r gyllideb nid oeddem ni'n gwybod beth fyddai canlyniad y trafodaethau cenedlaethol ar gyflogau.

Felly, er mwyn pennu cyllideb gytbwys o fewn yr adnoddau ariannol oedd ar gael, roedd yn rhaid i'r Cyngor wneud penderfyniadau anodd a heriol tu hwnt, gan gynnwys cynyddu Treth y Cyngor 9.9% a thargedu cyllidebau i'w lleihau.

Drwy gydol y flwyddyn mae'r Cyngor wedi gweld y galw am nifer o wasanaethau yn cynyddu o ganlyniad i effaith pandemig y Coronafeirws a'r argyfwng costau byw ar fywydau, lles a bywoliaeth pobl a'r economi – yn enwedig Plant sy'n Derbyn Gofal, Digartrefedd, plant gydag anghenion dysgu ychwanegol a Chludiant o'r Cartref i'r Ysgol.

Cafodd y gyllideb ar gyfer 2023/2024 ei monitro a'i rheoli yn ystod y flwyddyn drwy gyfrwng adroddiadau a chyflwyniadau rheolaidd a oedd yn tynnu sylw'r Aelodau at asesiad lefel uchel cyffredinol o'r sefyllfa ariannol a oedd yn datblygu. Bu i'r diffyg cyllidebol rhagamcanol gynyddu ar ddechrau'r flwyddyn yn sgil costau cynyddol a'r galw am wasanaethau, ac ar argymhelliad y Swyddog Adran 151, cyflwynodd y Cabinet fesurau rheoli gwariant anffurfiol i reoli'r sefyllfa ariannol, a helpodd i gadw'r gorwariant i £1.396 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn.

Ceir crynodeb o'r sefyllfa ariannol derfynol yn Nhabl 1:

Table 1

Col 1	Col 2	Col 3	Col 4	Col 5
CRYNODEB	AMCANGYFRIF GWREIDDOL	AMCANGYFRIF AILDDATGANEDIG	SEFYLLFA DERFYNOL	AMRYWIAD (Col 4 - Col 3)
	2023/24 £'000	2023/24 £'000	2023/24 £'000	2023/24 £'000
Sylfaen Adnoddau (incwm)				
Grant Cynnal Refeniw	159,886	160,071	160,071	0
Ardrethi Annomestig wedi'u Haiddosbarthu	38,527	38,527	38,527	0
Treth y Cyngor	81,204	81,204	81,706	502
Colledion Llai ar yr hyn a Gesglir (Treth y Cyngor)	227	227	227	0
Cyfraniad o Gronfeydd wrth Gefn (Dyfarniad Cyflog)	720	720	173	(547)
Cyfanswm	280,564	280,749	280,704	(45)
Gwariant Net				
Gwasanaethau Addysg	88,737	92,436	92,075	(361)
Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol	6,138	6,145	6,846	701
Gwasanaethau Cymdeithasol	82,747	84,401	87,342	2,941
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	18,541	20,790	21,979	1,189
Economi a Diwylliant	6,661	8,610	7,447	(1,163)
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	8,344	8,696	10,296	1,600
Gwasanaethau Ariannol Corfforaethol	1,514	1,644	1,613	(31)
Archwilio a Chaffael	704	656	538	(118)
Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau	1,746	1,877	1,708	(169)
Y Gyfraith a Llywodraethu	1,891	1,783	1,783	0
Technoleg Gwybodaeth	2,500	2,648	2,542	(106)
Gwasanaethau'r Prif Weithredwr	526	748	635	(113)
Pobl a Pherfformiad	1,687	1,766	1,562	(204)
Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor	12,887	12,887	11,591	(1,296)
Rheoli'r Trysorlys a Darpariaeth Isafswm Refeniw	14,633	14,633	13,797	(836)
Costau ac Incwm Corfforaethol	23,314	12,850	11,405	(1,445)
Ardollau	7,980	8,165	8,323	158
Storm Babet	0	0	618	618
Is-gyfanswm Gwariant Net y Gwasanaethau	280,550	280,735	282,100	1,365
Cyfraniad i'r Balansau Cyffredinol	14	14	0	(14)
Cyfraniad o'r Balansau Cyffredinol	0	0	(1,396)	(1,396)
Is-gyfanswm Arall	14	14	(1,396)	(1,410)
Cyllideb Refeniw Net	280,564	280,749	280,704	(45)

Mae Tabl 1 yn wahanol i golofn agoriadol y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid (tudalen 38) oherwydd rhai mân wahaniaethau cyflwyniadol rhwng y modd yr adroddir ar y gyllideb yn ystod y flwyddyn a sut yr adroddir ar y deilliant ar ôl cwblhau'r drefn o gau'r cyfrifon.

Mae balans cyffredinol Cronfa'r Cyngor yn fesur o'r gronfa wrth gefn gydag arian heb ei neilltuo sy'n cael ei ddefnyddio gan y Cyngor i gwrdd â gofynion llif arian a phan fo digwyddiadau annisgwyl. Mae balans Cronfa Gyffredinol y Cyngor yn £2.772 miliwn sy'n isel iawn o gymharu â gweddill Cymru ac mae'n rhaid adolygu hyn yn barhaus.

Mae cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy eraill wedi'u nodi yn Nodyn 11 y cyfrifon.

Mae Mantolen yr Awdurdod yn cynnwys nifer o symudiadau o ran cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd. Yn ystod 2023/24 sefydlwyd a chynyddwyd nifer o gronfeydd wrth gefn, a defnyddiwyd nifer o gronfeydd wrth gefn. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn yn deillio o ddigwyddiadau sydd wedi caniatáu rhoi arian i'r naill ochr am resymau amrywiol e.e. arbedion ychwanegol, neu amgylchiadau sy'n achosi i wariant gael ei atal neu ei ohirio. Mae'r symudiad yn y cronfeydd wrth gefn yn

ystod 2023/24 yn adlewyrchu Penderfyniadau'r Cyngor, cofnodion cyfrifo darbodus, risgiau, datblygiadau gwasanaethau, arian a neilltuwyd ar gyfer ymrwymadau, ac adnoddau i gynorthwyo gwasanaethau i gyflawni arbedion effeithlonrwydd yn y dyfodol.

4.2 Gwariant Cyfalaf

Yn ogystal â gwario arian i ddarparu gwasanaethau o ddydd i ddydd, mae'r Cyngor hefyd yn gwario arian ar ddarparu cyfleusterau newydd neu wedi'u hadnewyddu megis ysgolion, seilwaith arfordirol a phriffyrdd. Cyfanswm y gwariant cyfalaf yn 2023/24 oedd £44.479m. Mae'r canlynol yn grynodeb o'r meysydd gwasanaeth a welodd fuddsoddiad cyfalaf yn 2023/24 a sut y cafodd ei ariannu. Y gyllideb gyfalaf oedd £63.252 miliwn, felly yr oedd tanwariant o £18.773 miliwn.

Gwariant Cyfalaf	2023/24 Gwirioneddol £'000
Gwariant Cyfalaf yn ol Gwasanaeth:	
Addysg	7,810
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	25,901
Economi a Diwylliant	1,567
Gwasanaethau Cymdeithasol	3,496
Gwasanaethau Hamdden	2,160
Technoleg Gwybodaeth	935
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	2,229
Y Prif Weithredwr a Gwasanaethau Corfforaethol	156
Gwasanaethau Ariannol	225
Cyfanswm Ariannu Cyfalaf	44,479

Ariannu Cyfalaf	2022/23 Gwirioneddol £'000
Drwy:	
Benthyca a Chymorth	19,235
Benthyca Darbodus	6,536
Derbyniadau Cyfalaf	1
Grantiau Cyfalaf	18,666
Arian Cyfalaf Wrth Gefn	41
Cyfanswm Ariannu Cyfalaf	44,479

Ar gyfer gwariant cyfalaf a ariennir drwy fenthyca â chymorth, ariennir y costau drwy Grant Cynnal Refeniw, ac ar gyfer Benthyca Darbodus ariennir y costau gan y Gwasanaethau.

Dyma rai o'r prosiectau mawr a gynhaliwyd yn ystod 2023/24:-

- Gwelliannau yn y Ddarpariaeth Gofal Plant Cyfrwng Cymraeg ac Fel Arall
- Cyflwyno Darpariaeth Prydau Ysgol am Ddim i Ddisgyblion Oed Cynradd
- Casgliadau Ailgylchu a Gwastraff
- Buddsoddi yn Isadeiledd Canolfannau Hamdden
- Gosod Polion Golau Stryd Newydd
- Buddsoddi yn Isadeiledd Addysg
- Gosod Arwyneb Newydd a Gwella Rhwydwaith Ffyrdd y Sir
- Llwybrau Diogel yn y Gymuned a Rheoli Rhwydweithiau Traffig
- Lleuedd Lleol ar gyfer Cyllid Cyfalaf Natur a Chyllid Gwella Mynediad
- Cynnal a Chadw a Chryfhau Pontydd
- Darparu Addasiadau i Dai Sector Preifat
- Datblygu Canolfan Seibiant i Bobl Anabl Bron y Nant
- Canolfan Asesu Plant Bwthyn y Ddôl a Darpariaeth Lleoliadau
- Prosiectau Adeiladu Amddiffynfeydd Arfordirol
- Prosiectau Ffyrdd y Gronfa Ffyniant Bro
- Prosiectau'r Gronfa Teithio Llesol
- Gwella a Chynnal a Chadw Mannau Chwarae a Phyllau Padlo

Dyled y Cyngor sy'n weddill ar 31 Mawrth 2024 oedd £210.507m (£211.428m ar 31 Mawrth 2023), gan olygu gostyngiad o £0.921m drwy fenthyca. Mae hyn yn sgil cynnydd i fenthyca byrdymor o £4.661m a gostyngiad mewn benthyca hirdymor o £5.582m.

Roedd y Terfynau ar gyfer Gweithgarwch Benthyca yn 2023/24, a osodwyd yn unol â'r Fframwaith Darbodus ar gyfer Buddsoddiad Cyfalaf Awdurdod Lleol a gyflwynwyd drwy Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 (y Cod Darbodus) fel a ganlyn:

	£'000
Terfyn Awdurdodedig ar gyfer dyled allanol:	
Benthyca	262,511
Dyledion Hirdymor eraill	41,811
	304,322
Terfyn Gweithredol ar gyfer dyled allanol:	
Benthyca	252,511
Dyledion Hirdymor Eraill	41,811
	294,322

5. Dyledion Pensiwn - Safon Cyfrifo Rhyngwladol 19 (IAS19)

Mae'r Cyfrifon a gyflwynwyd yn cydymffurfio â gofynion y safon uchod gan eu bod yn adlewyrchu cost darpariaeth pensiwn i weithwyr yn y flwyddyn bresennol yn y cyfrifon refeniw, fel y cynghorwyd gan actwari'r Cyngor. Mae'r Datganiadau hefyd yn cynnwys, o fewn y Fantolen, asesiad yr actwari o gyfran yr Awdurdod o ddyled y Gronfa Bensiwn ar 31 Mawrth 2024, a'r gronfa wrth gefn sydd ei hangen i dalu am y ddyled honno. Efallai bydd y pandemig a'r marchnadoedd byd-eang yn effeithio ar rwymedigaethau pensiwn tu hwnt i 31 Mawrth, 2024.

Y rhwymedigaeth Cronfa Bensiwn a ddatgelir ar y Fantolen o £11.736m (ased Cronfa Bensiwn o £55.589m yn 2022/23) yw cyfanswm y gwarged/diffyg amcanol sy'n bodoli dros gyfnod oes y gronfa. Bydd y gwarged/diffyg hwn yn newid o flwyddyn i flwyddyn yn dibynnu ar berfformiad buddsoddiadau a'r rhagdybiaethau

actiwaraidd a wneir o ran pensiynwyr presennol, pensiynwyr gohiriedig a gweithwyr presennol.

Mae'r gronfa yn destun prisiad bob tair blynedd sy'n asesu cyflwr y gronfa bensiwn ar y pryd, ac yn gwneud argymhellion i'r cyrff derbyniedig amrywiol o ran y gyfradd briodol o gyfraniadau'r cyflogwr sydd eu hangen er mwyn adfer y gronfa i sefyllfa gytbwys dros gyfnod o amser.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun statudol ac, o'r herwydd, dim ond trwy ddeddfwriaeth y gellir newid y buddion sy'n cronni o dan y cynllun.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU Y DATGANIAD CYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R AWDURDOD

Y mae'n ofynnol bod y Cyngor yn:

- Trefnu bod ei faterion ariannol yn cael eu gweinyddu'n gywir, a sicrhau bod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yng Nghyngor Bwrdeistref Siroel Conwy, y swyddog hwnnw yw'r Cyfarwyddwr Strategol – Cyllid ac Adnoddau a **Swyddog Adran 151**.
- Rheoli ei fusnes mewn modd sy'n sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon. Mae'r Cyngor yn dirprwyo'r cyfrifoldeb hwn i'r Pwyllgor Archwilio.

TYSTYSGRIF YR AWDURDOD

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Bwrdeistref Siroel Conwy ar 31 Mawrth 2024.

LLOFNOD:

Ian Whyte – Aelod Lleyg
Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

DYDDIEDIG:

CYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG ADRAN 151

Fel y Prif Swyddog Cyllid, mae'r Swyddog Adran 151 yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol ag arferion priodol sydd, yn ôl gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gadw Cyfrifon Llywodraeth Leol ym Mhrydain ("Y Cod 2023/24"), yn gorfod cyflwyno barn gywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar y dyddiad cyfrifyddu, ac o incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Cyfarwyddwr Strategol – Arian ac Adnoddau a Swyddog Adran 151 wedi:

- dewis polisiau addas ar gyfer cadw cyfrifon ac wedi'u defnyddio mewn modd cyson;
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhai rhesymol a gofalus;
- cydymffurfio â'r Cod;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir sydd yn gyfoes;
- cymryd camau rhesymol i rwystro a chanfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

TYSTYSGRIF SWYDDOG ADRAN 151

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yn rhoi barn cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ar 31 Mawrth 2024, a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

LLOFNODWYD:

A Hughes
Cyfarwyddwr Strategol – Cyllid ac Adnoddau
Swyddog Adran 151

DYDDIEDIG: 29 Mehefin 2024

DATGANIAD CYFRIFON 2023/24

DATGANIAD O EGWYDDORION A PHOLISIÂU CYFRIFO

1. EGWYDDORION CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2024. Mae gofyn i'r Awdurdod baratoi Datganiad Cyfrifon Blyneddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2018, y mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023/24 (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Y confensiwn cyfrifo pennaf a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yw cost hanesyddol, wedi ei diwygio trwy ailbriso rhai categorïau penodol o asedau nad ydynt yn gyfredol, ac offerynnau cyllidol. Mae'r Datganiad Cyfrifon wedi cael ei baratoi ar sail 'busnes gweithredol'.

2. CRYNHOI INCWM A GWARIANT

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn pryd y digwyddodd, nid yn unig pryd y gwneir neu pryd y derbynnir taliadau arian parod. Yn arbennig:-

- Caiff referniw o gontractau gyda rheini sy'n derbyn gwasanaeth, boed am wasanaethau neu ddarparu nwyddau, ei gydnabod pan neu wrth i'r nwyddau neu wasanaethau gael eu trosglwyddo i'r rheini sy'n derbyn gwasanaeth yn unol â rhwymedigaethau perfformiad yn y contract.
- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwllch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cludo fel rhestrau eiddo ar y Fantolen.
- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud.
- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sy'n cael ei dalu ar fenthyciadau'n cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar gyfradd y llog mewn grym i'r offeryn cyllidol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract.
- Pan fo incwm a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyled neu gredyd i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan fo dyledion heb eu setlo mae balans y ddyled yn cael ei nodi a chodir ar referniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.
- O bryd i'w gilydd, pan fo taliadau yn destun anghydfod a/neu phan nad yw'r symiau dan sylw yn hysbys, caiff y taliad ei wneud yn y cyfrifon yn y flwyddyn y caiff yr anghydfod ei setlo ac nid o reidrydd y flwyddyn sy'n berthnasol i'r taliad.

- Hefyd, o bryd i'w gilydd, caiff anfoneb ei thrin ar sail arian parod yn y cyfrifon i sicrhau bod y nifer cywir o daliadau yn ymddangos yn y cyfrifon mewn blwyddyn ariannol.
- Mae de minimis o £1,000 ar gael ar gyfer trafodion refeniw a £5,000 ar gyfer trafodion cyfalaf.

3. **ARIAN PAROD A CHYFWERTH ARIAN**

Mae arian parod yn golygu arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cywerthydd arian yn fuddsoddiadau sy'n aeddfedu mewn tri mis neu lai o ddyddiad eu caffael ac y gellir eu trosglwyddo'n rhwydd i symiau gwybyddus o arian heb risg sylweddol o newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a chyfwerth arian yn net o orddrafftiau banc sy'n daladwy ar ofyniad ac sy'n ffurfio rhan integrol o reolaeth arian yr Awdurdod.

4. **EITEMAU MATEROL**

Pan fo eitemau incwm a gwariant yn faterol, datgelir eu natur a'u maint ar wahân, un ai ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu yn y Nodiadau i'r Cyfrifon, gan ddibynnu ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i bwrpas deall perfformiad ariannol yr Awdurdod.

5. **ADDASIADAU CYN CYFNOD, NEWIDIADAU MEWN POLISIÄU CYFRIFO AC AMCANGYFRIFON A CHAMGYMERIADAU**

Gall addasiadau cyn cyfnod ddeillio o newid mewn polisiäu cyfrifo neu i gywiro camgymeriad perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, hy eleni ac ym mlynnyddoedd y dyfodol y ceir effaith arnynt gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Dim ond pan fo'n ofynnol gan arferion cyfrifo cywir y gwneir newidiadau mewn polisiäu cyfrifo neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynghylch effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau ar sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni bai y nodir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau a ganfyddir mewn ffigyrau cyn cyfnod yn cael eu cywiro'n ôl weithredol trwy addasu'r balansau agor a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. TALIADAU I REFENIW AM ASED AU NAD YDYNT YN GYFREDOL

Rhoddir debyd yn erbyn gwasanaethau, gwasanaethau cefnogol a chyfrifon masnachu yn ôl y symiau a ganlyn i bwrpas cofnodi cost dal asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn:-

- Dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol.
- Colledion ailbriso ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronrus yn y Cyfrif Ailbriso Wrth Gefn y mae modd dileu'r colledion yn ei erbyn.
- Amorteiddio asedau sefydlog anniriaethol a briodolir i'r gwasanaeth.

Nid oes raid i'r Awdurdod godi'r dreth gyngor i bwrpas cyllido colledion dibrisiant, ailbriso neu amhariad na rhai amorteiddio. Fodd bynnag rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at y gostyngiad yn ei anghenion benthyca cyffredinol – cyfraniad sy'n cyfateb i swm a gyfrifir ar sail ddarbodus ac a bennir gan yr awdurdod yn unol â chyfarwyddiadau statudol. Felly yn lle colledion dibrisiant, ailbriso ac amhariad ac yn lle amorteiddiadau ceir cyfraniad i Falans Cronfa'r Cyngor – Isafswm Darpariaeth Refeniw (IDR) - trwy drafodyn diwygio i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn ac yn cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng y ddau.

7. BUDDIANNAU'R GWEITHWYR

Buddiannau Sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheiny sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn - buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheiny'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Awdurdod. Darperir ffigwr cronrus ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser hyblyg) a enillwyd gan weithwyr a'r rheiny heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w trosglwyddo i'r flwyddyn ariannol ddilynol. Mae'r ffigwr gronrus yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y cyflogai yn cymryd y budd. Codir y ffigwr gronrus yn erbyn yr Arian dros Ben neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn caiff ei wydroi trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol a chodir y rhain ar sail groniadau pan fo'r Awdurdod yn amlwg wedi ymrwymo i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu i wneud cynnig i annog diswyddo gwirfoddol.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ategu pensiynau mae darpariaethau statudol yn mynnu ar godi o falans Cronfa'r Cyngor y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifwyd yn ôl y safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth

Gefn, mae angen clustnodiadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn i gael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau terfynu wrth ategu pensiynau ac yn eu lle ddarparu debydau am yr arian parod a dalwyd i'r gronfa pensiwn ac i'r pensiynwyr a'r cyfryw symiau'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita ar ran yr Adran Addysg (DfE)
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Mae'r cynlluniau'n darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a pensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau i gynllun yr athrawon yn golygu na all yr rhwymedigaethau i'r buddiannau hyn gael eu dynodi fel arfer yn benodol i'r Awdurdod. Felly cyfrifir am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig ac ni chydabyddir unrhyw rwymedigaeth ar gyfer talu buddiannau i'r dyfodol yn y Fantolen. Codir am gyfraniadau y cyflogwr i Bensiynau Athrawon yn y flwyddyn i'r llinell Addysg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Cedwir cyfrifon i'r Cynllun Llywodraeth Leol fel cynllun buddiannau diffiniedig:

- Mae'r rhwymedigaethau i Gynlluniau Pensiwn Gwynedd a Sir y Fflint a briodolir i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwariol gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr ayyb. a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion y gweithwyr presennol.
- Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 4.85% (4.75% 2022/23) (yn seiliedig ar raddfa dychweliad awgrymiadol ar fondiau corfforaethol o safon uchel (iBoxx)).
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:-
  - Stociau a ddyfynnir - pris bid presennol
  - Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - Stociau uned - cyfartaledd cyfraddau'r bidiau a'r cynigion
  - Eiddo - gwerth ar y farchnad
- Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul saith rhan:-
  - Costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei

glustnodi i Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt.

- Costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheiny yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol - debyd i Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau ac Incwm Corfforaethol.
- Costau llog - y cynnydd disgwylidig yng ngwerth presennol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth i'r rheiny symud blwyddyn yn nes i gael eu talu - debyd i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddi a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Llog ar asedau Pensiwn – dyma'r llog ar asedau sy'n cael eu dal ar ddechrau'r flwyddyn a'r llif arian sy'n digwydd yn ystod y flwyddyn, a gyfrifir gan ddefnyddio'r gyfradd ostyngol ar ddechrau'r flwyddyn.
- Enillion neu golledion ar setliadau a chwtogiadau - o ganlyniad i gamau a gymerir i ryddhau'r Awdurdod o rwymedigaethau neu ddigwyddiadau sy'n gostwng gwasanaeth disgwylidig y dyfodol neu'r buddiannau cronus i weithwyr – debyd neu gredyd i'r Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau ac Incwm Corfforaethol.
- Ail-fesuriadau (asedau) – dyma'r adenillion ar asedau cynlluniau net o dreuliau gweinyddol ac incwm llog. Mae'n disodli elw a cholled actiwaraid ar asedau. Hefyd yn gynwysedig, mae costau o ganlyniad i adolygu clustnodi asedau ar brisiad i bob aelod staff.
- Ail-fesuriadau (rhwymedigaethau) – mae hyn yn gyfuniad o newidiadau mewn demograffig a thybiaethau ariannol a phrofi elw a cholled ar rwymedigaethau.
- Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd a Sir y Fflint - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn ar falans Cronfa'r Cyngor, ac nid y swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifeg cysylltiedig. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, golyga hyn fod cyllid yn mynd i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn ac o'r Gronfa, er mwyn dileu'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeoliad a chael yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn neu bensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath a oedd yn daladwy ond na thalwyd cyn diwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn felly'n mesur yr effaith fuddiol i Gronfa'r Cyngor o'r angen i roi cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillwyd gan weithwyr.

Buddiannau Dewisol

Yn ogystal mae gan yr Awdurdod rai pwerau i dalu buddiannau ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt

gan ddefnyddio'r un polisiau â'r rheiny a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

8. DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, rhai ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rheiny sy'n rhoi tystiolaeth o'r amodau oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau.
- Y rheiny sy'n arwydd o amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau, ond pan fo categori o ddigwyddiadau yn cael effaith berthnasol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol ddisgwyliedig.

Nid adlewyrchir digwyddiadau sy'n cymryd lle ar ôl dyddiad awdurdodi (2023/24) i gyhoeddi yn y Datganiad Cyfrifon.

9. OFFERYNNAU ARIANNOL

Rhwymedigaethau Ariannol

Mae rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen pan mae'r Cyngor yn dod yn barti i'r darpariaethau offeryn ariannol dan gontract, ac maent yn cael eu mesur i gychwyn ar werth teg ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddio. Mae ffioedd blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y CI&ES ar gyfer llog taladwy sy'n seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd llog gwirioneddol ar gyfer yr offeryn. Y cyfradd llog gwirioneddol yw'r gyfradd sy'n rhoi gostyngiad union i daliadau arian parod yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei nodi'n wreiddiol.

Ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a roddir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sydd heb ei gaslgu (a'r llog a gasglwyd); a llog a godir ar y CI&ES yw'r swm sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn honno, fel y pennir gan y cytundeb benthyciad.

Pan godir premiymau neu ostyngiadau ar y CI&ES mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Gronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r golled dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae cysoni'r symiau a godwyd ar y CI&ES i'r ffi net sydd ei angen yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Mae asedau ariannol yn cael eu dosbarthu ar sail dosbarthiad a dull o fesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer cynnal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri prif ddsbarthiad o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur ar:

- gostau amorteiddio
- gwerth teg drwy enillion neu golled (FVPL), neu
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall (FOVCI)

Mae model busnes y Cyngor yn dal buddsoddiadau i gasglu llif arian dan contract. Mae asedau ariannol felly'n cael eu dosbarthu fel costau amorteiddio, ac eithrio ar gyfer y sawl nid yw eu taliadau dan contract yn daliad o brifswm a llog (h.y. pan nad yw llif arian yn offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol sy'n cael eu Mesur ar Gost Amorteiddio

Mae rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen pan mae'r Cyngor yn dod yn barti i'r darpariaethau offeryn ariannol dan contract, ac maent yn cael eu mesur i gychwyn ar werth teg. Wedi hynny, maent yn cael eu mesur ar eu cost amorteiddio. Mae ffioedd blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y CI&ES ar gyfer llog taladwy sy'n seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd llog gwirioneddol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o asedau ariannol sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a roddir yn y Fantolen yw'r prif swm derbyniadwy sy'n weddill (a'r llog a gasglwyd); a llog a roddir i'r CI&ES yw'r swm derbyniadwy ar gyfer y flwyddyn honno yn y cytundeb benthyciad.

Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi gwneud benthyciadau i gyrff a mudiadau gwirfoddol ar gyfraddau llai na'r farchnad (benthyciadau meddal). Pan gwneir benthyciadau meddal, mae colled yn cael ei gofnodi yn y CI&ES (nodi dyled i'r gwasanaeth perthnasol) ar gyfer gwerth presennol y llog a fydd yn rhagweladwy dros oes yr offeryn, gan arwain at gost amorteiddio is na'r prifswm heb ei gasglu. Mae llog yn cael ei roi ar linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y CI&ES a gyfradd llog gwirioneddol ychydig yn uwch na'r gyfradd derbyniadwy o'r cyrff a mudiadau gwirfoddol, gyda'r gwahaniaeth yn gwasanaethau cynnydd i gost amorteiddio'r benthyciad yn y Fantolen. Mae darpariaethau statudol yn gofyn mai effaith benthyciadau meddal ar Falans Cronfa'r Cyngor yw'r llog a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn ariannol – mae cysoni'r symiau a dynnwyd o, a roddwyd i'r CI&ES i'r enillion net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad o'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Bydd unrhyw enillion a cholled sy'n codi o ased yn colli cydnabyddiaeth yn cael ei roi neu ei dynnu o'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y CI&ES.

Model Colled Credyd Disgwyliedig

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei asedau ariannol sy'n cael eu dal ar gost amorteiddio, bob deuddeg mis neu ar sail gydol oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig hefyd yn gymwys i dderbynion pryddles ac asedau dan contract. Colledion gydol oes yn unig sy'n cael eu cydnabod am dderbyniadwyon masnachu (dyledwyr) gan y Cyngor. Mae colledion amhariad yn cael eu cyfrifo i adlewyrchu ar y disgwyliad efallai na fydd llif arian y dyfodol yn digwydd oherwydd gall y benthyciwr diffyg dalu ar ei rwymedigaethau. Mae risg credyd yn chwarae rôl hanfodol wrth asesu colledion. Pan mae risg wedi

cynyddu'n sylweddol ers cydnabod offeryn yn wreiddiol, mae colledion yn cael eu hasesu ar sail oes gyfan. Pan nad yw risg wedi cynyddu'n sylweddol neu mae'n parhau i fod yn isel, mae colledion yn cael eu hasesu ar sail disgwyliad o golledion deuddeg mis.

Asedau Ariannol ar Werth Teg drwy Enillion a Cholledion (FVPL)

Mae asedau ariannol sy'n cael eu mesur ar FVPL yn cael eu cydnabod ar y Fantolen pan mae'r Cyngor yn dod yn barti i'r darpariaethau offeryn ariannol dan contract, ac maent yn cael eu mesur i gychwyn ar werth teg. Mae enillion a cholledion gwerth teg yn cael eu cydnabod wrth iddynt gyrraedd yn yr Arian Dros Ben neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Mae'r gwerth teg mesuriadau asedau ariannol yn seiliedig ar y technegau canlynol:

offerynnau gyda dyfynbris o brisiau'r farchnad - pris y farchnad
offerynnau eraill gyda thaliadau penodol a therfynadwy - dadansoddiad o ostyngiad i lif arian

Mae mewnbynnau'r technegau mesur yn cael eu categorio yn unol â'r tair lefel ganlynol:

Mewnbynnau Lefel 1 – dyfynbrisiau (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau sy'n union yr un fath y gall y Cyngor gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.

Mewnbynnau Lefel 2 – mewnbynnau heblaw am y dyfynbrisiau a gynhwysir yn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Mewnbynnau Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased.

Bydd unrhyw enillion a cholled sy'n codi o ased yn colli cydnabyddiaeth yn cael ei roi neu ei dynnu o'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y CI&ES.

10. TROSI ARIAN TRAMOR

Pan fo'r Awdurdod wedi gwneud trafodion mewn arian tramor, mae'r trafodyn yn cael ei drosi i sterling ar y raddfa gyfnewid sy'n berthnasol ar i ddiwrnod y gwnaethpwyd y trafodyn. Pan fo symiau mewn arian tramor dros ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, maent yn cael eu trosi i sterling.

11. GRANTIAU LLYWODRAETH A CHYFRANIADAU ERAILL

P'un a ydynt yn cael eu talu i'r cyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol:

- Y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau, ac
- Y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Nid yw'r symiau a nodwyd fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor yn cael eu rhoi mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes bydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi eu bodloni. Mae'r amodau'n nodi bod rhaid i'r buddiannau economaidd yn y dyfodol neu i'r gwasanaeth posib sydd wedi'i ymgorffori yn yr ased a brynwyd gyda'r arian grant neu gyda'r cyfraniadau gael eu defnyddio gan y derbynnnydd fel y nodwyd, neu bydd raid dychwelyd i'r trosglwyddydd y buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'r gwasanaeth posib.

Mae'r arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau lle na chafodd yr amodau eu bodloni yn cael eu cludo ymlaen yn y Fantolen fel credydwyd. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi mewn credyd yn y llinell gwasanaeth priodol (grantiau referniw a chyfraniadau a briodolwyd) neu Dreth ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau referniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo'r grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrddroi allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei bostio i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn – y rhai na chafodd eu defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio mae'n cael ei bostio i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn na chawsant eu defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

12. **ASEDAU ANNIRIAETHOL**

Mae gwariannau ar asedau nad ydynt yn rhai ariannol ac sydd heb ffurf ffisegol ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael eu cyfalafu pan dybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Mae asedau a gynhyrchir yn fewnol yn cael eu cyfalafu pan fo modd dangos bod y prosiect yn dechnegol-ymarferol ac y bwriedir ei gwblhau (gydag adnoddau digonol ar gael) ac y bydd yr Awdurdod yn medru cynhyrchu buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'n medru darparu gwasanaeth posib trwy werthu'r ased nei ei ddefnyddio. Mae gwariant yn cael ei gyfalafu pan fo modd ei fesur gyda sicrwydd fel un a briodolir i'r ased a phan fo'n cael ei gyfyngu i'r gwariant hwnnw a ddigwyddo yn ystod y cyfnod datblygu (nid oes modd cyfalafu gwariant ymchwil).

Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Awdurdod neu ei wasanaethau.

Ar y cychwyn cyntaf mesurir asedau anniriaethol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbriso hyd oni fydd modd pennu gwerth yr asedion y mae'r Awdurdod yn eu dal trwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid oes yr un o'r asedau anniriaethol y mae'r Awdurdod yn eu dal yn bodloni'r maen prawf hwn ac felly cânt eu cludo yn ôl y gost amorteiddiedig. Mae swm dibrisiannol ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(-au) y gwasanaeth perthnasol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar ased pryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased – mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn y llinell(-au) i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased anniriaethol neu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei drosglwyddo i'r Llinell Gwariant Gweithredol arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau anniriaethol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, amorteiddio, colledion amhariad neu wrth gael gwared â'r asedion ni chaniateir i enillion a cholledion gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrddroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £12,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniion Cyfalaf.

13. RHESTRAU STOC A CHONTRACTAU TYMOR HIR

Rhestrau eiddo yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar y gost isaf a'r gwerth net gwiredadwy yn seiliedig ar sail cost gyfartalog wedi'i bwysoli. Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar yr Arian dros Ben neu ar y Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

14. EIDDO BUDDSODDIAD

Eiddo buddsoddiad yw eiddo a ddefnyddir yn unswydd i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os yw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae eiddo buddsoddiad yn cael ei fesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac wedyn yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu am faint y gellid cyfnewid yr ased rhwng partion gwybodus hyd braich. Nid yw eiddo'n cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff ei ailbrisiu'n flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen (diwedd y flwyddyn). Mae enillion a cholledion adeg ailbrisiu'n cael eu symud i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am eiddo buddsoddiad yn cael ei roi mewn credyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad ac yn peri cynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, ni chaniateir i enillion a cholledion ailbrisiu a gwerthu, dan drefniadau statudol, gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrddroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £12,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbynnion Cyfalaf.

15. GWEITHREDIADAU A REOLIR AR Y CYD AC ASED AU A REOLIR AR Y CYD

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Awdurdod ynghyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedion ac o adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau a wyneba ac mae'n rhoi fel credyd neu ddebyd, yn ei Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y gwariant hwnnw'r â iddo a'r gyfran o incwm a enilla yn sgil y gwaith.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau eiddo, offer a chyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan yr Awdurdod a mentrwyr eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r gydfenter yn galw am sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau'r â iddynt ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y gydfenter a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

16. PRYDLESAU

Mae prydlesau'n cael eu categoraiddio fel prydlesau ariannol pan fo telerau'r brydles yn trosglwyddo, i bob pwrpas, o'r prydleswr i'r prydlesai yr holl risgiau a'r holl fendithion sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog yr eiddo, yr offer a'r cyfarpar. Categorioiddir yr holl brydlesau eraill fel Prydlesau Gweithredol.

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, mae'r tir a'r adeiladau'n cael eu hystyried ar wahân i bwrpas categoraiddio.

Pan fo trefniadau heb statws cyfreithiol prydles, ond er hynny'n trosglwyddo hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am daliad, yna mae cyfrif amdanynt dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Yr Awdurdod fel Daliwr Prydles

Prydlesau Ariannol

Mae eiddo, offer a chyfarpar sy'n cael eu dal dan brydlesau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar gychwyn y brydles yn ôl gwerth teg a fesurir adeg sefydlu'r brydles (neu yn ôl gwerth presennol y taliadau prydles lleiaf bosib, pa un bynnag o'r ddau sydd isaf). Gyda'r ased a gydnabyddir mae cyfrifoldeb cyfatebol i dalu i'r prydlesydd a all fod yn uwch na'r gwerth ased a gydnabyddir. Mae costau uniongyrchol cychwynol yr Awdurdod yn cael eu hychwanegu at y swm y mae'r ased yn ei gludo. Defnyddir y taliadau a wneir adeg gwneud prydles i nodi'r rhwymedigaeth sydd ynghlwm wrth y brydles. Codir am rent dilynol fel treuliau yn y cyfnodau hynny pryd y digwyddant.

Rhennir y taliadau prydles rhwng:-

- Tâl am brynu budd yn yr eiddo, offer a chyfarpar - defnyddir hwn i nodi i lawr beth yw rhwymedigaeth y brydles, a
- Tâl ariannol (mewn debyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Cedwir cyfrif am Eiddo, Offer a Chyfarpar a gydnabyddir dan brydlesau ariannol trwy ddefnyddio'r polisiâu hynny a ddefnyddir yn gyffredin yng nghyswllt asedau o'r fath, yn amodol ar godi am ddibrisiant dros gyfnod y brydles os ydyw'r cyfnod hwnnw'n fyrrach na'r amcangyfrif i oes ddefnyddiol yr ased (pan fo perchnogaeth yr ased ddim yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid yw'n ofynnol ar i'r Awdurdod godi Treth Gyngor i gynnwys dibrisiant neu ailbrisiant a cholledion amhariad sy'n deillio o asedau a brydleswyd. Yn hytrach, gwneir cyfraniad blynyddol gochelgar o gronfeydd refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly mae cyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor yn cymryd lle dibrisiant ac ailbriso a cholledion, trwy addasu trafodyn gyda'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredol

Mae rhenti a delir dan brydlesau gweithredol yn cael eu codi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul i'r gwasanaethau sy'n cael y budd o eiddo, offer a chyfarpar prydles. Codir y taliadau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. mae cyfnod di-rent ar gychwyn y brydles).

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Awdurdod yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, dilëir yr ased perthnasol o'r Fantolen fel gwarediad. Ar gychwyn y brydles, mae swm cludadwy'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Ased sy'n Cael ei Dal i'w Gwerthu) yn cael ei ddileu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enilliad neu golled ar warediad. Mae enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net yr Awdurdod yn y brydles, yn cael ei gredu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled ar warediad (h.y. ei ddebydu yn erbyn gwerth cludadwy'r ased adeg ei waredu), yn cydweddu gydag ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen.

Dyrennir prydlesau rhent rhwng:

- Taliad am gaffael y budd yn yr eiddo – defnyddir i ysgrifennu i lawr y dyledwr prydles (ynghyd ag unrhyw breiwm a dderbyniwyd), ac
- Incwm ariannol (credydir i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaniateir yn ôl statud i'r enilliad a gredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar warediad gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae'n ofynnol iddo gael ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi ei dderbyn, mae hwn yn cael ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn. Pan fo'r swm sy'n ddyledus yng nghyswllt yr ased prydles i'w setlo trwy dalu rhenti ym mlynnyddoedd ariannol y dyfodol, mae hwn yn cael ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn Gohiriedig yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn. Pan dderbynnir rhenti yn y dyfodol, defnyddir yr elfen derbyniad cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr y dyledwr prydles. Ar y pwynt hwn, mae'r derbyniadwyon cyfalaf gohiriedig yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth a ddilëir o warediadau'n cael ei godi ar y dreth gyngor, gan y darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly mae'r symiau hyn yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredol

Pan fo'r Awdurdod yn rhoi prydles weithredol dros eiddo neu eitem o eiddo neu gyfarpar, cedwir yr ased yn y Fantolen. Mae Incwm Rhent yn cael ei gredu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. telir premiwm ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr eir iddynt wrth negodi a threfnu prydles yn cael eu hychwanegu at swm cludadwy'r ased perthnasol a'u codi fel traul dros oes y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

17. EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Dosberthir asedau sydd â sylwedd ffisegol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu i bwrpasau gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol fel Eiddo, Offer a Chyfarpar. Nid oes de minimis ar wariant cyfalaf.

Cydnabyddiaeth

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cael ei gyfalafu ar sail gronns, cyn belled â'i fod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw'n llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd

Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:-

- Y pris prynu
- Unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr
- Amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gaffaelir heblaw drwy bryniant yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, pan y caffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan yr Awdurdod.

Yna caiff asedau eu cario yn y fantolen gan ddefnyddio'r sail mesuriadau canlynol:

- Isadeiledd ac asedau cymunedol – cost dibrisiant hanesyddol
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Pob ased gweithredol arall - gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol - EUV).
- Eiddo buddsoddiad – gwerth y farchnad a heb ei ddibrisio.
- Asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu – gwerth isaf cyn cael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w gwerthu a gwerth y farchnad, a heb eu dibrisio.
- Asedau Treftadaeth – gwerth y farchnad a heb eu dibrisio.

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig (DRC) fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg.

Mae'r asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar werth teg yn cael eu hailbriso yn ddigon aml i sicrhau nad yw eu swm cario'n sylweddol wahanol i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond o leiaf bob pum mlynedd. Mae cynnydd mewn ailbriso'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrddroad colled a godwyd yn flaenorol i wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdano fel a ganlyn:

- Pan fo balans o enillion ailbrisant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn neu falans annigonol, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisant a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad eu gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu hymgorffori yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth. Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, ble bo hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt fel a ganlyn:

- Pan fo balans o enillion ailbrisant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronus).
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisant Wrth Gefn neu falans annigonol, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrddroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrddroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydabod.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad a rhai Asedau Cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol o gyfnod oes defnyddiol sy'n weddill:-

- Anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr: rhwng 1-97 blwyddyn
- Cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar: dros oes ddefnyddiol rhwng 1 i 21 mlynedd
- Asedau Cymunedol: 1-22 blwyddyn
- Isadeiledd: dyraniad llinell syth rhwng 1-57 mlynedd.

Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar gydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, ac mae ei oes ddefnyddiol amcangyfrifedig yn sylweddol wahanol i oes ddefnyddiol y brif ased, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae lefel perthnasedd dibrisio o £2.5 miliwn o werth yr ased wedi cael ei nodi, ac ni fydd eitemau eiddo, offer na chyfarpar yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; bydd cydrannau sylweddol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu gwerth presennol yn 20% neu fwy o gyfanswm gwerth presennol yr ased, a'i gategoreiddio yn seiliedig ar arwyddocâd, oes defnyddiol a dull dibrisio.

Mae tir yn cael ei nodi fel cydran ar wahân yn ei rhinwedd ei hun.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn Cael eu Dal ar Gyfer Gwerthu

Pan ddaw'n bosib y bydd swm cario ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased sy'n Cael eu Dal i'w Werthu. Mae'r ased yn cael ei hailbrisio yn union cyn ei hailddosbarthu ac yna ei chario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn yr Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Werthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Werthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn gyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w werthu (addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai sy'n Cael eu Dal i'w Werthu) a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

Nid yw asedau sydd wedi eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Werthu.

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei datgomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Werthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu. Mae symiau a dderbynnir o

warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiant a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £12,000 a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel Derbyniadwyon Cyfalaf. Mae'n ofynnol ar i'r derbyniadwyon cyfalaf gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y cânt eu defnyddio neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol yr Awdurdod i fenthycu (y gofyniad cyllido cyfalaf). Mae derbyniadwyon yn cael eu meddiannu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth a ddilëir o warediadau'n cael ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau sefydlog dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae symiau'n cael eu meddiannu i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Caiff asedau cyfarpar sydd wedi dibrisio'n llawn eu dileu dwy flynedd yn ddiweddarach.

18. **MENTRAU CYLLID PREIFAT (PFI) A CHONTRACTAU TEBYG**

Cytundeb yw contract PFI i dderbyn gwasanaeth, lle mae'r cyfrifoldeb dros sicrhau bod yr Eiddo, Offer a Chyfarpar ar gael sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth yn trosglwyddo i'r contractwr PFI. Gan mai'r dybiaeth yw bod y Cyngor yn rheoli'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu dan ei gynllun PFI ac y bydd perchenogaeth yr Eiddo, Offer a Chyfarpar yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y contract, heb ddim cost ychwanegol, mae'r Cyngor yn dal yr asedau sefydlog a ddefnyddiwyd dan y contract ar y Fantolen.

Yn cydbwysu cydnabyddiaeth wreiddiol yr Eiddo, Offer a Chyfarpar hyn, mae cydnabyddiaeth ynghylch rhwymedigaeth am symiau dyledus i weithredwr y cynllun i dalu am yr asedau. I'r Cynllun PFI Tair Ysgol, ysgrifennwyd yr rhwymedigaeth i lawr gan daliad cychwynnol ymlaen llaw o dal unedol o £9m.

Caiff Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu cydnabod ar y Fantolen eu hadbrisiu a'u dibrisio yn yr un modd ag Eiddo, Offer a Chyfarpar ym meddiant y Cyngor.

Caiff y symiau taladwy i'r gweithredwr PFI bob blwyddyn eu dadansoddi i bum elfen:-

- Gwerth teg y gwasanaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn – wedi'i debydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Costau cyllid - codi llog ar y rhwymedigaeth Mantolen sydd dros ben, wedi ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Rhent dibynnol – cynnydd yn y swm i'w dalu am yr eiddo sy'n codi yn ystod y contract, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Taliad tuag at y rhwymedigaeth – wedi'i gymhwyso i ddibrisio dyled y Fantolen tuag i'r gweithredwr PFI.

- Costau adnewyddu cylchred oes – yn cael eu cydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen.

19. **DARPARIAETHAU, RHWYMEDIGAETHAU DIBYNNOL AC ASED AU DIBYNNOL**

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod, sydd mae'n debyg angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r awdurdod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol – pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu wneud setliad llai na'r disgwyl), gwyrdroir y ddarpariaeth a'i rhoddi mewn credyd yn ôl yn y gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (ee oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol os oes sicrwydd go bendant yn unig y bydd ad-daliad ar gael os yw'r awdurdod yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Dibynnol

Mae rhwymedigaeth dibynnol yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib i'r Awdurdod, ond ni cheir cadarnhad iddi hyd oni fydd y digwyddiad nad oes modd ei ragweld wedi digwydd yn y dyfodol a hwnnw heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr awdurdod. Mae rhwymedigaethau dibynnol hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol a bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydabyddir rhwymedigaethau dibynnol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau Dibynnol

Mae ased dibynnol yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Awdurdod, ond ni fydd modd cael cadarnhad iddo hyd oni fydd y digwyddiad nad oes modd ei ragweld wedi digwydd yn y dyfodol a hwnnw heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr awdurdod.

Ni chydabyddir asedau dibynnol yn y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnllif o fuddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth.

20. **CRONFEYDD WRTH GEFN**

Mae'r Awdurdod yn gosod o'r neilltu symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn i ddibenion polisi i'r dyfodol neu i ymdrin â risgiau a materion wrth gefn. Crëir cronfeydd wrth gefn trwy dynnu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno yn erbyn yr Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes effaith arian parod net ar gyllido'r gyllideb refeniw.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Awdurdod – eglurir y cronfeydd wrth gefn hyn yn y nodiadau perthnasol.

21. **GWARIANT REFENIW A GYLLIDIR GYDA CHYFALAF DAN STATUD**

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased anghyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Awdurdod wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthycu, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yna'n gwyrddroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y Dreth Gyngor. Ymysg enghreifftiau o wariant REFCUS mae grantiau Cyfleusterau i Bobl Anabl, grantiau i fusnesau a chynlluniau gwella eiddo preifat.

22. **TAW**

Mae'r TAW sy'n daladwy yn cael ei gynnwys fel traul ond i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau EM yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm.

23. **FFIGYRAU CYMHAROL**

Ble bo'n briodol, dangosir y ffigyrau cymharol mewn datganiadau ariannol, yn unol â'r Cod.

24. **DATGANIAD LLIF ARIAN**

Mae'r Datganiad Llif Arian a nodiadau ategol wedi'u paratoi gan ddefnyddio'r dull anuniongyrchol.

25. **ASEDAU TREFTADAETH**

Mae ased treftadaeth ddiriaethol yn ased diriaethol sydd â nodweddion hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol, sy'n cael ei dal a'i chynnal yn bennaf er mwyn ei chyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

Mae ased treftadaeth anniriaethol yn ased anniriaethol sydd ag arwyddocâd diwylliannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Mae enghreifftiau o asedau treftadaeth anniriaethol yn cynnwys recordiad o ddiwyddiadau hanesyddol o bwys.

Fel arfer bydd asedau treftadaeth (heblaw am asedau treftadaeth gweithredol) yn cael eu mesur adeg eu prisiad. Gellir prasio yn ôl unrhyw ddull sy'n briodol a pherthnasol. Nid oes gofynion i brisio gael ei gynnal na'i wirio gan briswyr allanol, na chwaith isafswm cyfnod rhwng prisiadau. Fodd bynnag, pan fo asedau treftadaeth yn cael eu mesur ar eu prisiad, bydd y swm sy'n cario'n cael ei adolygu yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiad yn parhau'n gyfredol.

Ble nad yw'n ymarferol cael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr datganiadau ariannol, bydd yr asedau treftadaeth yn cael eu mesur ar gost hanesyddol (llai unrhyw golledion dibrisiant, amorteiddiad ac amhariad cronus).

26. **ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (IDR)**

Mae'r polisi Isafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer 2023/24 fel a ganlyn:

Asedau Hawl i Ddefnyddio – mae'r taliad am IDR yr un fath â'r elfen o'r taliad rhent sy'n mynd i nodi'r atebolrwydd ar y Fantolen, ac eithrio ar gyfer asedau hawl i ddefnyddio hir oes.

Defnyddir Dull Oes Asedau fel sail i gyfrifo IDR ar gyfer pob ased arall (yn cynnwys Asedau Cynllun Ariannu Preifat ac Asedau Hawl i Ddefnyddio Hir Oes).

Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid

Nod y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yw dangos i dalwyr treth y Cyngor sut y defnyddiwyd y cyllid a oedd ar gael i'r Cyngor (h.y. grantiau llywodraeth a threth y Cyngor) eleni i ddarparu gwasanaethau o gymharu â'r adnoddau a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'r Dadansoddiad Cyllid a Gwariant hefyd yn dangos sut y dyrennir y gwariant at ddibenion gwneud penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r Cyngor. Mae incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion cyfrifo cyffredinol yn cael eu cyflwyno'n llawn yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2023/24	Fel yr adroddwyd ar gyfer rheoli adnoddau £'000	Addasiadau i'w gwneud ar gyfer symudiadau i/o Gronfeydd wrth Gefn £'000	Gwariant net sy'n daladwy i falans Cronfa'r Cyngor £'000	Addasiadau rhwng y sail chyfrifeg a'r sail ariannu (Gweler Nodyn 5) £'000	Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £'000
Addysg	98,922	3,068	101,990	12,160	114,150
Gwasanaethau Cymdeithasol	87,342	(107)	87,235	520	87,755
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	22,863	(386)	22,477	10,888	33,365
Economi a Diwylliant	7,447	(329)	7,118	5,693	12,811
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	10,296	(457)	9,839	851	10,690
Gwasanaethau Ariannol Corfforaethol	1,613	(40)	1,573	174	1,747
Archwilio a Chaffael	538	(12)	526	7	533
Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau	1,708	199	1,907	52	1,959
Y Gyfraith a Llywodraethu	1,783	92	1,875	55	1,930
Technoleg Gwybodaeth	2,542	(119)	2,423	440	2,863
Adran y Prif Weithredwr	635	(20)	615	(10)	605
Pobl a Pherfformiad	1,562	(21)	1,541	43	1,584
Costau ac Incwm Corfforaethol	22,094	(943)	21,151	(11,911)	9,240
Cost Net Gwasanaeth	259,345	925	260,270	18,962	279,232
Incwm a Gwariant Arall	(257,949)	(3,053)	(261,002)	(23,280)	(284,282)
(Arian dros Ben) neu Ddiffyg	1,396	(2,128)	(732)	(4,318)	(5,050)
Balans agoriadol y Gronfa Gyffredinol ar 31 Mawrth 2023			(49,278)		
Llai (Arian dros Ben)/Diffyg ar Falans y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn			(732)		
Llai o Symudiadau Eraill, heb eu cynnwys uchod, yn ymwneud â Chronfeydd Cyfalaf wrth Gefn, Cronfeydd Derbyniadau Cyfalaf wrth Gefn a Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio (gweler Nodyn 7 am ddadansoddiad).			(7,729)		
Balans terfynol y Gronfa Gyffredinol ar 31 Mawrth 2024			(57,739)		

2022/23	Fel yr adroddwyd ar gyfer rheoli adnoddau	Addasiadau i'w gwneud ar gyfer symudiadau i/o Gronfeydd wrth Gefn	Gwariant net sy'n daladwy i falans Cronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng y sail chyfrifeg a'r sail ariannu (Gweler Nodyn 5)	Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	94,944	(18)	94,926	11,840	106,766
Gwasanaethau Cymdeithasol	79,089	417	79,506	6,545	86,051
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	20,402	(301)	20,101	13,289	33,390
Economi a Diwylliant	6,850	192	7,042	8,102	15,144
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	9,623	(2,148)	7,475	1,440	8,915
Gwasanaethau Ariannol Corfforaethol	1,802	(54)	1,748	443	2,191
Archwilio a Chaffael	608	(56)	552	117	669
Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau	12,537	485	13,022	(10,484)	2,538
Y Gyfraith a Llywodraethu	2,186	71	2,257	545	2,802
Technoleg Gwybodaeth	2,447	(44)	2,403	1,022	3,425
Adran y Prif Weithredwr	543	0	543	107	650
Pobl a Pherfformiad	1,509	0	1,509	387	1,896
Costau ac Incwm Corfforaethol	6,679	3,371	10,050	(903)	9,147
Cost Net Gwasanaeth	239,219	1,915	241,134	32,450	273,584
Incwm a Gwariant Arall	(239,876)	(3,249)	(243,125)	(6,523)	(249,648)
(Arian dros Ben) neu Ddiffyg	(657)	(1,334)	(1,991)	25,927	23,936

Balans agoriadol y Gronfa Gyffredinol ar 31 Mawrth 2022	(48,138)
Llai (Arian dros Ben)/Diffyg ar Falans y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn	(1,991)
Llai o Symudiadau Eraill, heb eu cynnwys uchod, yn ymwneud â Chronfeydd Cyfalaf wrth Gefn, Cronfeydd Derbyniadau Cyfalaf wrth Gefn a Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio (gweler Nodyn 7 am ddadansoddiad).	851
Balans terfynol y Gronfa Gyffredinol ar 31 Mawrth 2023	(49,278)

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2022/23				2023/24			
Gwariant Gros	Incwm	Gwariant Net		Nodyn	Gwariant Gros	Incwm	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000			£'000	£'000	£'000
143,762	(36,996)	106,766	Addysg		150,546	(36,396)	114,150
116,430	(30,379)	86,051	Gwasanaethau Cymdeithasol		123,486	(35,731)	87,755
50,014	(16,624)	33,390	Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau		50,920	(17,555)	33,365
28,656	(13,512)	15,144	Economi a Diwylliant		29,556	(16,745)	12,811
21,719	(12,804)	8,915	Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai		21,807	(11,117)	10,690
2,381	(190)	2,191	Gwasanaethau Ariannol Corfforaethol		2,000	(253)	1,747
688	(19)	669	Archwilio a Chaffael		539	(6)	533
29,941	(27,403)	2,538	Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau		28,951	(26,992)	1,959
3,964	(1,162)	2,802	Y Gyfraith a Llywodraethu		3,090	(1,160)	1,930
3,477	(52)	3,425	Technoleg Gwybodaeth		2,962	(99)	2,863
653	(3)	650	Adran y Prif Weithredwr*		643	(38)	605
2,029	(133)	1,896	Pobl a Pherfformiad*		1,615	(31)	1,584
10,829	(1,682)	9,147	Costau ac Incwm Corfforaethol		11,959	(2,719)	9,240
414,543	(140,959)	273,584	Cost Gwasanaethau		428,074	(148,842)	279,232
24,419		24,419	Gwariant Gweithredol Arall	7	27,801		27,801
33,571	(22,210)	11,361	Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu	8	39,506	(37,131)	2,375
	(285,428)	(285,428)	Trethiant Lleol ac Incwm Grant Amhenodol	9		(314,458)	(314,458)
		23,936	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau				(5,050)
		(23,752)	(Arian dros ben) neu ddiffyg ar ailbrisió eiddo, peiriannau ac offer	18			(8,152)
		60	(Arian dros ben) neu ddiffyg ar ailbrisió asedau ariannol ar gael i'w gwerthu				(26)
		(23,692)					(8,178)
		(245,269)	Ail-fesur rhwymedigaeth budd-dal net a ddiffiniwyd	18			71,888
		(268,961)	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall				63,710
		(245,025)	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				58,660

Datganiad Symudiadau Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024

	Nodiadau	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfa wrth Gefn wedi'i chlustnodi £'000	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi £'000	Cronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf £'000	Grantiau Cyfalaf Nas Defnyddiwyd £'000	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir ei Ddefnyddio £'000	Cronfa Wrth Gefn na Ellir ei Ddefnyddio £'000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £'000
Balans ar 31 Mawrth 2023	11,18	4,168	31,507	7,006	4,495	2,102	49,278	394,856	444,134
Symudiad yn y datganiad y Cronfeydd wrth gefn yn ystod 2023/24									
(Arian dros ben) neu ddiffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		5,050	-	-	-	-	5,050	-	5,050
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		-	-	-	-	-	-	(63,710)	(63,710)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		5,050	-	-	-	-	5,050	(63,710)	(58,660)
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan reoliadau	10	(4,319)	-	(41)	95	7,682	3,417	(3,417)	-
Cynydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i'r/o'r Cronfa wrth Gefn Penodol		731	-	(41)	95	7,682	8,467	(67,127)	(58,660)
Trosglwyddo i'r/o'r cronfa wrth gefn penodol	11	(2,128)	(1,699)	3,827	-	-	-	-	-
Cynydd/Gostyngiad yn 2023/24	11	(1,397)	(1,699)	3,786	95	7,682	8,467	(67,127)	(58,660)
Balans ar 31 Mawrth 2024	11,18	2,771	29,808	10,792	4,590	9,784	57,745	327,729	385,474

Datganiad Symudiadau Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodiadau	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa wrth Gefn wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Derbynebon Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Nas Defnyddiwyd	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir ei Ddefnyddio	Cronfa Wrth Gefn na Ellir ei Ddefnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2022	11,18	3,509	34,835	2,880	2,499	4,415	48,137	150,853	198,991
Symudiad yn y datganiad y Cronfeydd wrth gefn yn ystod 2022/23									
(Arian dros ben) neu ddiffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		(23,936)	-	-	-	-	(23,936)	-	(23,936)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		-	-	-	-	-	-	269,079	269,079
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(23,936)	-	-	-	-	(23,936)	269,079	245,143
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan reoliadau	10	25,928	-	(534)	1,996	(2,313)	25,077	(25,077)	-
Cynydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i'r/o'r Cronfa wrth Gefn Penodol		1,992	-	(534)	1,996	(2,313)	1,141	244,002	245,143
Trosglwyddo i'r/o'r cronfa wrth gefn penodol	11	(1,333)	(3,328)	4,661	-	-	-	-	-
Cynydd/Gostyngiad yn 2022/23	11	659	(3,328)	4,127	1,996	(2,313)	1,141	244,002	245,143
Balans ar 31 Mawrth 2023	11,18	4,168	31,507	7,007	4,495	2,102	49,279	394,856	444,134

Y Fantolen

		31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	Nodiadau	£'000	£'000
Eiddo, Offer a Chyfarpar	12	587,301	568,846
Asedau Treftadaeth		194	194
Eiddo Buddsoddiad	13	18,168	17,000
Asedau anniriaethol		162	224
Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	14	2,192	2,167
Ased Pensiwn	34	-	55,589
Dyledwyr Tymor Hir	14	5,865	5,668
Asedau Tymor Hir		613,882	649,688
Buddsoddiadau Tymor Byr	14	248	222
Rhestrau Stoc		1,066	973
Dyledwyr Tymor Byr	15	57,711	63,998
Arian a chyfwerth arian	16	21,344	36,847
Asedau a ddelir i'w gwerthu		1,049	1,727
Asedau Cyfredol		81,418	103,767
Benthyca Tymor Byr	14	79,823	75,162
Credydwyr Tymor Byr	17	40,542	49,515
Darpariaethau		1,950	1,620
Rhwymedigaethau Cyfredol		122,315	126,297
Rhwymedigaethau Pensiwn	34	11,736	-
Benthyca Tymor Hir	14	130,684	136,266
Benthyca Tymor Hir Eraill	14	42,136	43,991
Derbynebion Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw		2,955	2,885
Rhwymedigaethau Tymor Hir		187,511	183,142
Asedau Net		385,474	444,016
Cronfeydd wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio		57,739	49,278
Cronfeydd Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio	18	327,735	394,738
Cyfanswm y Cronfeydd wrth Gefn		385,474	444,016

Datganiad ynglŷn â Llif arian

2022/23		Nodiadau	2023/24
£'000			£'000
23,936	(Arian dros ben)/diffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		(5,050)
(44,822)	Addasiadau i (arian dros ben) neu ddiffyg arian net wrth Ddarparu Gwasanaethau ar gyfer Symudiadau di-ariannol	19	(34,370)
19,407	Addasiadau ar gyfer eitemau sy'n cael eu cynnwys yn yr (arian dros ben) neu ddiffyg arian net wrth Ddarparu Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu	20	22,907
(1,479)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredol		(16,513)
13,440	Gweithgareddau Buddsoddi	21	27,985
(25,443)	Gweithgareddau Ariannu	22	4,031
(13,482)	(Cynnydd) neu Ostyngiad mewn Arian a chyfwerth arian		15,503
23,366	Arian a chyfwerth arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	16	36,848
36,848	Arian a chyfwerth arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd	16	21,345

Nodiadau i'r Cyfrifon

1. Safonau Cyfrifo a Gyhoeddwyd ond Nad Ydynt Eto Wedi'u Mabwysiadu

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn ei gwneud yn ofynnol datgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith ddisgwyliedig newid cyfrifyddol a fydd yn ofynnol yn ôl safon newydd sydd wedi'i chyflwyno ond heb ei mabwysiadu eto gan god 2023/24.

Ar ddyddiad y fantolen, nid oes unrhyw safonau perthnasol newydd na diwygiadau i safonau cyfredol wedi cael eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Fodd bynnag, darperir ar gyfer y canlynol at ddibenion gwybodaeth:-

- SAARh 16 Prydlesau – Mae'r Safon hon yn dileu dosbarthiadau blaenorol prydlesau gweithredu ac ariannol a bydd yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol (sy'n ddeiliaid prydlesau) gydnabod yr holl brydlesau ar eu mantolenni fel asedau y mae hawl i'w defnyddio (mae eithriadau ar gyfer prydlesau byrdymor a rhai isel eu gwerth) gydag atebolrwydd prydlesau cyfatebol yn cynrychioli rhwymedigaeth y deiliad prydles i wneud taliadau prydles ar gyfer yr asedau. Mae CIPFA/LASAAC wedi gohirio cyflwyno SAARh 16 gyfer llywodraeth leol tan 1 Ebrill 2024.
- Asedau Isadeiledd – Rhyddhad Dros Dro – Yn dilyn ymgynghoriad yn haf 2022, cyflwynodd CIPFA/LASAAC ddiweddariad cod ar 29 Tachwedd 2022. Mae'r diweddariad yn diwygio Codau 2021/22 a 2022/23 ac yn cynnwys manylebau ar gyfer codau yn y dyfodol ar ddatgelu dibrisiant cronedig a chost gros ar gyfer asedau isadeiledd.

Mae'r Cod wedi cael ei ddiweddarau i gynnwys rhyddhad dros dro o ofyniad craidd y Cod i ddatgelu dibrisiant cronedig a chost gros asedau isadeiledd tan 31 Mawrth 2025.

2. Barn Gritigol mewn Cymhwyso Polisiâu Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol. Y dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad Cyfrifon yw:

(i) Cyllid Llywodraeth Leol

Mae lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau ariannu yn y dyfodol ar gyfer llywodraeth leol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i roi arwydd y gallai asedau'r Awdurdod gael ei amharu yn sgil yr angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau o ddarpariaeth gwasanaeth.

(ii) Cynllun Ariannu Preifat

Un Cynllun Ariannu Preifat sydd gan y Cyngor ar gyfer darpariaeth 3 ysgol. Mae wedi penderfynu y bydd gyda rheolaeth sylweddol o'r ddau wasanaeth a ddarperir o werth gweddilliol yr asedau y defnyddir i gyflawni'r contractau hynny. Felly, mae'r asedau sy'n berthnasol i'r contractau hynny (£67.8m) wedi cael eu cydnabod ar y Fantolen fel eiddo, cyfarpar ac offer, yn unol â Phwyllgor Dehongli Adroddiad Ariannol Rhyngwladol 12. Mae manylion o werth yr asedau hyn wedi eu datgan yn Nodiadau 12 (EOC) a 37 (PFI).

3. Rhagdybiaethau a wneir am y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd amcangyfrif

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifedig sydd wedi eu seilio ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym Mantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2024 ble bo risg sylweddol o addasiad perthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod fel a ganlyn:-

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw'r Canlyniadau Gwirioneddol yn Gwahaniaethu oddi wrth y Rhagdybiaethau
EIDDO, OFFER A CHYFARPAR	Mae asedau'n cael eu dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol yn ddibynol ar ragdybiaethau ynghylch lefel trwsio a chynnal i'r dyfodol a geir yng nghyswllt asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd y Cyngor yn medru cynnal ei wariant cyfredol ar drwsio a chynnal, gan fwrw amheuaeth ar yr oes ddefnyddiol a ddynodir i'r asedau.	Os yw oes ddefnyddiol ased yn cael ei lleihau, yna mae dibrisio'n cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Amcangyfrifir y byddai'r tâl dibrisio blynyddol ar gyfer eiddo, offer a chyfarpar cynyddu gan £1.87m am bob blwyddyn y byddai rhaid gostwng yr oes ddefnyddiol.
DARPARIAETHAU	Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, ond lle mae amseriad neu swm y trosglwyddo yn ansicr.	Os gwelir bod y ddarpariaeth yn annigonol bydd angen i'r swm ychwanegol gael ei ddarparu o refeniw'r Awdurdod.
RHWYMEDIGAETHAU PENSIYNAU	Mae'r amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o farnau cymhleth ynghylch y raddfa ddisgownt a ddefnyddir, y raddfa y rhagwelir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau mewn oed ymddeol, graddfeydd marwoldeb, a dychweliadau disgwylidig ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actiwariaid ymgynghorol wedi eu penodi i roi cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r rhagdybiaethau i'w defnyddio.	Mae'r adenillion ar Asedau'r Gronfa Bensiynau'n parhau i amrywio sy'n effeithio ar y rhwymedigaethau. Gweler Nodyn 34 am fanylion.
ÔL DDYLEDION	Ym Mawrth 2024, roedd gan y Cyngor falans dyledwyr amrywiol o £12.8m. Mae lwfans amhariad ar gyfer dyledion y mae amheuaeth amdanynt o £0.266m yn ei dal sydd wedi ei chynnwys yn y lwfans amhariad ar gyfer dyledion y mae amheuaeth amdanynt o £3.431 miliwn yn Nodyn 15. Fodd bynnag, yn yr hinsawdd economaidd bresennol nid yw'n sicr y byddai'r fath lwfans yn ddigonol.	Pe bai cyfraddau casglu yn gwaethygu, byddai dyblu swm yr amhariad o ran dyledion y mae amheuaeth amdanynt yn golygu fod angen neilltuo £0.266m yn ychwanegol fel lwfans.

Nid yw'r rhestr hon yn cynnwys asedau a rhwymedigaethau sy'n cael eu cario ar werth teg wedi ei seilio ar bris arsylledig diweddar y farchnad.

4. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Awdurdodwyd y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan y Cyfarwyddwr Strategol – Cyllid ac Adnoddau ar . Nid yw digwyddiadau a gymerodd le ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol neu nodiadau. Pan fo digwyddiadau a gymerodd le cyn y dyddiad hwn wedi darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2024, mae'r ffigyrau yn y datganiadau ariannol wedi eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith y wybodaeth hon.

5. Nodyn i'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido

Mae'r nodyn hwn yn darparu cysoniad o'r prif addasiadau i'r Gwariant Net sy'n Daladwy i'r Gronfa Gyffredinol a'r Balansau HRA i gyrraedd y symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DlaGC). Eglurir y trosglwyddiadau perthnasol rhwng cronfeydd wrth gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Addasiadau o Gronfa'r Cyngor i gyrraedd y symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2023/24				2022/23			
	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf	Taliad Net am yr Addasiadau i Bensiynau	Addasiadau Eraill	Cyfanswm yr addasiadau	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf	Taliad Net am yr Addasiadau i Bensiynau	Addasiadau Eraill	Cyfanswm yr addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	12,844	272	956	12,160	5,593	5,959	288	11,840
Gwasanaethau Cymdeithasol	316	237	33	520	486	6,045	14	6,545
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	10,806	126	44	10,888	10,093	3,238	(42)	13,289
Economi a Diwylliant	4,978	82	633	5,693	5,367	2,081	654	8,102
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	737	48	66	851	219	1,276	(55)	1,440
Gwasanaethau Ariannol Corfforaethol	9	14	151	174	22	421	0	443
Archwilio a Chaffael	-	4	3	7	0	117	0	117
Gwasanaethau Refeniw a Budd-daliadau	31	19	2	52	22	500	(11,006)	(10,484)
Y Gyfraith a Llywodraethu	7	19	29	55	8	561	(24)	545
Technoleg Gwybodaeth	542	24	126	440	494	631	(103)	1,022
Adran y Prif Weithredwr	-	4	14	(10)	0	107	0	107
Pobl a Pherfformiad	16	13	14	43	21	366	0	387
Costau ac Incwm Corfforaethol	532	(908)	(11,535)	(11,911)	474	(709)	(668)	(903)
Cost Net y Gwasanaeth	30,818	(46)	(11,810)	18,962	22,799	20,593	(10,942)	32,450
Incwm a Gwariant Arall	(29,997)	(4,399)	11,116	(23,280)	(22,583)	4,705	11,355	(6,523)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	821	(4,445)	(694)	(4,318)	216	25,298	413	25,927

a) Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf

(i) Llinell Gwasanaethau – mae'r golofn hon yn ychwanegu enillion a cholledion ailbriso, dibrisio, amorteiddiad ac amhariad.

(ii) Gwariant Gweithredu Arall - yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddiddymwyd ar gyfer yr asedau hynny.

(iii) Llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi a Gwasanaethau penodol – y taliadau statudol am gyllido cyfalaf h.y. caiff darpariaeth isafswm referniw a chyfraniadau referniw eraill eu tynnu gan nad yw'r rhain yn daladwy dan arferion cyfrifo cyffredinol a dderbynnir.

(iv) Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol – caiff grantiau cyfalaf eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy gan arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau referniw eu haddasu o'r rhai a dderbynnir yn ystod y flwyddyn i'r rhai a dderbynnir heb amodau neu y cafodd amodau eu bodloni ar eu cyfer drwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Trethiant ac Incwm a Gwariant Amhenodol wedi ei chredydu gyda grantiau cyfalaf a dderbynnir yn y flwyddyn heb amodau neu y cafodd amodau eu bodloni ar eu cyfer yn ystod y flwyddyn.

b) Taliad net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegu incwm a gwariant yn ymwneud â phensiwn (IAS 19)

Taliad net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegu incwm a gwariant yn ymwneud â phensiwn Buddion Gweithwyr IAS 19:

(i) Ar gyfer gwasanaethau mae hyn yn golygu dileu cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel y caniateir drwy statud a'u disodli gyda chostau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth yn y gorffennol / cwtogiad.

(ii) Ar gyfer y Gwariant Gweithredu – mae'r addasiad hwn ar gyfer costau gweinyddu pensiwn

(iii) Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi – codir y llog net ar y rhwymedigaeth budd-dal i'r CI&ES.

c) Addasiadau Eraill

Gwahaniaethau eraill rhwng y symiau a ddebydwyd/credydwyd i'r CI&ES a'r symiau sy'n daladwy/ a dderbynnir i'w cydnabod dan statud.

(i) Ar gyfer y llinell Gwasanaethau – mae hyn yn cynnwys addasiad ar gyfer absenoldebau a gronnwyd a sicrhawyd ond na chawsant eu cymryd yn y flwyddyn honno.

(ii) Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi mae'r golofn gwahaniaethau yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

6. Gwariant ac Incwm wedi'i Ddadansoddi yn ôl Natur

	2023/24 £'000	2022/23 £'000
Gwariant		
Costau Buddiannau Gweithwyr	160,557	172,161
Costau Buddiannau Gweithwyr o Ysgolion a Gynorthwyr yn Wirfoddol a Sefydledig	22,429	21,893
Costau gwasanaethau eraill	243,039	221,019
Dibrisiad, amorteiddiad ac amhariad	31,149	24,598
Taliadau Llog	10,405	8,444
Praeseptau ac ardollau	27,654	25,670
Enillion/Colledion ar werthu asedau	147	(1,252)
Cyfanswm Gwariant	495,380	472,533
Incwm		
Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(99,881)	(77,264)
Incwm llog a buddsoddiadau	(1,511)	(489)
Incwm o Dreth Gyngor a Threthi Annomestig	(128,962)	(125,253)
Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth	(270,076)	(245,591)
Cyfanswm Incwm	(500,430)	(448,597)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	(5,050)	23,936

7. Gwariant Gweithredol Arall

2022/23 £000		2023/24 £000
16,163	Praesept Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd Cymru	17,114
2,459	Praeseptau Cyngorau Cymuned	2,579
6,631	Ardoll Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru	7,478
417	Ardollau Eraill	483
(1,145)	(Enillion)/ colledion ar wareddiad asedau nad ydynt yn gyfredol	147
(106)	Addasiadau Prydesau Ariannol	-
24,419	Cyfanswm	27,801

8. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2022/23 £000		2023/24 £000
8,444	Llog Taladwy a thaliadau tebyg	10,405
24,271	Cost llog pensiynau	28,792
(19,624)	Dychweliad disgwylidig ar asedau pensiwn	(33,194)
(489)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(1,511)
(1,208)	Incwm a gwariant yng nghyswllt eiddo buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg	(1,971)
(33)	Gweithrediadau Masnachu	(146)
11,361	Cyfanswm	2,375

9. Incwm Treth a Grantiau Amhenodol

2022/23 £000		2023/24 £000
(82,047)	Incwm y Dreth Gyngor	(90,435)
(43,306)	Trethi annomestig	(38,527)
(142,619)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi	(161,082)
(17,456)	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf	(24,414)
(285,428)	Cyfanswm	(314,458)

10. Addasiadau rhwng Sail Gyfrifyddu a Sail Ariannu Dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir yn y cyfanswm incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifo cywir i'r adnoddau y manylir arnynt gan ddarpariaethau statudol fel eu bod ar gael i'r Awdurdodi gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw i'r dyfodol.

2023/24	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio					Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Ddefnyddiwyd	Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Ddefnyddio	Symudiadau mewn Cronfeydd
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasiad Cyfalaf						
Gwrthdroi eitemau a dynnwyd neu a gredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant Gynhwysfawr						
Costau dibrisio ac amhariad ar asedau anghyfredol	23,678	-	-	-	23,678	(23,678)
Colledion amhariad ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	7,322	-	-	-	7,322	(7,322)
Colledion ailbrisiu ar Asedau sy'n Cael eu Dal ar Werth	87	-	-	-	87	(87)
Symudiad yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi	(1,169)	-	-	-	(1,169)	1,169
Amorteiddiad o Asedau Anniriaethol	62	-	-	-	62	(62)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(16,732)	-	-	-	(16,732)	16,732
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	1,642	-	-	-	1,642	(1,642)
Swm asedau anghyfredol i'w dileu ar ôl cael eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion gwaredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	191	-	-	-	191	(191)
Costau gweinyddu gwaredu asedau cyn cael derbyniad	10	-	-	-	10	(10)
Cynnwys eitemau na dynnwyd na chredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant						
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(6,535)	-	-	-	(6,535)	6,535
Addasiadau yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Grantiau nas defnyddiwyd						
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant	(7,682)	-	-	7,682	-	-

2023/24	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio				Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Ddefnyddiwyd		Symudiadau mewn Cronfeydd
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf:						
Trosglwyddo elw o wariant arian parod a gredydwyd fel rhan o'r ennill/colled wrth gael gwared ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(44)	-	44	-	-	-
Egwyddor Rhent Prydles Ariannol	-	-	62	-	62	(62)
Defnyddio Cronfa wrth Gefn o Dderbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	-	(1)	-	(1)	1
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol cael gwared ar asedau anghyfredol	10	-	(10)	-	-	-
Gwella Rhent Prydles Ariannol	62	-	-	-	62	(62)
Ased Prydles Ariannol Atodol	-	-	-	-	-	-
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cronfeydd Cyfalaf Wrth Gefn:						
Defnyddio'r Gronfa Gyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	(41)	-	-	(41)	41
Addasiad yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol						
Y gwahaniaeth rhwng costau ariannol o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r costau ariannol sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(112)	-	-	-	(112)	112
Addasiad sy'n bennaf yn cynnwys y Gronfa Wrth Gefn Pensiynau						
Gwyrddroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodiadau 39)	13,712	-	-	-	13,712	(13,712)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(18,157)	-	-	-	(18,157)	18,157
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau						
Y gwahaniaeth rhwng tâl y swyddog o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r tâl sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(664)	-	-	-	(664)	664
Cyfanswm Addasiadau	(4,319)	(41)	95	7,682	3,417	(3,417)

	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio					Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Ddefnyddiwyd	Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Ddefnyddio	Symudiadau mewn Cronfeydd
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2022/23 Ffigyrau i'w Cymharu						
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasiad Cyfalaf						
Gwrthdroi eitemau a dynnwyd neu a gredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant Gynhwysfawr						
Costau dibrisio ac amhariad ar asedau anghyfredol	22,762	-	-	-	22,762	(22,762)
Colledion amhariad ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,704	-	-	-	1,704	(1,704)
Colledion ailbriso ar Asedau Dros Ben	-	-	-	-	-	-
Symudiad yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi	(545)	-	-	-	(545)	545
Amorteiddiad o Asedau Anniriaethol	132	-	-	-	132	(132)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(19,769)	-	-	-	(19,769)	19,769
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	171	-	-	-	171	(171)
Swm asedau anghyfredol i'w dileu ar ôl cael eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion gwaredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	976	-	-	-	976	(976)
Costau gweinyddu gwaredu asedau cyn cael derbyniad	35	-	-	-	35	(35)
Cynnwys eitemau na dynnwyd na chredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant						
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(5,298)	-	-	-	(5,298)	5,298
Addasiadau yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Grantiau nas defnyddiwyd						
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant	2,313	-	-	(2,313)	-	-

	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio				Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Ddefnyddio	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf wedi'i chlustnodi	Cronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Ddefnyddiwyd		Symudiadau mewn Cronfeydd
2022/23 Ffigyrau i'w Cymharu	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf:						
Trosglwyddo elw o wariant arian parod a gredydwyd fel rhan o'r ennill/colled wrth gael gwared ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(2,122)	-	2,122	-	-	-
Egwyddor Rhent Prydles Ariannol	-	-	53	-	53	(53)
Defnyddio Cronfa wrth Gefn o Dderbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	-	(126)	-	(126)	126
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol cael gwared ar asedau anghyfredol	(8)	-	(53)	-	(61)	61
Gwella Rhent Prydles Ariannol	60	-	-	-	60	(60)
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cronfeydd Cyfalaf Wrth Gefn:						
Defnyddio'r Gronfa Gyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	(534)	-	-	(534)	534
Addasiad yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol						
Y gwahaniaeth rhwng costau ariannol o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r costau ariannol sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	40	-	-	-	40	(40)
Addasiad sy'n bennaf yn cynnwys y Gronfa Wrth Gefn Pensiynau						
Gwyrddroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymdeol a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodiadau 39)	42,154	-	-	-	42,154	(42,154)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(16,857)	-	-	-	(16,857)	16,857
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau						
Y gwahaniaeth rhwng tâl y swyddog o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r tâl sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	286	-	-	-	286	(286)
Cyfanswm Addasiadau	25,928	(534)	1,996	(2,313)	25,077	(25,077)

11. Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a roddwyd o'r neilltu o falans Cronfa'r Cyngor mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu ariannu ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a bostiwyd yn ôl o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i gwrdd â gwariant Cronfa'r Cyngor.

	Balans ar 31 Mawrth 2022	Trosglwyddo Allan 2022/23	Trosglwyddo Mewn 2022/23	Balans ar 31 Mawrth 2023	Trosglwyddiadau rhwng Cronfeydd wrth Gefn	Trosglwyddo Allan 2023/24	Trosglwyddo Mewn 2023/24	Balans ar 31 Mawrth 2024
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cronfa'r Cyngor:								
Balansau a gedwir gan ysgolion o dan gynllun dirprwyo	10,703	(1,445)	1,036	10,294	-	(3,382)	149	7,061
Arian Wrth Gefn Gwasanaethau:								
Economi a Diwylliant	2,094	(58)	176	2,212	(760)	-	63	1,515
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	455	(216)	-	239	-	(53)	-	186
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	450	-	-	450	-	-	-	450
Rhaglen Cynnal a Chadw Tramffyrdd	353	-	-	353	-	-	-	353
TG	1,452	(157)	-	1,295	-	-	119	1,414
Pobl a Pherfformiad	241	-	13	254	120	-	21	395
Refeniw a Budd-daliadau	364	(26)	-	338	(90)	(20)	-	228
Archwilio Mewnol	69	-	-	69	(50)	-	12	31
Y Gyfraith a Llywodraethu	485	-	-	485	(30)	(73)	-	382
Gwasanaethau Eraill	510	(172)	-	338	(237)	-	90	191
Gwasanaethau Cymdeithasol	2,085	(379)	-	1,706	(988)	(19)	-	699
Gwasanaethau Addysg	536	(156)	-	380	-	(281)	20	119

	Balans ar 31 Mawrth 2022	Trosglwyddo Allan 2022/23	Trosglwyddo Mewn 2022/23	Balans ar 31 Mawrth 2023	Trosglwyddiadau rhwng Cronfeydd wrth Gefn	Trosglwyddo Allan 2023/24	Trosglwyddo Mewn 2023/24	Balans ar 31 Mawrth 2024
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Cronfa Wrth Gefn Corfforaethol:</i>								
Cronfa Prentisiaethau	102	-	-	102	-	-	-	102
Cronfa wrth gefn Adfer y Gyllideb	3,126	(664)	-	2,462	3,526	(173)	-	5,815
Cronfa wrth gefn Dyfarniad Cyflog	2,544	(3,365)	1,262	441	1,062	-	121	1,624
Cronfa wrth gefn Trawsnewid Digidol	881	(173)	15	723	-	-	-	723
Cronfa wrth gefn Gostyngiad yn y Gyllideb	-	-	-	-	-	-	-	-
Cronfa wrth gefn y Rhaglen Adnewyddu	477	(65)	-	412	-	-	-	412
Cronfa wrth gefn Grantiau Busnes	200	-	200	400	-	-	-	400
Cronfa wrth gefn Lleihau Carbon	170	-	-	170	-	-	-	170
Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol	237	-	-	237	-	-	-	237
Gwaith Cynnal a Chadw yn ystod y Gaeaf	333	-	-	333	-	-	-	333
Arian Wrth Gefn Yswiriant	2,048	(500)	687	2,235	-	(178)	589	2,646
Tâl Unedol PFI	277	-	371	648	-	(32)	31	647
Gwasanaeth Rheoli Argraffu	56	-	-	56	-	-	-	56
Cronfa Caledi	2,553	-	-	2,553	(2,553)	-	-	-
Cost Adbrynu Swyddfeydd Stryd Mostyn	(653)	-	-	(653)	-	-	75	(578)
Arall	565	(128)	155	592	-	(8)	402	986
					-			
Cronfa Grantiau wrth gefn a'i glustnodwyd	2,122	(1,196)	1,456	2,382	-	(347)	1,176	3,211
Cyfanswm y Gronfa wrth Gefn a'i glustnodwyd	34,835	(8,700)	5,371	31,506	-	(4,566)	2,868	29,808
Cyfanswm y Gronfa Cyfalaf Wrth Gefn	2,879	(1,014)	5,141	7,006	-	(663)	4,442	10,785

Mae'r tabl canlynol yn rhoi disgrifiad cryno o bwrpas y cronfeydd wrth gefn:

Y Gronfa wrth Gefn	Disgrifiad
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau:	
Economi a Diwylliant	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. cefnogi busnes, gwaith adfer llochesi bws, incwm rhent masnachol, a risgiau ac ymrwymadau eraill
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. rheoli datblygu, adolygu'r CDLI, system TG newydd, a chefnogaeth statudol iechyd y cyhoedd.
Yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. cynllunio rheoli asedau, cronfa wrth gefn yr Harbwr, a risgiau ac ymrwymadau eraill allweddol i
Y Dramffordd – Rhaglen Cynnal a Chadw	Cronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi i gefnogi'r rhaglen cynnal a chadw gyfredol ar gyfer Tramffordd Fictoraidd y Gogarth.
TG	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau i'r awdurdod cyfan, e.e. prynu trwyddedau meddalwedd, storio ar gyfer dyfeisiau personol a rennir, mudo ac uwchraddiadau
Pobl a Pherfformiad	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. cefnogaeth i reoli absenoldeb salwch, a phwysau capasiti ychwanegol o ran Adnoddau Dynol.
Refeniw a Budd-daliadau	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. cefnogaeth at golli cymhorthdal Budd-dal Tai, caledwedd a meddalwedd system asesu ariannol.
Archwilio Mewnol	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer risgiau gwasanaeth e.e. costau ailstrwythuro a
Y Gyfraith a Llywodraethu	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer risgiau ac ymrwymadau gwasanaeth, e.e. cyfieithu, capasiti cyfreithiol, a mentrau eraill allweddol i fusnes.
Gwasanaethau Eraill	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer risgiau gwasanaeth eraill, a risgiau allweddol i
Gwasanaethau Cymdeithasol	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer risgiau ac ymrwymadau gwasanaeth, e.e. balans masnachu Galw Gofal, cronfa wrth gefn ar gyfer gwersi gyrru gweithwyr gofal, addasu a
Gwasanaethau Addysg	Yn cynrychioli gwahanol symiau a neilltuwyd ar gyfer prosiectau neu risgiau wedi'u clustnodi, e.e. cymorth addysgol arbenigol, cynllun salwch ysgolion, a risgiau eraill a chefnogaeth allweddol i

Cronfeydd wrth Gefn Corfforaethol:	
Cronfa wrth Gefn Prentisiaethau	Cronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi i gefnogi cyflogi Prentisiaid Modern.
Cronfa wrth Gefn Adfer y Gyllideb	Wedi'i chreu i gynorthwyo â phwysau cyllidebol yn gysylltiedig â chyllid ar gyfer 2022/23, 2023/24 a 2024/25 wedi'i gario ymlaen o gynllun adfer y gyllideb ar gyfer 2021/2022.
Cronfa wrth Gefn Pwysau Cyflogau	Cynorthwyo â phwysau cyflogau oherwydd y posibilrwydd i'r dyfarniad cyflog fod yn uwch na'r lefel
Cronfeydd wrth Gefn Trawsnewid Digidol	Swm wedi'i gario ymlaen o grant LIC a gafwyd yn 2020/21 i gefnogi buddsoddiad TG a digidol.
Cronfa wrth Gefn y Rhaglen Adnewyddu	Swm wedi'i gario ymlaen o incwm ymgynghoriaeth / gweinyddu a gafwyd gan LIC yn 2020/2021 i reoli grantiau busnes. Mae'r gronfa wedi'i sefydlu i ariannu mentrau adennill y Rhaglen Adnewyddu.
Cronfa wrth Gefn Grantiau Busnes	I ddiogelu'r Awdurdod pe bai LIC yn hawlio grant yn ôl mewn perthynas â grantiau busnes a dalwyd
Cronfa wrth Gefn Lleihau Carbon	I gefnogi amcan allweddol y Cyngor o leihau carbon, yn cynnwys pwyntiau gwefru trydanol ar gyfer
Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol	I gefnogi'r risg o gostau ychwanegol ar gyfer y gwasanaeth drwy fwy o dendrau, gofynion o ran llwybrau peryglus, darpariaeth ychwanegol ar gyfer cleientiaid diamddiffyn, a gofynion ynghlwm â'r
Cynnal a Chadw'r Gaeaf	Cefnogi gwariant posib' o ran graeanu a thywydd garw.
Cronfa wrth Gefn Yswiriant	Ariannu unrhyw ddyledion yswiriant yn y dyfodol a hawliadau hysbys sy'n fwy na'r ddarpariaeth
Tâl PFI Unedol	Wedi'i neilltuo i ariannu taliadau PFI unedol yn y dyfodol dan y model codi tâl y cytunwyd arno.
Gwasanaeth Rheoli Argraffu	Cronfa wrth gefn i'r uned argraffu dalu unrhyw wariant ychwanegol ar gyfer y contract Ricoh neu
Cronfa Galedi	Cynorthwyo â phwysau cyllidebol yn deillio o ganlyniad i golli cyllid y grant caledi.
Cost Adbryniad Swyddfeydd Mostyn Street	Cronfa wrth gefn negyddol i ariannu cost adbrynu prydles swyddfeydd Mostyn Street, i gael ei hail-lenwi gyda'r arbedion sy'n cael eu gwneud dros y blynyddoedd nesaf.
Arall	Ar gyfer amrywiaeth o ymrwymadau a risgiau eraill, a chronfeydd wrth gefn gwasanaethau a
Cronfa wrth Gefn Grantiau a Glustnodwyd	Yn cynrychioli incwm o grantiau'r Llywodraeth a neilltuwyd i'w ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau penodol yn unol ag amodau grantiau.

12. Eiddo, Offer a Chyfarpar

	Tiroedd ac Adeiladau	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu Hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar	Asedau PFI wedi eu cynnwys gydag Eiddo, Offer a Chyfarpar
Symudiadau yn 2023/24:	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad							
Ar 1 Ebrill 2023	426,942	43,573	8,319	1,030	35,285	515,149	79,687
Ychwanegiadau	9,864	3,981			4,570	18,415	1,129
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	7,111			1,041		8,152	623
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	(7,314)			(8)		(7,322)	
Dadgydnabyddiaeth - Gwaredu	(187)	(4,540)				(4,727)	
Trosglwyddiadau o Asedau dan Adeiladu	6,488	709			(32,166)	(24,969)	89
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio i/(o) Tiroedd ac Adeiladau				1,106		1,106	
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o Asedau Dros Ben				625		625	
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o eu Cadw i'w Gwerthu	(1,106)					(1,106)	
Ar 31 Mawrth 2024	441,798	43,723	8,319	3,794	7,689	505,323	81,528
Dibrisiad ac Amhariad a Gronnwyd							
Ar 1 Ebrill 2023	(25,311)	(26,598)	(5,708)	-	-	(57,617)	(11,875)
Ffi Dibrisiad	(10,439)	(5,229)	(269)			(15,937)	(1,845)
Colledion Amhariad/ (Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau						-	
Colledion Amhariad a gydnabuwyd yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn						-	
Dadgydnabod - gwaredu		4,536				4,536	-
Symudiadau arall						-	
Ar 31 Mawrth 2024	(35,750)	(27,291)	(5,977)	-	-	(69,018)	(13,720)
Gwerth Llyfr Net							
ar 31 Mawrth 2024	406,048	16,432	2,342	3,794	7,689	436,305	67,808
ar 31 Mawrth 2023	401,631	16,975	2,611	1,030	35,285	457,532	67,812

Symudiadau yn 2022/23:	Tiroedd ac Adeiladau	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu Hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar	Asedau PFI wedi eu cynnwys gydag Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad							
Ar 1 Ebrill 2022	394,216	43,163	7,958	1,220	8,601	455,158	74,537
Ychwanegiadau	5,137	2,838	361		29,850	38,186	714
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	24,216					24,216	4,436
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	1,981			(136)		1,845	
Dadgydnabyddiaeth - Gwaredu	(216)	(2,428)				(2,644)	
Trosglwyddiadau o Asedau dan Adeiladu	3,155				(3,166)	(11)	
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio i/(o) Tiroedd ac Adeiladau	(1,547)					(1,547)	
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o Asedau Dros Ben						-	
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o eu Cadw i'w Gwerthu				(54)		(54)	
Ar 31 Mawrth 2023	426,942	43,573	8,319	1,030	35,285	515,149	79,687
Dibrisiad ac Amhariad a Gronnwyd							
Ar 1 Ebrill 2022	(11,665)	(23,967)	(5,444)	-	-	(41,076)	(10,180)
Ffi Dibrisiad	(9,664)	(5,059)	(264)			(14,987)	(1,695)
Dibrisiad wedi'i Ysgrifennu Allan i'r Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad						-	
Colledion Amhariad/ (Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	(3,549)					(3,549)	
Colledion Amhariad a gydnabuwyd yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(464)					(464)	
Dadgydnabod - gwaredu	31	2,428				2,459	-
Ar 31 Mawrth 2023	(25,311)	(26,598)	(5,708)	-	-	(57,617)	(11,875)
Gwerth Llyfr Net							
ar 31 Mawrth 2023	401,631	16,975	2,611	1,030	35,285	457,532	67,812
ar 31 Mawrth 2022	382,551	19,196	2,514	1,220	8,601	414,082	64,357

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro a gynigir gan y Diweddariad i'r Cod ar asedau isadeiledd, nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datgelu cost gros a dibrsiad cronedig ar gyfer asedau isadeiledd oherwydd bod arferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu na fyddai hyn yn cynrychioli'r sefyllfa asedau yn gywir i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

Mae'r awdurdod wedi dewis peidio â datgelu'r wybodaeth hon gan fod yr arferion yr adroddwyd amdanynt yn flaenorol a'r diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu nad yw cost gros a dibrsiad cronedig yn cael eu mesur yn gywir, ac ni fyddent yn darparu sail ar gyfer defnyddwyr y datganiadau ariannol i wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill yn ymwneud ag asedau isadeiledd.

Mae'r awdurdod wedi penderfynu yn unol â Rheoliad 24L Cymru Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003 (fel y'i diwygiwyd) fod y symiau cario i'w dadgydnabod, ar gyfer asedau seilwaith pan fo yna wariant yn ei le, yn ddim

	2022/23 £000	2023/24 £000
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill	109,357	111,315
Ychwanegiadau	9,721	47,423
Dadgydnabod	-	0
Dibrsiad	(7,775)	(7,741)
Amhariad	-	0
Symudiadau eraill	12	0
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth	111,315	150,997

	2022/23 £000	2023/24 £000
Asedau isadeiledd	111,315	150,997
Asedau Cyfarpar Diogelu Personol eraill	457,532	436,305
Cyfanswm asedau Cyfarpar Diogelu Personol	568,847	587,302

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2024, mae'r Awdurdod wedi sefydlu cytundebau ar gyfer adeiladu neu wneud gwelliannau i Eiddo, Cyfarpar ac Offer yn 2024/25 a blynyddoedd sydd i ddod ac wedi cyllidebu y bydd yn costio £3.114m. Roedd ymrwymadau tebyg ar 31 Mawrth 2023 yn £9.796m. Y prif ymrwymadau yw:

Cynllun Rhaglen Gyfalaf Cronfa'r Cyngor	Cost wedi'i Gontractio i'r Dyfodol £'000
Glan yr Afon	1,295
Uned Asesu Plant Bwthyn y Ddôl (NWAL 57)	1,819
Cyfanswm	3,114

Ailbrisiadau

Mae'r Awdurdod yn cynnal ymarferiad ailbrisio bob 5 mlynedd o'r holl Eiddo, Offer a Chyfarpar sydd angen ei fesur yn ôl gwerth teg. Cafodd prisio tir ac adeiladau ei gynnal yn fewnol gan Prisiwr y Sir a Rheolwr Asedau, yn unol â methodolegau a seiliau amcangyfrif a amlinellir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol yr Arolygwyr Siartredig. Ail-brisiwyd yr asedau ar 31 Mawrth 2020. Caiff Asedau a Gedwir ar Werth, Eiddo Buddsoddi ac Asedau Dros Ben eu hailbrisio bob blwyddyn, caiff asedau eraill eu prisio ar eu cost hanesyddol.

Mae prisiadau asedau'r Cyngor yn seiliedig ar ganllawiau gan RICS Red Book Global. Dylid rhoi llai o sicrwydd a chymryd mwy o ofal gyda'n prisiad nag arfer. Yn ystod y flwyddyn bu symudiadau sylweddol mewn costau adeiladu, gan effeithio ar werth cario asedau. Mae mynegeiad wedi'i gymhwysu i brisiadau asedau presennol i sicrhau nad yw'r Cyfrifon wedi'u camddatgan yn sylweddol ar 31 Mawrth 2022. Mae'r ymarfer hwn wedi'i gynnal ar gyfer asedau Cost Amnewid Dibrisiedig y Cyngor gan ddefnyddio data a gafwyd o'r Gwasanaeth Gwybodaeth Costau Adeiladu.

Nodyn Datgelu ynglŷn ag Ysgolion

Tydi'r Cyngor ddim yn cynnwys eiddo, cyfarpar ac offer ysgol yn ei Fantolen lle nad yw'n eiddo ar neu heb reolaeth sylweddol o fuddion economaidd yr asedau hynny. Mae hynny'n golygu bod eiddo, cyfarpar ac offer ysgolion a Reolir yn Wirfoddol ac a Gynorthwyir yn Wirfoddol ddim yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor, lle mae eiddo, cyfarpar ac offer ysgolion cymunedol ac ysgolion sefydledig ar y llaw arall yn cael eu cydnabod ar y Fantolen. Mae'r incwm a'r gwariant ar gyfer yr holl ysgolion wedi'u cynnwys yn y CI&ES ac mae unrhyw adnoddau heb eu gwario yn cael eu cadw gan yr ysgol ac yn cael eu cynnwys o fewn y cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd ar Fantolen y Cyngor.

13. Eiddo Buddsoddiad

Cyfrifwyd am yr eitemau canlynol o incwm a thraul yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2023/24 £000	2022/23 £000
Incwm rhent o Eiddo Buddsoddiad	802	695
Gwariant ar Eiddo Buddsoddiad	(1)	(33)
Enilliad/(Colled) Net	801	662

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg eiddo buddsoddiad dros y flwyddyn:

Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddi	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	17,000	16,359
Ychwanegiadau	-	-
Gwaredu	-	-
Enillion/(colledion) o addasiadau gwerth teg net	1,169	546
Trosglwyddiadau (o)/i Eiddo, Offer a Chyfarpar		95
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	18,169	17,000

14. Offerynnau Ariannol

Categoriâu Offerynnau ariannol

Mae'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn cael eu cario yn y Fantolen:

	Tymor Hir		Cyfredol	
	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	£'000	£'000	£'000	£'000
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy			248	222
Cyfatebion Arian - Buddsoddiadau			27,570	32,200
Cyfatebion Arian – buddsoddiadau ysgolion sefydledig			237	357
Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	2,192	2,167		
Cyfanswm Buddsoddiadau	2,192	2,167	28,055	32,779
Dyledwyr				
Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy	5,865	5,668	-	-
Asedau ariannol a gariwyd ar symiau'r contract			57,710	63,998
Cyfanswm Dyledwyr	5,865	5,668	57,710	63,998
Benthyciadau				
Rhwymedigaethau ariannol ar gost a amorteiddiwyd	130,684	136,266	79,823	75,162
Cyfanswm Benthyciadau	130,684	136,266	79,823	75,162
Benthycia Eraill				
Rhwymedigaethau PFI a phrydlesi ariannol	39,521	41,529	2,520	2,647
Cyfanswm Benthycia Eraill	39,521	41,529	2,520	2,647
Credydwyr				
Rhwymedigaethau ariannol a gariwyd ar symiau'r contract	2,615	2,463	38,022	46,868
Cyfanswm Credydwyr	2,615	2,463	38,022	46,868

Mae dyledwyr a chredydwyr tymor byr yn cael eu cario ar gost gan fod hyn yn amcan bras teg o'u gwerth.

Mae natur a maint y risgiau sy'n deillio o'r offerynnau ariannol wedi'u hamlygu yn Nodyn 37.

Dadansoddiad Buddsoddiadau tymor byr:

	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	£'000	£'000
Asedau Ariannol - Buddsoddiadau	248	222
Cyfatebion Arian - Buddsoddiadau	27,570	32,200
Cyfatebion Arian – buddsoddiadau ysgolion sefydledig	237	357
Croniadau	(204)	(36)
Buddsoddiadau	27,851	32,743

Dadansoddiad dyled wirioneddol tymor byr a hir sydd dros ben:

	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Ariannol:Benthyciad Tymor Hir	130,684	136,266
Rhwymedigaethau Ariannol:Benthyciad Tymor Byr	79,823	75,162
	210,507	211,428
Tynnu'r Croniadau Llog PWLB	(2,330)	(803)
Croniadau Llog Benthyciadau'r Farchnad	(1,343)	(701)
Addasiad Cyfradd Llog effeithiol ar y Benthyciad Grisiog	-	(145)
Addasiad Premiwm i Fenthyciad a Newidiwyd	676	681
Addasu benthyciad IFRS9	144	144
Cofnod cyfrifeg benthyciad meddal	190	256
Dyled sy'n weddill	207,844	210,860

Incwm, Treuliau, Enillion a Chollodion

	2023/24				2022/23			
	Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u mesur ar Gost Amorteiddio	Asedau Ariannol: Benthyciadau a Symiau sy'n Dderbyniadwy	Asedau Ariannol: Ar gael i'w Gwerthu	Cyfanswm	Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u mesur ar Gost Amorteiddio	Asedau Ariannol: Benthyciadau a Symiau sy'n Dderbyniadwy	Asedau Ariannol: Ar gael i'w Gwerthu	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Costau llog	9,003	-	-	9,003	6,660	-	-	6,660
Colledion ar ddatgydnabod	-	-	-	-	-	-	-	-
Gostyngiadau mewn gwerth teg	-	-	-	-	-	-	-	-
Colledion amhariad	-	-	-	-	-	-	-	-
Costau ffioedd	37	-	-	37	65	-	-	65
Cyfanswm gwaraint mewn Arian dros Ben neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	9,040	-	-	9,040	6,725	-	-	6,725
Incwm Llog	-	(1,650)	-	(1,650)	-	(313)	-	(313)
Incwm Llog a gronnyd ar asedau ariannol a amhariad	-	-	-	-	-	-	-	-
Cynnydd/Gostyniad mewn gwerth teg	-	(61)	26	(35)	-	(69)	(60)	(129)
Enillion ar Ddadgydnabyddiaeth	-	-	-	-	-	-	-	-
Incwm Ffi	-	-	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm Incwm mewn arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	-	(1,711)	26	(1,685)	-	(382)	(60)	(442)
(Enillion) Colled Net am y flwyddyn	9,040	(1,711)	26	7,355	6,725	(382)	(60)	6,283

Gwerth Teg Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau ariannol, asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau a dyledwyr a chredydwyr tymor hir yn cael eu cario yn y Fantolen ar werth amorteiddiedig. Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian a fydd yn digwydd dros weddill tymor yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- amrediad amcangyfrifedig graddfeydd llog ar 31 Mawrth 2024 o 4.61% i 5.38% ar gyfer benthyciadau o'r PWLB a 4.61% i 5.38% am fenthyciadau eraill y gellir eu derbyn ac sy'n daladwy, wedi ei seilio ar y graddfeydd benthycia newydd ar gyfer benthyciadau cyfatebol ar y dyddiad hwnnw
- ni chydnyddir ad-daliad cynnar neu amhariad
- pan fo offeryn yn aeddfedu yn y 12 mis nesaf, tybir bod y swm a gludir yn cyfateb yn fras i werth teg
- cymerir bod gwerth teg masnach a derbyniadwyon eraill i fod y swm a anfonebwyd neu y cafwyd bil amdano.
- Yn 2023/24 defnyddiwyd y Gyfradd Trosglwyddo yn unol ag IFRS13.

Mae gwerth teg yr hierarchaeth wedi'i rannu'n dri lefel ar gyfer technegau mewnbynnu a phrisio er mwyn mesur gwerth teg:

Lefel 1 – gwerth teg o ddyfynbrisiau mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau sy'n union yr un fath neu ddyledion, h.y. prisiau bond.

Lefel 2 – gwerth teg wedi'i gyfrifo o fewnbynnau heblaw am y dyfynbrisiau a gynhwysir sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu'r ddyled, h.y. cyfraddau llog neu fuddsoddion am offer tebyg

Lefel 3 – gwerth teg yn cael ei benderfynu gan ddefnyddio mewnbynnau anweledig, h.y. data heb fod ar y farchnad fel rhagolygon llif arian neu amcangyfrif o deilyngdod credyd

Mae'r benthyciadau PWLB a'r LOBO a benthyciadau hir dymor eraill yn cael eu cyfrifo trwy ddefnyddio mewnbynnau Lefel 2.

Mae'r gwerth teg a gyfrifir fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2024		31 Mawrth 2023	
	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000
Benthyciadau Tymor Byr	79,823	79,823	75,162	75,162
Benthyciadau Tymor Hir	130,684	134,895	136,266	143,766
Credydwyr Tymor Byr	40,542	40,542	49,515	49,515
Dyledion Hirdymor Eraill	41,766	35,644	43,992	37,014
Cyfanswm	292,815	290,904	304,935	305,457

	31 Mawrth 2024		31 Mawrth 2023	
	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000
Buddsoddiadau Tymor Byr	248	248	222	222
Dyledwyr Tymor Byr	57,711	57,711	63,998	63,998
Credydwyr Hirdymor	5,865	5,865	5,668	5,668
Cyfanswm	63,824	63,824	69,888	69,888

Mae gwerthoedd teg benthycia hirdymor a dyledion hirdymor wedi cael eu haddasu gan yr elfennau a gynhwysir yn y ffigyrau benthycia byrdymor a chredydwyr byrdymor.

15. Dyledwyr

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Masnach	56,367	63,257
Eraill	3,123	2,483
Rhagdaliadau	1,651	1,674
Cyfanswm	61,141	67,414
Colled credyd disgwylidig	(3,431)	(3,416)
Dyledwyr Net	57,710	63,998

Gellir dadansoddi'r swm sydd heibio'r dyddiad dyledus ond nad yw wedi'i amharu ar gyfer Treth y Cyngor yn ôl oedran fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Llai na blwyddyn	2,613	2,261
Mwy na blwyddyn	5,282	4,787
Cyfanswm	7,895	7,048

16. Arian parod a chyfwerth arian

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Arian a Ddelir gan yr Awdurdod	2,734	2,595
Cyfrifon Cyfredol Banc	(9,197)	1,694
Adneuon tymor byr	27,570	32,200
Adneuon tymor byr – Ysgoloion Sefydledig	237	357
Cyfanswm Arian Parod a Chyfwerth Arian	21,344	36,847

17. Credydwyr

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Masnach	35,235	45,514
Eraill	5,307	4,001
Credydwyr Net	40,542	49,515

18. Cronfeydd Wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio

	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	£'000	£'000
Cronfa Wrth Gefn Ailbrisiant	149,455	149,467
Cronfa Wrth Gefn Asedau Ariannol Ar Gael i'w Gwerthu	2,192	2,167
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	189,971	190,321
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	(253)	(365)
Cronfa Bensiynau Wrth Gefn	(11,736)	55,589
Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	1,218	1,335
Cyfrif Absenoldebau Cronnus	(3,112)	(3,776)
Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	327,735	394,738

Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn:

- cael eu hailbriso i lawr neu eu amharu a'r enillion yn cael eu colli
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant, neu
- cael eu gwaredu a gwireddu'r enillion

Dim ond enillion a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y gronfa wrth gefn, y dyddiad y crewyd y Gronfa Wrth Gefn. Mae enillion cronnus a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cadarnhau i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2022/23 £'000	Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	2023/24 £'000
129,402	Balans ar 1 Ebrill	149,467
24,216	Ailbrisiant i fyny asedau	6,003
(464)	Ailbrisiant i lawr o asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar yr Arian dros Ben/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(1,727)
23,752	Gweddill neu ddiffyg adbrisiad yr asedau anghyfredol heb eu postio i'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	4,276
(3,643)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol.	(4,288)
(44)	Enillion cronnus ar asedau a werthwyd neu a gafodd eu sgrapio	
(3,687)	Swm a ddilëwyd i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf	(4,288)
149,467	Balans ar 31 Mawrth	149,455

Cyfrif Addasiad Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnydd asedau nad ydynt yn gyfredol a chyllido caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chost caffael, adeiladu neu wella fel dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad yn cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda phostio cysoniad o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i sail gost hanesyddol). Credyd'r y Cyfrif gyda symiau a osodir o'r neilltu gan yr Awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronus ar Eiddo Buddsoddiad a chydnybdir yr enillion ar asedau sy'n rhoddion ac sydd eto i'w defnyddio gan yr Awdurdod. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiad cronus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 10 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a bostiwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheiny oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

2022/23	Cyfrif Newid Cyfalaf	2023/24
£'000		£'000
185,938	Balans ar 1 Ebrill	190,321
	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(22,762)	▪ Costau dibrisio ac amhariad ar asedau anghyfredol	(23,678)
(1,704)	▪ Enillion / (colledion) ailbriso ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	(7,409)
(132)	▪ Amorteiddiad o asedau anghyffyrddadwy	(62)
(171)	▪ Gwariant referniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	(1,642)
(835)	▪ Symiau o asedau anghyfredol a gafodd eu dileu yn dilyn cael gwared neu werthu fel rhan o'r enillion/ colled ar gael gwared o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(191)
26	▪ Costau gweinyddol gwaredu asedau cyn eu gwerthu	(10)
	▪ Cywiro Balansau RR Hanesyddol	3,876
-	▪ Addasiad grant y flwyddyn flaenorol	
(25,578)		(29,116)
3,687	▪ Addasu'r symiau a ysgrifennwyd allan o'r Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	4,288
(21,891)	Swm net a ysgrifennwyd allan o'r gost o asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn	(24,828)
	Ariannu cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	
126	▪ Y defnydd o'r Gronfa Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	1
19,769	▪ Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a ddefnyddiwyd gydag ariannu cyfalaf	16,732
5,299	▪ Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	6,535
534	▪ Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	41
3,837		(1,519)
546	Symudiadau yng ngwerth y farchnad mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,169
190,321	Balans ar 31 Mawrth	189,971

Cronfa Bensiynau Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo i fuddiannau ôl gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel bo'r buddiannau'n cael eu hennill gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, diweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau a dychweliadau buddsoddi ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â chostau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir gael eu cyllido fel y bo'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu yn y diwedd yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly mae'r balans dyled ar y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd ariannu wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'r buddiannau'n ddyledus i'w talu.

2022/23 £'000	Cronfa Bensiynau Wrth Gefn	2023/24 £'000
(164,383)	Balans ar 1 Ebrill	55,589
279,751	Enillion neu (golledion) actiwaraidd ar asedau a rhwymedigaethau pensiynau	64,346
(42,154)	Gwyrddroad eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Arian dros Ben neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(13,712)
16,857	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn	18,157
(34,482)	Addasiad Nenfwd Asedau	(136,234)
55,589	Balans ar 31 Mawrth	(11,736)

Mae'r ffigyrau uchod ar gyfer 2022/23 yn cynnwys ffigwr o £117,750 yn ymwneud â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, tra bod Nodyn 34 yn adlewyrchu Cynlluniau Pensiwn Gwynedd a Chlwyd yn unig.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn dal yr enillion cydnabyddedig sy'n deillio o werthu asedau anghyfredol, nad oes taliad ariannol wedi ei wneud amdanynt eto. Yn unol â threfniadau statudol, nid yw'r Awdurdod yn trin yr enillion hyn fel rhai y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf newydd hyd nes y derbynnir yr arian amdanynt. Unwaith mae'r setliad ariannol yn digwydd, mae'r symiau yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

2022/23 £'000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	2023/24 £'000
1,483	Balans ar 1 Ebrill	1,335
(35)		
(60)	Trosglwyddo enillion gwerthiant gohiriedig a gredydir fel rhan o'r enlliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(61)
(53)	Trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf ar dderbyn arian parod	(56)
1,335	Balans ar 31 Mawrth	1,218

19. Datganiad Llif Arian – Addasiadau i'r gweddill neu'r diffyg net ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau anariannol

2022/23 £'000		2023/24 £'000
(22,762)	Dibrisiad Asedau Anghyfredol	(23,379)
(132)	Amorteiddiad Asedau Sefydlog Anniriaethol	(62)
(25,297)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	4,445
(63)	Cynnydd/ gostyngiad yn yr amhariad ar gyfer darpariaeth dyledion	794
145	Cyfraniadau tuag ar Ddarpariaethau	(330)
(976)	Swm cario Eiddo, Offer a Chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anghyfyreddadwy a werthwyd	(191)
(1,159)	Amhariad ac ailbrisiadau	(6,241)
2,412	Symudiad anariannol arall	(8,291)
(22)	Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Rhestrau Eiddo	93
8,031	Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Dyledwyr	(8,645)
(4,999)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	7,737
(44,822)	Symudiadau anariannol net	(34,370)

Mae'r llif arian ar gyfer Gweithgareddau Gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2022/23 £'000		2023/24 £'000
(489)	Llog a dderbyniwyd	(1,511)
7,867	Llog a dalwyd	10,706

20. Datganiad Llif Arian - Addasiadau ar gyfer eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y swm net (arian dros ben) neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau sy'n buddsoddi ac yn ariannu gweithgareddau

2022/23 £'000		2023/24 £'000
2,122	Elw o werthu asedau anghyfredol	135
17,456	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i incwm a gwariant	24,414
(171)	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	(1,642)
-	Rhwymedigaeth prydles ariannol	-
19,407	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	22,907

21. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2022/23 £'000		2023/24 £'000
50,912	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddiad ac asedau anniriaethol	44,242
517,557	Pryniant buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	554,921
(2,122)	Derbyniadau o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, eiddo buddsoddiad ac asedau anniriaethol	(135)
(525,528)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(554,895)
(27,379)	Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi	(16,148)
13,440	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	27,985

22. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2022/23 £'000		2023/24 £'000
(39,500)	Derbyniadau arian o fenthycyca tymor-byr a thymor-hir	(80,435)
-	Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi	-
2,632	Taliadau arian ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau dros ben sy'n ymwneud â phrydlesau cyllid a chontractau PFI ar y fantolen	2,504
10,712	Ad-dalu benthyciadau tymor-byr a thymor-hir	83,500
713	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	(1,538)
(25,443)	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	4,031

23. Gwasanaethau Asiantaeth

Mae'r Cyngor wedi llunio cytundeb lle bydd yn cyflawni tasgau ar ran sefydliadau eraill ac yn adennill y costau'n llawn. Mae un cytundeb yn ymwneud â Gwaith Cynnal a Gwella Cefnffyrdd ar ran Llywodraeth Cymru.

Bu'r gwariant ar y gweithgareddau hyn fel a ganlyn:

	2023/24 £'000	2022/23 £'000
Cefnffyrdd	6,065	5,075
Cyfanswm	6,065	6,065

24. Cyllideb Gyfun

Cyllidebau Cyfun ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant cyllideb gyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr o ran darparu llety mewn cartref gofal i bobl hŷn. Daeth y trefniant i rym ar 1^{af} Ebrill 2019. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu fel awdurdod cynnal yn ystod tymor cyntaf y cytundeb. Mae'r taliadau ar gyfer CBS Conwy yn unig wedi eu cynnwys yn llinell Gwasanaethau Cymdeithasol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r incwm a'r gwariant ar gyfer trefniadau'r gyllideb gyfun yn y flwyddyn yn diweddu 31^{ain} Mawrth 2024 fel a ganlyn; mae cyfraniadau Ch3 a Ch4 wedi eu cynnwys er gwybodaeth yn unig ac nid ydynt wedi dod o gyfrifon pob partner. Yn ôl y Trefniadau Partneriaeth, bydd y taliadau hyn yn ddyledus yn ystod 2024/25:

	2023/24 £000's
	Cartrefi Gofal ar gyfer Pobl Hŷn
Gwariant	
Costau Cartrefi Gofal	126,922
Cyfanswm Gwariant	126,922
Cyllid	
Cyngor Sir Ddinbych	(11,914)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(18,182)
Cyngor Sir y Fflint	(13,578)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(14,957)
Cyngor Gwynedd	(12,044)
Cyngor Sir Ynys Môn	(7,214)
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(49,033)
Cyfanswm Cyllid	(126,922)
(Gwarged) / Diffyg wedi ei drosglwyddo i Gronfa wrth gefn	0

25. Lwfansau aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2023/24 £000	2022/23 £000
Cyflog Sylfaenol	983	910
Cyflog Uwch	281	254
Treuliau	7	6
Cyfanswm	1,271	1,170

26. Tâl Swyddogion

Mae'r tâl a roddwyd i uwch weithwyr yr Awdurdod sydd â dylanwad ar redeg yr Awdurdod yn gyffredinol fel a ganlyn:

	Teitl y Swydd	Nodyn	Cyflog £	Cyfanswm tâl ac eithrio Taliadau Pensiwn £	Cyfraniadau Pensiwn Gweithiwr £	Cyfanswm Tâl £
2022/23	Cyn Brif Weithredwr	1	109,264	109,264	21,634	130,898
2022/23	Prif Weithredwr		45,528	45,528	9,014	54,542
2023/24	Prif Weithredwr		136,638	136,638	26,781	163,419
2022/23	Cyfarwyddwr Strategol (Economï a Safle)	2	87,244	87,244	15,271	102,515
2023/24	Cyfarwyddwr Strategol (Economï a Safle)		-	-	-	-
2022/23	Cyfarwyddwr Strategol Gofal Cymdeithasol ac Addysg		107,111	107,111	21,208	128,319
2023/24	Cyfarwyddwr Strategol Gofal Cymdeithasol ac Addysg		110,860	110,860	21,728	132,588
2022/23	Cyfarwyddwr Strategol (Arian ac Adnoddau)		103,411	103,411	20,475	123,886
2023/24	Cyfarwyddwr Strategol (Arian ac Adnoddau)		110,182	110,182	21,595	131,777
2022/23	Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu	3	46,046	46,046	9,117	55,163
2023/24	Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu		68,737	68,737	13,473	82,210
2022/23	Pennaeth Statudol y Gwasanaethau Addysg		90,131	90,131	17,846	107,977
2023/24	Pennaeth Statudol y Gwasanaethau Addysg		93,286	93,286	18,284	111,570
2022/23	Pennaeth yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau		90,131	90,131	17,846	107,977
2023/24	Pennaeth yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau		93,286	93,286	18,284	111,570
2022/23	Pennaeth Rheoleiddio	4	79,618	79,618	15,764	95,382
2023/24	Pennaeth Rheoleiddio		-	81,432	-	97,393
2022/23	Pennaeth Pobl a Pherfformiad	5	23,319	23,319	6,397	29,716
2023/24	Pennaeth Pobl a Pherfformiad		73,895	73,895	11,483	85,378

Nid oedd gan y Cyngor unrhyw weithwyr a oedd â chyflog o fwy na £150,000.

Mae'r tâl yn cynnwys yr holl symiau a dalwyd neu a oedd yn dderbyniadwy gan weithiwr (yn cynnwys enillion cyffredin), lwfansau treuliau a gwerth ariannol buddiannau, ond mae'n eithrio taliadau sy'n gysylltiedig â Swyddi'r Swyddog Canlyniadau a'r Dirprwy Swyddog Canlyniadau mewn etholiadau. Mae cyfanswm y tâl yn cynnwys cyfraniadau pensiwn y cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, ond heb eu talu yn uniongyrchol i'r gweithiwr.

1 Ymddeolodd y cyn Brif Weithredwr ar 25/01/23 a dechreuodd y Prif Weithredwr newydd ar 26/11/22 gan adael ei swydd flaenorol fel Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu.

2 Gadawodd y Cyfarwyddwr Strategol - Economi a Lle ar 24/01/23.

3 Cychwynnodd Pennaeth newydd y Gyfraith a Llywodraethu ar 08/05/23.

4 Roedd y Pennaeth Rheoleiddio wedi'i gynnwys yn y tabl uchod yn 2022/23 gan ei fod yn swyddog monitro am gyfnod.

5 Dechreuodd Pennaeth Pobl a Pherfformiad ar 14/10/22.

Mae'r tabl uchod yn seiliedig ar dâl trethadwy, ond mae'r tabl isod yn net o brynu gwyliau blynyddol ychwanegol, benthyciadau ceir, a chynlluniau aberthu cyflog.

Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill yr Awdurdod dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ag eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr):-

Band	2023/24 Nifer yn		2022/23 Nifer yn	
	Heblaw Ysgolion	Ysgolion	Heblaw Ysgolion	Ysgolion
£60,000 - £64,999	11	32	7	35
£65,000 - £69,999	10	25	12	12
£70,000 - £74,999	7	13	3	4
£75,000 - £79,999	0	6	5	1
£80,000 - £84,999	5	4	1	2
£85,000 - £89,999	0	0	0	2
£90,000 - £94,999	0	0	0	0
£95,000 - £99,999	0	1	1	0
£100,000 - £104,999	0	1	1	1
£105,000 - £109,999	0	3	0	0
£110,000 - £114,999	0	1	0	1
£115,000 - £119,999	0	0	0	0
£120,000 - £124,999	0	0	0	1

Mae'r tabl canlynol yn rhoi'r gymhareb rhwng pwynt graddfa'r Prif Weithredwr a phwynt graddfa canolrif staff y Cyngor:

	2023/24	2022/23
	Pwynt ar y Raddfa	Pwynt ar y Raddfa
Prif Weithredwr	£138,384	£131,120
Canolrif	£25,979	£24,054
Cymhareb	5.33	5.45

Buddiannau Terfynu

Nodwyd nifer y pecynnau ymadael a'r gost fesul band a chyfanswm y diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill yn y tabl isod:

Band Cost y Pecyn Ymadael (gan gynnwys Taliadau Arbennig)	Nifer y Diswyddiadau Gorfodol		Nifer yr Ymadawiadau eraill y Cytunwyd amynt		Cyfanswm y Pecynnau Ymadael fesul Band Cost		Cyfanswm Cost y Pecynnau Ymadael ym mhob Band	
	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23
							£	£
£0 - £19,999	9	11	29	13	38	24	265,343	224,627
£20,000 - £99,999	1	5	12	7	13	12	426,944	413,451
Total	10	16	41	20	51	36	692,287	638,078

Bandiau wedi'u huno er mwyn anhysbysrwydd.

27. Costau Archwilio Allanol

	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Ffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas ag archwilio datganiadau ariannol.	248	232
Ffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas â gwaith archwilio Perfformiad.	107	107
Ffioedd yn daladwy ar gyfer ardstystio hawliadau a ffurflenni grant am y flwyddyn.	41	45
Cyfanswm	396	384

28. Incwm Grantiau

Mae'r Awdurdod wedi rhoi'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol mewn credyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2023/24:

	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Credydwyd i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol		
Grant Cefnogi Refeniw	160,071	140,005
Is-Gyfanswm	160,071	140,005
Grantiau Cyfalaf:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol	3,128	2,361
Trawsnewid Trefi	223	-
Cronfa Tai â Gofal	1,898	1,482
Cronfa'r Pethau Pwysig	349	-
Datblygu Tai	554	-
Y Gronfa Ffyniant Gyffredin	564	-
Rhaglen Rheoli Risg Arfordirol / Amddiffynfeydd Arfordirol	758	1,393
Cronfa Ffyrdd Cydnerth	2,296	-
Cynllun Lleol ar gyfer Natur / Gwella Mynediad	480	-
Y Gronfa Ffyniant Bro	1,346	13
Ysgolion Bro / Cymunedau Dysgu Cynaliadwy	1,912	2,640
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd	507	1,555
Amddiffynfeydd Arfordirol Glan y Môr Bae Colwyn	-	5,516
Grantiau Cludiant / Rhwydwaith	2,550	304
Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	1,005	1,041
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	6,615	-
Grantiau Amrywiol Eraill	229	1,151
Is-Gyfanswm	24,414	17,456
Cyfanswm	184,485	157,461

Credydwyd i Wasanaethau:		
Grantiau cyfalaf amrywiol wedi'u defnyddio (REFCUS)	1,935	1,625
Grantiau'r Adran Gwaith a Phensiynau Gweinyddu Budd-dal Tai	357	-
Grantiau'r Adran Gwaith a Phensiynau Lwfansau Rhent	23,659	25,199
Grantiau'r Adran Gwaith a Phensiynau Ad-daliadau Rhent	950	-
Grantiau Ardrethi Annomestig Cost Casglu	313	311
Grantiau'r Adran Gwaith a Phensiynau Taliadau Dewisol Tai	176	452
Grantiau LIC Covid	1,392	4,268
Grantiau'r Gronfa Ffyniant Gyffredin	3,014	-
Grantiau LIC Ôl-16	6,499	6,198
Grantiau LIC Amddifadedd Disgyblion	-	3,789
Grantiau LIC Gwella Addysg	3,448	3,561
Grant Ewropeaidd TRAC	24	476
Grant Addysg Awdurdodau Lleol LIC	10,405	6,337
Grantiau LIC Datblygiad Proffesiynol	455	-
Grant Refeniw Ieuenctid	402	385
Grant LIC	937	-
Grantiau LIC Partneriaeth Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol	326	1,744
Grantiau LIC Arloesi Digartrefedd Ieuenctid Plant sy'n Derbyn Gofal	254	240
Grantiau'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid	452	368
Grantiau LIC y Gronfa Gofal Integredig	3,859	3,563
Grantiau LIC Dechrau'n Deg	2,968	2,513
Grantiau LIC Gweithgarwch Lles	133	285
Grantiau LIC Cefnogi Pobl Risg o Droseddu	278	-
Grantiau LIC Rhaglen Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol	1,734	343
Grantiau LIC Dileu Elw o Ofal	386	244
Grantiau LIC Diwygio Radical ar gyfer Gwasanaethau	219	-
Grantiau LIC Grant Cefnogi Gwasanaethau Bysiau	1,547	1,152
Grantiau LIC Tocynnau Teithio Rhatach	2,263	2,284
Grantiau LIC Rheoli Gwastraff yn Gynaliadwy	568	613
Grantiau LIC Partneriaeth Trin Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru	-	1,118
Grantiau Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru – Partner Natur Lleol	168	-
Grantiau LIC Cynllun Cymorth Ariannol Brys	679	-
Grantiau LIC Cefnogi Pobl	8,726	8,740
Grantiau LIC Cartrefi i Ffoaduriaid o Wcráin	1,311	1,868
Grantiau Iechyd Cyhoeddus Cymru Cynllun Atgyfeirio Clefion i Wneud Ymarfer Corff	160	161
Grantiau Chwaraeon Cymru	300	-
Grantiau LIC Teuluoedd yn Gyntaf	1,453	1,589
Grantiau Cyllid Rhaglen Rheoli Risg Arfordirol	1,011	2,614
Amddiffyn yr Arfordir	-	154
Grantiau Amrywiol	-	949
Cymunedau am Waith	-	719
Hyrwyddo Ymgysylltu Cadarnhaol	-	280
Grantiau Addysg Amrywiol	-	317
Costau Byw – Grantiau Gweinyddu	-	259
Grantiau Gwledig Llywodraeth Cymru	-	327
Cronfa Gweithredu ar Gamddefnyddio Sylweddau	-	117
Grantiau Eraill	2,828	2,966
Cyfanswm	85,592	88,128

29. Partïon Cysylltiedig

Yn unol ag IAS 24, mae gan y Cyngor ddyletswydd i ddatgelu unrhyw drafodion sylweddol gyda 'phartïon cysylltiedig'. Mae hyn er mwyn sicrhau fod datganiadau ariannol yn cynnwys y datgeliadau angenrheidiol sy'n tynnu sylw at y posibilrwydd y gallai'r sefyllfa a'r canlyniadau ariannol a adroddir fod yn cael eu heffeithio gan bresenoldeb partïon cysylltiedig â thrafodion sylweddol gyda hwy.

Llywodraeth Ganolog

Datgelir gwybodaeth fanwl ar Grantiau Refeniw, Grantiau Cyfalaf, Grantiau Cefnogi Refeniw a thrafodion Trethi Annomestig Cenedlaethol yn ystod y flwyddyn yn Nodiadau 28 a 40 yn y datganiad hwn.

Praeseptau ac Ardollau

Mae manylion o braeseptau a gasglwyd ar ran sefydliadau eraill yn y Cyfrif Incwm a Gwariant. Mae'r Cyngor yn penodi Aelodau i gyrff penodol sy'n trethu cyllideb y Cyngor. Mae manylion o'r ardollau hyn yn Nodyn 7, ac yn y tabl canlynol:

	2023/24 £'000	2022/23 £'000
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	7,478	6,631
Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	17,114	16,163
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	314	314

Elusennau a Sefydliadau Gwirfoddol

Mae'r Cyngor yn penodi Aelodau, Cyfa rwyddwyr Strategol, Penaethiaid Gwasanaeth a Swyddogion eraill i gyrff elusennol a gwirfoddol penodol. Nid yw Swyddogion eraill yn cael eu cynnwys yn y datgeliad o drafodion gyda phartïon cysylltiedig, gan nad ystyrir bod y Swyddogion hyn mewn safle i roi yr un lefel o ddylanwad o fewn y Cyngor ag Aelodau, Cyfarwyddwyr Strategol a Phenaethiaid Gwasanaeth. Yn ystod 2023/24 talwyd cyfanswm o £503,485 (2022/23: £489,675 gan gynnwys credydwr diwedd y flwyddyn o £186) i'r gyrff hyn drwy grantiau a phrynu gwasanaethau. Yn 2023/24 derbyniodd y Cyngor incwm o £1,629,787 (gan gynnwys dyledwyr diwedd y flwyddyn o £67,008) (£640,367 yn 2022/23 gan gynnwys dyledwyr diwedd y flwyddyn o £2,174) gan y gyrff hyn.

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) a Chymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL)

Mae'r Cyngor yn aelod o CLILC a CLIL, ac fe dalwyd £105,847 i danysgrifio yn 2023/24 (dim credydwr diwedd y flwyddyn) (£105,847 yn 2022/23, gan gynnwys credydwr diwedd y flwyddyn o £500), ac fe dderbyniodd y Cyngor incwm o £435,363 (gan gynnwys dyledwyr diwedd y flwyddyn o £66,895) (£496,918 yn 2022/23, gan gynnwys dyledwyr diwedd y flwyddyn o £1,000).

Y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Strategol a Phenaethiaid Gwasanaeth

Anfonwyd ffurflenni datgan cysylltiad â phartïon cysylltiedig at y Prif Weithredwr, Penaethiaid Gwasanaeth a Chyfarwyddwyr Strategol am y flwyddyn 2023/24.

Ni thalwyd dim dan drefniadau fel hyn (dim yn 2022/23), ac ni dderbyniwyd unrhyw incwm gan y Cyngor (dim yn 2022/23).

Aelodau

Fe anfonwyd datganiad o gysylltiad i Aelodau gyda ffurflen partïon cysylltiedig ar gyfer flwyddyn 2023/24 ac yn bennaf fe wnaethant ddatgan cysylltiad mewn cwmnïau neu fusnesau y gallai'r Cyngor fod yn delio â nhw.

Talwyd cyfanswm o £1,703,909 gan y Cyngor yn 2023/24 mewn perthynas â thrafodion o'r fath (2022/23: £3,325,774 gan gynnwys credydwy'r diwedd y flwyddyn o £89,690), a derbyniwyd cyfanswm o £853,764 gan y Cyngor (gan gynnwys dyledwy'r diwedd y flwyddyn o £11,201) (£8,108,625 yn 2022/23, gan gynnwys dyledwy'r diwedd y flwyddyn o £627,893). Mae'r cwmnïau'n cynnwys neuadd lle mae Aelod yn ymddiriedolwr ac yn gyfarwyddwr, canolfan gymunedol lle mae gwraig yr Aelod yn drysorydd anrhydeddus, siop lyfrau sy'n cael ei rhedeg gan Aelod, cwmni cludiant lle mae gan Aelod berthnasau sy'n gysylltiedig â'i reoli, a thynnu cwmni sy'n eiddo i berthnasau Aelod.

Roedd dau Aelod Conwy yn cynrychioli'r Cyngor ar Brosiect Trin Gwastraff Gweddillol Gogledd Cymru ac un Aelod Conwy yn cynrychioli'r Cyngor ar Gydbwyllgor GwE. Oherwydd natur y partïon, mae'r trafodion yn digwydd yng nghwrs arferol gweithgarwch. Mae'r Cyngor wedi enwebu Aelod i eistedd ar fwrdd llywodraethwyr Coleg Derwen.

Arall

Mae Conwy yn gweithredu fel asiant ar ran Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru wrth ymdrin â materion rheoli trysorlys, fel rhan o'r gwasanaeth rheoli ariannol a ddarparwyd dan gytundeb lefel gwasanaeth.

Ar wahân i drafodion arferol fel taliadau Treth y Cyngor, trethi annomestig a rhenti tai, nid oes unrhyw drafodion sylweddol eraill gyda charfannau perthynol.

30. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gafaelwyd drwy brydlesi cyllidol a chytundebau PFI, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol trwy godi tâl ar y refeniw fel y defnyddir asedau gan yr Awdurdod, yna byddai'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol yr Awdurdod sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y symudiad yn y CFR yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Dechreuol	248,203	226,005
Buddsoddiad Cyfalaf		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	41,869	47,909
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	-	-
Asedau anniriaethol	-	14
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	2,610	1,797
Gwrthdroi amseriad cylch bywyd y Cynllun Ariannu Preifat	-	-
Ffynonellau Cyllid		
Derbyniadau Cyfalaf	10	(153)
Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill	(18,666)	(21,395)
Symiau wedi'i neilltuo gan refeniw:		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(41)	(534)
Isafswm Darpariaeth Refeniw	(6,535)	(5,299)
Perchnogaeth ased ariannol ar brydles	-	(141)
Addasiad grantiau 2020/21	-	-
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Terfynol	267,450	248,203
Eglurhad o symudiadau mewn blwyddyn		
Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca	20,143	23,265
Prydlesau Cyllid (yn cynnwys Coed Pella a PFI)	(13)	(13)
Cytundebau PFI/Coed Pella	(893)	(887)
Costau gweithrediadau gwaredu yn CAA	10	(26)
Perchnogaeth ased ariannol ar brydles	-	(141)
Addasiad grantiau 2020/21	-	-
Cynnydd / (Gostyngiad) yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf	19,247	22,198

31. Prydlesau

Yr Awdurdod fel Daliwr Prydles

Prydlesau Ariannol

Mae gan y Cyngor nifer o adeiladau, cerbydau masnachol, peiriannau ffrancio, a TG ysgolion a chyfarpar arall dan brydlesi cyllidol.

Caiff yr asedau a gafaelwyd drwy'r prydlesau hyn eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar yn y Fantolen gyda'r gwerth net canlynol:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Tir & Adeiladau Eraill	37,636	37,235
Cerbydau, Offer, Dodrefn & Chyfarpar	-	-
Cyfanswm	37,636	37,235

Mae'r Awdurdod wedi ymrwmo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r rhwymedigaeth tymor hir am y budd yn yr eiddo gafaelwyd gan yr Awdurdod a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod yn y dyfodol tra mae'r rhwymedigaeth yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Rhwymedigaethau prydlesau ariannol (gwerth presennol net o leiafswm y taliadau prydles):		
▪ Cyfredol	570	554
▪ Ddim yn gyfredol	31,131	31,701
Costau cyllido sy'n daladwy yn y dyfodol	18,474	19,394
Lleiafswm y Taliadau Prydles	50,175	51,649

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Dim mwy na blwyddyn	1,471	1,471	570	554
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	5,882	5,882	2,450	2,381
Mwy na 5 mlynedd	42,822	44,296	28,681	29,320
Cyfanswm	50,175	51,649	31,701	32,255

Prydlesau Gweithredol

Mae gan yr Awdurdod brydlesau yn ymwneud â thir ac adeiladau i wahanol bwrpasau yn cynnwys llety swyddfa, defnydd cymunedol ac i ddarparu llety i deuluoedd digartref.

Mae'r isafswm taliadau prydles i'r dyfodol o dan brydlesau na ellir eu diddymu mewn blynyddoedd i ddod yn:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Dim mwy na blwyddyn	1,051	1,079
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	1,384	1,392
Mwy na 5 mlynedd	8,825	9,149
Cyfanswm	11,260	11,620

Mae'r isafswm taliadau i'r dyfodol y disgwylir i'r Awdurdod eu derbyn yng nghyswllt eiddo ble mae teuluoedd digartref yn byw yn cael eu pennu gan gymhwysedd am fudd-dal tai.

Y gwariant yn ystod y flwyddyn o ran pob prydles gweithredu, gan gynnwys y rhai yr oedd teuluoedd digartref yn eu defnyddio oedd:

	2023/2024 £'000	2022/2023 £'000
Isafswm taliadau prydles	1,079	1,062
Taliadau sy'n dderbyniadwy yng nghyswllt eiddo ble mae teuluoedd digartref yn byw	(634)	(681)
Cyfanswm	445	381

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Mae'r Awdurdod wedi prydlesu sawl eiddo o dan brydlesi ariannol gyda thymor o hyd at 115 mlynedd. Mae gan yr Awdurdod fuddsoddiad gros yn y brydles, gan gynnwys yr isafswm taliadau prydles y disgwylir iddynt gael eu derbyn dros y tymor sy'n weddill a'r gwerth gweddilliol a ddisgwylir i'r eiddo pan fo'r brydles yn dod i ben. Mae'r isafswm taliadau prydles yn cynnwys setliad y dyledwr tymor hir am y budd yn yr eiddo a gafaelir gan y prydleswr a'r incwm ariannol a enillir gan yr Awdurdod mewn blynyddoedd i ddod tra bo'r ddyled yn dal i sefyll. Mae'r buddsoddiad gros yn cynnwys y symiau canlynol:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Dyledwr prydles ariannol (gwerth presennol net o leiafswm y taliadau prydles)		
▪ Cyfredol	120	117
▪ Ddim yn gyfredol	1,098	1,219
Incwm ariannol heb ei ennill	315	378
Gwerth gweddilliol eiddo heb ei warantu	(263)	(263)
Buddsoddiad gros yn y brydles	1,270	1,451

Mae'r buddsoddiad gros yn y brydles yn cynnwys dyledwr prydles ariannol ar gyfer Canolfan Crwst, trefniadau aml-asiantaeth gyda chymdeithas dai, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r Awdurdod.

Derbynnir y buddsoddiad gros yn y brydles a'r isafswm taliadau prydles dros y cyfnodau canlynol:

	Buddsoddiad Gros yn y Brydles		Isafswm Taliadau Prydles	
	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Dim mwy na blwyddyn	178	181	178	181
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	673	685	673	685
Mwy na 5 mlynedd	419	585	419	585
Cyfanswm	1,270	1,451	1,270	1,451

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn prydlesu eiddo i'r dibenion canlynol yn cynnwys:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles gweithredol derbyniadwy na ellir eu diddymu i'r dyfodol yw:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Dim mwy na blwyddyn	1,263	1,088
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	2,193	1,896
Mwy na 5 mlynedd	12,578	11,807
Cyfanswm	16,034	14,791

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar drosiant. Yn 2023/24 roedd gwerth rhenti wrth gefn a dderbyniwyd yn £524,051. Yn 2022/23 y ffigwr hwn oedd £521,096.

32. Mentrau Cyllid Preifat a chytundebau tebyg

Prosiect Cynllun Ariannu Preifat y Dair Ysgol

Mae'r prosiect yn cynnwys adeilad ysgol newydd ar safle newydd ar gyfer Ysgol John Bright Llandudno; adnewyddu ac estyn Ysgol Aberconwy, Conwy; ac adeiladu ystafelloedd o'r newydd ac adnewyddu Ysgol Dyffryn Conwy, Llanrwst, yn ogystal ag ad-drefnu'r ysgol fel ei bod wedi ei lleoli ar un safle.

Mae'r prosiect yn darparu'r Cyngor gyda 3 ysgol sy'n cael ei gwasanaethu'n llawn gan gynnwys gwasanaethau rheoli cyfleusterau, glanhau, gofalu, cynnal y tiroedd, NNDR a gwasanaethau.

Llofnodwyd contractau 12 Mawrth 2003, a dechreuodd y gwaith adeiladu ddiwedd mis Mawrth 2003. Roedd y Taliadau Unedol (y taliad misol a wneir gan y Cyngor i'r sector preifat ar gyfer y 3 ysgol sy'n cael eu gwasanaethu'n llawn) yn daladwy o 1 Awst 2004 am gyfnod contract o 25 mlynedd. Y Taliad Unedol yn y flwyddyn ariannol 2023/24 oedd £8.1m (didyniadau argaeledd a perfformiad o £1,831) am y cyfnod Ebrill 2023 i Fawrth 2024 yn gynwysedig. (Y Taliad Unedol yn y flwyddyn ariannol 2022/23 oedd £7.5m, didyniadau argaeledd a perfformiad o £284). Amcangyfrifir fod y taliad blwyddyn lawn yn 2024/25 tua £8.3m ar sylfaen pris o 1 Ebrill 2024.

Mae'r rhwymedigaeth heb fod wedi ei chwblhau a gliriwyd o'r trafodyn PFI tua £45.5m (£52.1m yn 2022/23), sy'n cynrychioli cyfanswm y Taliadau Unedol amcanol sy'n daladwy am weddill cyfnod y contract 25 mlynedd.

Ym mis Awst 2004, talodd y Cyngor Gostau Unedol o £9m ymlaen llaw. Ar ddechrau'r Cytundeb PFI, trosglwyddwyd asedau presennol Ysgol Aberconwy ac Ysgol Dyffryn Conwy, a nodwyd yn y fantolen am £7.6m, i'r sector preifat heb unrhyw ystyriaeth.

Ar ddiwedd y contract gall y Cyngor ail-dendro darpariaeth y gwasanaethau, neu bydd y Contractwr yn trosglwyddo ei holl hawliau, teitl a budd (os o gwbl) yn yr asedau ac i'r Cyngor. Mae gan y Cyngor hawliau o dan y cytundeb PFI i derfynu'r cytundeb os bydd y Contractwr yn methu fel y nodir yn y cytundeb.

Gwerth Asedau dan PFI a Chytundebau Tebyg

	2023/24 £'000	2022/23 £'000
Gwerth ar 1 Ebrill	67,812	64,357
Ychwanegiadau	1,218	714
Adbrisiadau	622	4,436
Ailddosbarthiadau	-	-
Dibrisiad	(1,844)	(1,695)
Gwerth ar 31 Mawrth	67,808	67,812

Gwerth Rhwymedigaeth o ganlyniad i PFI a Chytundebau Tebyg

	2023/24 £'000	2022/23 £'000
Balans sy'n ddyledus ar 1 Ebrill	(11,921)	(14,015)
Taliadau yn ystod y flwyddyn	1,950	2,094
Balans sy'n ddyledus ar 31 Mawrth	(9,971)	(11,921)

Manylion taliadau sy'n ddyledus dan PFI a Chytundebau Tebyg

	Ffioedd Gwasanaeth £'000	Ad-daliad Rhwymedigaeth £'000	Llog £'000	Cyfanswm £'000
O fewn blwyddyn	5,842	1,581	853	8,276
O fewn dwy i bum mlynedd	25,179	7,107	1,978	34,264
O fewn chwech i ddeng mlynedd	1,615	1,283	57	2,955

Coed Pella

Adeiladwyd Gofod Swyddfa ym Mae Colwyn yn 2018 yr oedd galw mawr amdano, er mwyn cynnig darpariaeth swyddfa fodern i'n staff. Y datblygwr a dalodd am gost yr adeiladu ac mae'r Cyngor wedi ymrwmo i drefniant tebyg i brydles gyda'r datblygwr. Bydd y Cyngor yn rhentu'r swyddfeydd am gyfnod o 40 mlynedd gan y datblygwr. Gosodwyd rhent blyneddol o £1.451m (i'w dalu bob chwarter ymlaen llaw) a bydd yn cael ei ymgodi bob blwyddyn trwy gyfeirio at y Mynegai Prisiau Manwerthu a gyhoeddir gan Swyddfa Ystadegau Gwladol. Roedd y rhent

cychwynnol yn daladwy ar 30 Hydref 2018 pan oedd y swyddfeydd yn weithredol a chawsant eu trosglwyddo i'r Cyngor i'w defnyddio. Penderfynwyd bod y brydles yn brydles cyllid a chafodd y swyddfeydd eu prasio a'u cynnwys ym Mantolen y Cyngor yn £34.467m ar 30 Hydref 2018, ynghyd â dyled cyllid prydles o £34.467m.

Yn ystod cyfnod y brydles, ni fydd y datblygwr yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeilad. Nid oes gan y Cyngor yr opsiwn o derfynu'r prydles, ac ar ddiwedd cyfnod y brydles, bydd y teitl yn trosglwyddo i'r Cyngor ac ni wneir taliadau prydles pellach i'r datblygwr. Mae'r Cyngor yn amcangyfrif y bydd y swyddfeydd yn weithredol am 60 mlynedd.

33. Cynlluniau Pensiwn y Cyfrifir Amdanynt Fel Cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y costau drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, cynllun â buddion diffiniedig yw'r cynllun. Fodd bynnag, nid yw'r cynllun yn cael ei ariannu ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w thalu gan awdurdodau lleol. Ni all yr Awdurdod adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. Ar ddiben y Datganiad Cyfrifon, caiff ei gyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2023/24, talodd y Cyngor gyfraniad cyflogwr o £11.227m o Bensiwn Athrawon mewn perthynas â buddiannau ymddeol athrawon, a oedd yn cynrychioli 23.68% o dâl pensiynadwy. Roedd y ffigyrau am 2022/23 yn £10.521m a 23.68% o dâl pensiynadwy. Nid oedd unrhyw gyfraniadau'n daladwy ar ddiwedd y flwyddyn (31 Mawrth 2023 – Dim).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig.

34. Cynlluniau Pensiwn Buddiannau Diffiniedig

Cyfranogiad mewn Cynlluniau Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau tuag at gost buddiannau ôl gyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl i'r dyfodol.

Mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun ôl gyflogaeth:

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r Awdurdod yn cyfranogi mewn cynllun a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd – mae'n gynllun buddiant diffiniedig cyflog terfynol a ariennir, sy'n golygu bod yr Awdurdoda gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwysu'r rhwymedigaethau pensiwn gydag asedau buddsoddi. Mae'r Awdurdod hefyd yn cyfranogi mewn cynllun a weinyddir yn lleol gan Gyngor Sir y Fflint, sy'n gynllun heb ei ariannu.
- Trefniadau ar gyfer dyfarnu buddiannau ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar - mae hwn yn drefniant buddiant diffiniedig heb ei gyllido, y cydnabyddir rhwymedigaethau iddo pan fo'r dyfarniadau wedi eu gwneud. Fodd bynnag, ni adeiladwyd unrhyw asedau buddsoddi i gwrdd â'r rhwymedigaethau pensiynau hyn, a rhaid cynhyrchu arian i gwrdd â'r taliadau pensiwn gwirioneddol fel y dânt yn ddyledus.

Cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr ar gyfer cynllun Gwynedd yn 2023/24 oedd 19.6% (2022/23 19.8%). Y gyfradd fydd 19.6% yn 2024/25. Y cyfanswm a dalwyd i mewn i gynllun Gwynedd yn 2023/24 oedd £17.123m o gyfraniadau pensiwn safonol (£15.876m yn 2022/23).

Trafodion yn Gysylltiedig â Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Cydnabyddir costau buddiannau ymddeol yn y gost gwasanaethau sy'n destun adroddiad pan y cânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn i ni ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost gwirioneddol ôl gyflogaeth /buddiannau ymddeol yn cael ei gwyrddroi allan o Gronfa'r Cyngor trwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor trwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Gofynion Datgelu IAS 19 ar gyfer 2023/24

Mae sawl newid wedi ei wneud mewn perthynas â safon gyfrifo ryngwladol Buddiannau Cyflogaeth IAS 19, sy'n golygu bod y datganiad cyfrifon a'r polisi cyfrifo wedi newid. Mae'r newid hwn wedi cyflwyno dosbarthiadau newydd o elfennau cost buddiannau diffiniedig i'w cydnabod yn y datganiadau ariannol (h.y. llog net ar y dyledion buddiannau diffiniedig (ased) ac ail-fesuriadau'r ddyled buddiannau diffiniedig net (ased)), a, lle mae effaith materol, meini prawf diffinio neu gydnabod newydd ar gyfer costau gwasanaeth (e.e. costau gwasanaethau blaenorol) a meini prawf cydnabod newydd ar gyfer buddiannau terfynu cyflogaeth.

Mae'r ailddatganiadau angenrheidiol wedi eu hadlewyrchu yn y nodiadau sy'n dilyn. Trafodion yn ymwneud a buddion Ymddeol a gydnabyddir yn y Cyfrifon:

	Wedi'u Hariannu		Heb eu Hariannu	
	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23
	£'000	£'000	£'000	£'000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
Cost net y Gwasanaethau:				
• Cost gwasanaeth cyfredol	17,787	37,240	-	-
• Cost gwasanaeth y gorffennol	328	220	4	3
• Taliadau Llawn			-	-
Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu				
• Llog net	(4,947)	4,230	545	417
Cyfanswm buddion diffiniedig a godwyd ar ddarparu gwasanaethau	13,168	41,690	549	420
Costau pensiwn eraill a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
• Adenillion ar asedau (heb gynnwys llog)	(42,172)	49,830		
• Ailfesuriadau ar rwymedigaethau	(22,079)	(326,573)	(100)	(2,964)
Costau pensiwn a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(51,083)	(235,053)	449	(2,544)
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn				
• Dileu ffioedd yn unol â'r Cod	13,168	41,690	549	420
Symiau gwirioneddol a godwyd ar y Gronfa Gyffredinol yn ystod y flwyddyn:				
• Cyfraniadau cyflogwr	18,157	16,857		
• Tynnu'r addasiad rhagdaliad			-	-
• Taliadau dewisol	18,157	16,857	1,247	1,207

Mae'r swm a gynhwyswyd yn y Fantolen yn codi o rhwymedigaeth yr Awdurdod mewn perthynas â'i gynlluniau buddion wedi'u diffinio fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Buddion yn ôl Disgresiwn	
	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth presennol rhwymedigaeth buddion diffiniedig	(602,118)	(594,253)	(10,809)	(11,607)
Gwerth teg yr asedau	771,907	696,049	-	-
Addasiad Nenfwd Asedau	(170,716)	(34,482)		
Is-gyfanswm	(927)	67,314	(10,809)	(11,607)
Rhwymedigaeth net	(927)	67,314	(10,809)	(11,607)

Asedau a Rhwymedigaethau yng Nghyswllt Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Cysoniad o werth presennol rhwymedigaethau'r cynllun (rhwymedigaeth buddiant diffiniedig):

Rhwymedigaethau	Rhwymedigaethau a Ariennir: Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Rhwymedigaethau heb eu Hariannu: Buddiannau Disgresiwn	
	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Balans agoriadol	594,253	872,075	11,607	15,358
Cost bresennol gwasanaeth	17,787	37,240	-	-
Cost llog	28,247	23,854	545	417
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	5,298	4,954	-	-
Ailfesuriadau	(22,079)	(326,573)	(100)	(2,964)
Buddiannau a dalwyd	(21,716)	(17,517)	(1,247)	(1,207)
Costau/(credyd) gwasanaethau blaenorol	328	220	4	3
Balans Cau	602,118	594,253	10,809	11,607

Penderfynir ar yr enillion a ddisgwylir ar asedau'r cynllun drwy ystyried yr enillion a ddisgwylir eu cael ar yr asedau sy'n tanlinellu'r polisi buddsoddi cyfredol. Mae'r cynnyrch a ddisgwylir ar y buddsoddiadau llog sefydlog yn seiliedig ar gynnwch adbrynant gros fel ar ddyddiad y Fantolen.

Asedau	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	696,049	723,168
Ailfesuriadau	42,119	(49,830)
Llog Asedau	33,194	19,624
Cyfraniadau'r cyflogwr	16,963	15,650
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	5,298	4,954
Buddiannau a dalwyd	(21,716)	(17,517)
Buddiannau heb eu Hariannu a dalwyd	(1,247)	(1,207)
Cyfraniadau Buddiannau heb eu Hariannu	1,247	1,207
Balans Cau	771,907	696,049

Asedau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Categori Ased	2023-24				2022-23			
	Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithgar	Prisiau na Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithgar	Cyfanswm	%	Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithgar	Prisiau na Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithgar	Cyfanswm	%
	£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000	
Gwarantau Ecwiti								
Prynwr	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Gweithgynhyrchu	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Ynni a Chyfleustodau	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Sefydliadau Ariannol	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Iechyd a Gofal	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Technoleg Gwybodaeth	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Arall	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Gwarannau Dyled								
Arall	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Ecwiti Preifat								
Pob Un		40,268	40,268	5.2		43,978	43,978	6.3
Eiddo tiriog								
Eiddo yn y DU		53,939	53,939	7.0		57,571	57,571	8.2
Eiddo Tramor		-	-	0.0		-	-	-
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Uned								
Ecwitiau		430,984	430,984	55.6		434,867	434,867	62.3
Bondiau		-	-	0.0		-	-	0.0
Isadeiledd		-	-	0.0		19,832	19,832	2.8
Arall		220,182	220,182	28.4		140,118	140,118	20.1
Deilliadau								
Chwyddiant		19,102	19,102	2.5		-	-	-
Arian Parod a Chyferwerth Arian								
Pob Un		9,982	9,982	1.3		2,181	2,181	0.3
Cyfanswm	-	774,457	774,457	100	2,181	696,366	698,547	100

Sail ar Gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Aseswyd rhwymedigaethau ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned rhagamcanedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod gan ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch graddfeydd marwoldeb, lefelau cyflog, ayb. Mae rhwymedigaethau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Buddiannau Disgresiwn wedi eu hasesu gan Hymans Robertson, cwmni annibynnol o actwaryddion, gyda'r rhagamcanion i Gronfa'r Cyngor wedi ei seilio ar y gwerthusiad llawn olaf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2022.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd :

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Buddiannau Disgresiwn	
	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
Rhagdybiaethau Marwoldeb:				
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr presennol:				
• Dynion	20.8	21.0	20.8	21.0
• Merched	23.9	24.0	23.9	24.0
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	21.7	21.9	21.7	21.9
• Merched	25.5	25.7	25.5	25.7
Graddfa chwyddiant	3.10%	3.20%	3.10%	3.20%
Graddfa cynnydd mewn cyflogau	3.25%	3.45%	3.25%	3.45%
Graddfa cynnydd mewn pensiynau	2.75%	2.95%	2.75%	2.95%
Graddfa ar gyfer disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun	4.85%	4.75%	4.85%	4.75%
Defnyddio'r opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeoliad				
- pre April 2008 service	65%	65%	-	-
- post April 2008 service	65%	65%	-	-

Dadansoddiad o Sensitifrwydd

Mae'r sensitifrwydd ynglŷn â phrif dybiaethau a ddefnyddir i fesur dyledion y cynllun ar gyfer Conwy wedi'u gosod isod:

Newid mewn tybiaethau ar 31 Mawrth 2024:	Amcangyfrif o % mewn cynnydd i Rwymedigaeth Budd-dal Diffiniedig	Amcangyfrif o swm ariannol (£000)
Gostyngiad o 0.5% yng Nghyfradd Gostyngiad Real	2%	11,276
Cynnydd un flwyddyn mewn disgwyliad oes aelod		
Cynnydd o 0.5% yng Nghyfradd Cynnydd mewn Cyflog	4%	23,773
Cynnydd o 0.5% yng Nghyfradd Cynnydd mewn Pensiwn	0%	1,317
	2%	10,160

Y brif dybiaeth ddemograffig ydi'r dybiaeth hirhoedledd (h.y. disgwyliad oes aelod). Am bwrpasau sensitifrwydd, rhagwelir y bydd cynnydd o un flwyddyn mewn disgwyliad oes yn cynyddu'r Rhwymedigaeth Budd-dal Diffiniedig Cyflogwr tua 3-5%.

Yn ymarferol, bydd cost wirioneddol cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn dibynnu ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os bydd gwelliannau i gyfraddau goroesi yn bennaf yn berthnasol i oedrannau iau neu hŷn.

Er mwyn mesur effaith newid yn y tybiaethau ariannol a ddefnyddiwyd, mae gwerth y cynllun dyledion ar ddyddiad cyfrifyddu ar gyfraddau amrywiol wedi cael ei gyfrifo a'i gymharu. Mae'r dull a gymerwyd yn gyson â'r hyn a fabwysiadwyd i darddu'r ffigurau cyfrifyddu a ddarparwyd yn yr adroddiad actiwaraid, yn seiliedig ar broffil (oed cyfartalog yr aelodau, oed ymddeol ac ati) y Cyflogwr ar ddyddiad y prisiad diweddaraf.

Risgiau

Prif risgiau'r cynllun i'r Awdurdod ydi'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. llawer yn tynnu nôl o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a gedwir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i raddau helaeth gan y gofyniad statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor y symiau sy'n ofynnol gan statud.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion cynllun Conwy ydi cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosibl. Mae'r cyfraniadau a delir gan y cyflogwr wedi'u gosod gan y Gronfa Actiwari yng ngwerthusiadau actiwarïaid bob tair blynedd (y mwyaf diweddar oedd 31 Mawrth 2022), neu unrhyw amser arall y mae'r Awdurdod Gweinyddu yn rhoi cyfarwyddyd i wneud hynny.

Amcangyfrifir y bydd cyfraniad y cyflogwr ar gyfer y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2025 tua £16.137m ar gyfer cynllun Conwy.

35. Dyledion Digwyddiadol

Mae proses gyfreithiol ar y gweill yn ymwneud ag ased y Cyngor lle mae goblygiadau ariannol posib', ond nid oes modd eu hamcangyfrif yn rhesymol ar hyn o bryd.

36. Trefniadau a Phwyllgorau ar y Cyd

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn ymwneud â dau drefniant ar y cyd gydag Awdurdodau eraill gogledd Cymru.

- Mae yna un Gydbwyllgor ffurfiol lle mae Cyngor Sir y Fflint yn paratoi cyfrifon ar wahân. Partneriaeth Trin Gwastraff Gweddillol Gogledd Cymru (gyda Sir y Fflint (Awdurdod arweiniol), Ynys Môn, Sir Ddinbych a Gwynedd). Cyfraniad Conwy a oedd yn ddyledus i'r Bartneriaeth yn 2023/24 oedd £50 (£50 2022/23).
- Ail Gydbwyllgor ffurfiol, y mae Cyngor Gwynedd yn paratoi set o gyfrifon ar wahân ar ei gyfer, yw GwE, gwasanaeth gwella ar gyfer ysgolion Gogledd Cymru. Cyfraniad Conwy at Gydbwyllgor GwE yn 2023/24 oedd £666,666 (£671,000 yn 2022/23).
- Trydydd Cyd-bwyllgor ffurfiol, y mae Cyngor Gwynedd yn paratoi set o gyfrifon ar wahân ar ei gyfer, yw Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru. Roedd cyfraniad Conwy i Gyd-bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn £127,120 yn 2023/24 (£123,770 yn 2022/23).

Gallwch weld cyfrifon y Cydbwyllgorau hyn drwy ddilyn y ddolen ganlynol:

www.nwrwtp.org

<https://www.gwynedd.gov.uk>

37. Natur a Maint y Risgiau a Ddaw o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn arwain at amryw o risgiau ariannol, a'r risgiau allweddol yw:

- Risg credyd – y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu â thalu'r symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod;
- Risg Hylifedd – y posibilrwydd na fydd cyllid ar gael gan yr Awdurdod i fodloni ei rhwymedigaethau i wneud taliadau;
- Risg Marchnad – y posibilrwydd y bydd colled ariannol i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau, fel newidiadau mewn cyfraddau llog;

Mae rhaglen rheoli risg cyffredinol yr Awdurdod yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol, ac yn ceisio lleihau'r effeithiau andwyol potensial ar yr adnoddau sydd ar gael i ariannu gwasanaethau. Cynhelir rheolaeth risg gan dîm trysorlys canolog, dan bolisiau a gymeradwywyd gan y Cyngor yn y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys Flynyddol. Mae gan y Cyngor egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau cyffredinol, yn ogystal â pholisiau ysgrifenedig yn ymwneud â meysydd penodol, fel risg graddfa llog, risg credyd a buddsoddi arian dros ben.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn deillio o arian a dalwyd i fanciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal â thrafodion credyd i gwsmeriaid y Cyngor.

Lleihawyd y risg trwy'r Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, sy'n mynnu nad yw arian yn cael ei fuddsoddi mewn sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn ateb naill ai lleiafswm meini prawf credyd a nodwyd, yn unol â *Fitch, Moody's and Standard & Poor's Ratings Services*. Mae'r Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, hefyd yn gosod uchafswm i fuddsoddi gyda sefydliad ariannol ym mhob categori.

Mae'r meini prawf credyd yng nghyswllt asedau ariannol sy'n cael eu dal gan yr awdurdod fel a ganlyn:

Bydd y Cyfarwyddwr Strategol - Cyllid ac Adnoddau yn cadw rhestr cyd-barti sy'n cydymffurfio a'r meini prawf canlynol ac yn adolygu'r meini prawf a'u cyflwyno i'r Cyngor i'w cymeradwyo yn ôl yr angen. Mae'r meini prawf hyn ar wahân i'r rheini sy'n pennu buddsoddiadau Penodol ac Amhenodol, gan eu bod yn dethol y gwrth bartïon hynny a ddewisir gan y Cyngor yn hytrach na diffinio beth yw ei fuddsoddiadau.

1. Swyddfa Rheoli Dyledion y Trysorlys – diderfyn
2. Awdurdodau Lleol (heblaw â threthi wedi'u capio) – terfyn £10m
3. Bob banc DU ac Iwerddon a'u his-gwmnïau sydd â graddau da (Fitch neu gyfatebol). Ar hyn o bryd caiff y rhain eu diffinio fel: Tymor Hir A-.

Terfyn - £5m

Defnyddir banciau y mae eu graddau wedi gostwng islaw'r rheini yn 3 uchod os yw'r adneuron cyfanwerth yn cael eu sicrhau gan warant llywodraeth, a bod yr adneuron yn dod o fewn telerau'r warant.

4. Cymdeithasau adeiladu

- Cymdeithasau adeiladu gyda gradd (fel y sector bancio) i gyd gyda therfyn benthyca o £3m.
- Yr holl gymdeithasau adeiladu heb radd ond gydag asedau o £1bn neu fwy gyda therfyn benthyca o £3m ac amser terfyn o 9 mis.
- All cymdeithasau adeiladu heb radd ond gyda asedau o £500m neu fwy gyda therfyn benthyca o £2m ac amser terfyn o 6 mis.

Ni ellir asesu pa mor agored yw'r Awdurdod i risg credyd o £5m yng nghyswllt ei fuddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu yn gyffredinol gan y bydd y risg bod unrhyw sefydliad yn methu â gwneud taliadau llog neu ad-dalu prifswm yn benodol i bob sefydliad unigol. Dangosodd profiad diweddar mai peth prin iawn yw i'r fath endidau fethu â chwrdd â'u hymrwymadau. Mae risg anadferadwyedd yn berthnasol i holl adneuron yr Awdurdod, ond nid oedd tystiolaeth ar 31 Mawrth 2022 fod hyn yn debygol o ddigwydd.

Mae'r crynodeb canlynol yn crynhoi pa mor agored yw'r Awdurdod i risg credyd potensial ar asedau ariannol eraill (dyledwyr amrywiol), wedi ei seilio ar y profiad o ddiffygdalu a methiant i gasglu dros y pum mlynedd ariannol ddiwethaf, wedi ei addasu i adlewyrchu amodau presennol y farchnad.

	Swm ar 31 Mawrth 2024	Profiad Hanesyddol o Ddiffygdalu	Profiad Hanesyddol wedi ei Addasu ar gyfer Amodau'r Farchnad ar 31 Mawrth 2024	Uchafswm Amcangyfrif Datguddiad i Ddiffygdalu & Methiant i Gasglu ar 31 Mawrth 2024	Uchafswm Amcangyfrif Datguddiad ar 31 Mawrth 2024
	£'000	%	%	£'000	£'000
Cwsmeriaid	12,792	2.02	2.02	266	266

Nid yw'r Awdurdod yn caniatáu credyd i gwsmeriaid. Gellir dadansoddi'r swm dyledus ond heb amhariad yn ôl oed fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2023 £000
0-30 Diwrnod	5,937	4,885
31-60 Diwrnod	872	447
61-90 Diwrnod	1,270	367
90+ Diwrnod	4,713	5,304
Cyfanswm	12,792	11,003

Mae'r holl daladwyon masnach ac eraill yn ddyledus i'w talu mewn llai na blwyddyn.

Statws credyd y buddsoddiadau diwedd blwyddyn ydi:

	31 March 2024 £000	31 March 2023 £000
Banciau (A+)	3,590	8,700
Swyddfa Rheoli Dyled (AA-)	8,480	0
Awdurdodau Lleol (Heb eu graddio)	15,500	23,500
Total	27,570	32,200

Risg Hylifedd

Mae gan yr Awdurdod system rheoli llif arian cynhwysfawr sy'n ceisio sicrhau fod arian parod ar gael fel bo angen. Os oes symudiadau annisgwyl yn digwydd, mae gan y Cyngor fynediad parod at fenthyciadau o'r marchnadoedd arian a'r Bwrdd Benthyciad Gwaith Cyhoeddus (PWL B). Nid oes risg sylweddol y bydd yn methu â chodi arian i gwrdd â'i ymrwymadau dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym o ailgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar amser o raddfeydd llog anffafriol. Mae'r Awdurdod yn gosod cyfyngiadau ar y gyfran o fenthycia graddfa sefydlog yn ystod cyfnodau penodol. Mae'r Cyngor yn rheoli ei bortffolio trwy ail-amserlennu dyledion pan fo'n economaidd gwneud hynny. Mae dadansoddiad aeddfedu'r PWLB a benthyciadau farchnad fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2024 £'000	31 Mawrth 2023 £'000
Llai na blwyddyn	75,802	94,303
1 – 2 flynedd	4,516	2,455
2 – 5 mlynedd	12,196	7,648
5 – 10 mlynedd	21,694	14,267
10 – 25 mlynedd	11,371	7,586
Dros 25 mlynedd	77,741	79,655
Cyfanswm	203,320	205,914

Nid yw'r dadansoddiad uchod yn cynnwys benthyciadau Buddsoddi i Arbed.

Risg Marchnad

Risg Cyfradd Llog

Mae'r Awdurdod yn agored i risg pan fo'n wynebu symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn:

- benthyc ar gyfraddau amrywiol – bydd y llog a godir ar yr Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn cynyddu
- benthyc ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y benthyciad yn syrthio;
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – bydd yr incwm llog sy'n cael ei dalu i'r Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn cynyddu

- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn syrthio.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau graddfa sefydlog yn effeithio ar yr Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau yn y llog sy'n daladwy neu'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau graddfa amrywiol yn cael eu postio i'r Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor. Bydd symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau graddfa sefydlog sydd â phris marchnad cyfyngedig yn cael ei adlewyrchu yn yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Mae'r Cyngor wedi cymryd dau fenthyciad Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol er mwyn manteisio ar ansefydlogrwydd cyfraddau ac i gynnig sicrwydd cyfraddau.

Mae gan dîm rheoli'r trysorlys strategaeth weithredol ar gyfer asesu pa mor agored yw'r awdurdod i raddfeydd llog, sy'n bwydo i mewn i osod y gyllideb flynyddol ac a ddefnyddir i ddiweddarau'r gyllideb yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn caniatáu cynnwys unrhyw newidiadau andwyol. Bydd y dadansoddiad hefyd yn cynghori p'un a yw benthyciadau newydd a gymerir yn sefydlog neu'n amrywiol. Yn ôl y strategaeth asesu hun, ar 31 Mawrth 2024, petai graddfeydd llog wedi bod 1% yn uwch a'r holl newidynnau eraill yn cael eu dal yn gyson, byddai'r effaith ariannol fel y gwelir yn y tabl canlynol:

	£'000
Cynnydd ar y llog a geir ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	(36)
Effaith ar arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	(36)
Lleihad mewn Gwerth Teg am asedau buddsoddiad cyfradd penodol	4
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	4
Lleihad mewn Gwerth Teg atebolrwydd benthyciadau cyfradd penodol (effaith o £15k ar yr arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall)	(14,942)

Byddai effaith gostyngiad o 1% mewn graddfeydd llog fel uchod ond gyda'r symudiadau wedi'u gwyrddroi.

Risg Pris

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti neu fondiau y gellir eu marchnata felly nid oes risg y bydd buddsoddiadau yn colli gwerth oherwydd cwymp ym mhrisiau'r farchnad stoc.

Risg Cyfnewidfa Dramor

Mae gan yr Awdurdod asedau ariannol minimal ond dim rhwymedigaeth mewn arian tramor, ac felly, dim ond perygl minimal o golli arian oherwydd newidiadau mewn cyfraddau newid arian tramor.

38. Cronfeydd Ymddiriedolaeth

1. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn gweinyddu 24 o Gronfeydd Ymddiriedolaeth Addysg. Nid asedau'r Cyngor yw'r cronfeydd hyn ac felly, nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

Mae'r Cronfeydd Ymddiriedolaeth Addysg yn gweithredu ar gyfer amrywiaeth o achosion o gronfeydd gwobrau ysgol i gynnal a chadw manau chwarae i blant. Mae pob un yn cynnwys swm gweddol fechan o arian a geir yn bennaf gan unigolion ac yn cael ei fuddsoddi er mwyn darparu incwm blynyddol.

Roedd balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2024 yn £123,114 a'r incwm am y flwyddyn oedd £6,118. (Roedd balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2023 yn £116,995 a'r incwm am y flwyddyn 2022/23 oedd £2,403).

2. Ar ben hynny, mae'r Cyngor yn gyfrifol am Gronfa'r Degwm. Mae'r cynllun hwn yn darparu incwm sydd i'w ddefnyddio i bwrsasau elusennol, addysgol, adloniadol a chymdeithasol yn ôl doethineb y Cyngor. Nid ased y Cyngor yw'r Gronfa ac felly ni chafodd ei chynnwys gyda'r Fantolen.
3. Sefydlwyd Cronfa Ymddiriedolaeth newydd er lles disgyblion ysgol Llanrwst ar gyfer addysg ategol.
4. Mae nifer fechan o Gronfeydd Ymddiriedolaeth eraill sydd wedi eu derbyn. Balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2024 oedd cyfanswm o £235,927 (Balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2023 oedd £224,971).

39. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o daliadau a godir yn ôl gwerth eiddo preswyl, sydd wedi eu dosbarthu'n deg o fandiau prisio, ar sail amcangyfrif o werth yr eiddo ar Ebrill 1af 2003, i'r pwrpas penodol hwn. Cyfrifi'r taliadau trwy gymryd swm yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy a Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru am y flwyddyn sydd i ddod, a rhannu'r swm â Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band, wedi ei gywiro trwy gyfran i newid y rhif yn ffigwr gyfwerth â Band D, ac wedi ei gywiro ymhellach i gymryd gostyngiad i ystyriaeth.

Bwriwyd cyfrif o Sylfaen Treth y Cyngor am 2023/24 fel a ganlyn:

Band	Swm Cyfwerth y Cartrefi ar ôl y Gostyngiadau	Addasiad Band D	Cyfwerth â Band D
A*	10	5/9	5.28
A	4,272	6/9	2,847.67
B	6,958	7/9	5,411.58
C	13,479	8/9	11,981.56
D	10,535	1	10,534.50
E	8,321	11/9	10,170.11
F	4,613	13/9	6,663.58
G	1,768	15/9	2,947.08
H	390	18/9	780.50
I	129	21/9	301.00
Treth y Cyngor ar ôl darparu ar gyfer colledion wrth ei gasglu			51,642.86

Band D Treth y Cyngor ar gyfer 2023/24 oedd £1,963.82.

Mae'r cyfanswm a godwyd gan Dreth y Cyngor (gan gynnwys y praeseptau) fel a ganlyn:

	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Treth y Cyngor a godwyd	101,025	93,032

40. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Mae'r Dreth Annomestig Genedlaethol yn cael ei phennu gan y Llywodraeth Cymru, ond yn cael ei chasglu'n lleol drwy drefniant asiantaeth cyn ei thalu i mewn i gronfa ganolog a weinyddir gan Llywodraeth Cymru. Wedyn gwneir penderfyniad, ar sail poblogaeth, ynglŷn â faint i'w aiddosbarthu i awdurdodau lleol.

Ar gyfer 2023/24, y dreth a osodwyd gan y Llywodraeth oedd 0.535 ceiniog am bob £1 o werth trethiannol yr eiddo annomestig (2022/23: 0.535 ceiniog). Ar 31 Mawrth 2024 roedd 6,035 o eiddo ar y rhestr brisio leol yng Nghonwy, gyda gwerth trethiannol o £86,977,257 (2022/23: £86,947,656). Mae'r incwm net sy'n dod i'r Cyngor o'r Treth Annomestig Cenedlaethol fel a ganlyn:

	2022/23	2022/23
	£'000	£'000
Trethi Annomestig Cenedlaethol a godwyd	30,736	33,966
Llai: cost y Lwfans Casglu	(313)	(310)
Llai: y swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	30,423	(33,656)
	-	-
Derbyniadau oddi wrth y Gronfa Genedlaethol	38,527	43,306
Incwm net o Drethi Annomestig Cenedlaethol	38,527	43,306

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL

Addasiadau perthnasol sy'n ymwneud â'r flwyddyn flaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisiau cyfrifo neu gywiriad camgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol normal neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blwyddyn flaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL

Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai:

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar neu'n agos at y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol

AMHARIAD

Lleihad mewn gwerth ased sefydlog dan ei swm a gludir yn y Fantolen.

AMORTEIDDIAD

Dileu rhwymedigaeth yn raddol, fel benthyciad, drwy daliadau rheolaidd dros gyfnod penodol o amser. Rhaid i'r fath daliadau fod yn ddigon i gynnwys y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ARIAN

Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac mewn adneuon ar gais.

ARIANNU CYFALAF

Arian a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthycia, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, refeniw cronfeydd wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED

Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae eitemau'n cael eu categorio fel rhai cyfredol neu sefydlog:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n peidio â bod â gwerth perthnasol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae ased sefydlog yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. canolfan gymuned, neu anniriaethol, e.e., trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASED WRTH GEFN

Mae ased wrth gefn yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Anniriaethol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL

Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU GWEITHREDOL

Asedau sefydlog sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu â disgresiwn.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL

Asedau sefydlog a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau dros ben i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.

ASEDAU SEILWAITH

Asedau sefydlog sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae eu gwerth yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus a grëwyd gan yr ased. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.

ASEDAU TREFTADAETH

Mae Ased Treftadaeth yn ased sydd â rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol sy'n cael ei dal a'i chynnal oherwydd ei chyfraniad at wybodaeth a diwylliant yn bennaf.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCIAD MEDDAL

Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar raddfa llai na graddfa'r farchnad, fel arfer am resymau polisi. Yn aml gwneir y fath fenthyciadau i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn eu hystyried fel rhai sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.

BUDD-DALIADAU TAI

System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Disgresiwn) 1996.

BUDDIANNAU GWEITHWYR

Bob ffurf o ystyriaeth a roddir gan y cyngor fel cyfnewid am wasanaeth a roddir gan ei weithwyr.

BUDDIANNAU TERFYNU A PHECYNNAU YMADAEL

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol. Mae costau'r Buddiannau Terfynu yn cael eu hystyried yn Becynnau Ymadael.

BUDDIANNAU YMDDEOLIAD

Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Bydd buddsoddiadau'r gronfa bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, siâr i'w briodoli o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES HYFYW

Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a mwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheiny y gall y llywodraeth fenthyca ei hun.

BWRDD YMGYNGHOROL ADRODD ARIANNOL (FRAB)

Y corff annibynnol sy'n cynghori'r Llywodraeth ar faterion cyfrifo.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo

COST AMNEWID DIBRISIEDIG (DRC)

Dull o brisio sy'n rhoi amcan cydnabyddedig i werth marchnad eiddo arbenigol. Mae'n amcangyfrif o werth y farchnad i ddefnydd presennol y tir, ynghyd â chostau amnewid gros presennol i'r adeilad llai lwfans ar gyfer dirywiad ffisegol yr ased oherwydd ei stad ffisegol gyfatebol bresennol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y cyfnod presennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n deillio yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU

Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr, ac fel y cyfryw nid dydynt yn cael eu dosrannu i Wasanaethau.

CONTRACT TYMOR HIR

Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd gyda'i gilydd yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un cyfnod cyfrifo.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwylid yn ystod y cyfnod o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un cyfnod yn nes at setliad.

CRAIDD CORFFORAETHOL A DEMOCRATAIDD

Mae'r Craidd Corfforaethol a Democritaidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw, oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff

annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

CREDYDWR

Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y cyfnod cyfrifo, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y cyfnod cyfrifo hwnnw.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad dros ben, diffyg a meddiannau dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cyfalaf cronfeydd wrth gefn fel y cyfrif ailddatganiad asedau sefydlog i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH

Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm refeniw a chyfalaf incwm a'r gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Mae'r holl symiau a delir i neu sy'n dderbyniadwy gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO

Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYFRIF INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gost net am y flwyddyn o'r swyddogaethau mae'n gyfrifol amdanynt ac yn dangos sut y cyllidwyd y gost honno o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYFWERTH ARIAN

Buddsoddiadau tymor byr, hylifol iawn sy'n hawdd i'w trosi i symiau hysbys o arian parod ac sy'n destun i risg fechan o newid mewn gwerth.

CYLLIDEB

Rhagolygon o wariant refeniw a chyfalaf net dros y cyfnod cyfrifo.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG

Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB

Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn cyfnod cyfrifo ac o un cyfnod i'r nesaf yr un fath.

DARPARIAETH

Swm a osodir o'r neilltu ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNION CYFALAF

Yr eilw o waredu tir neu asedau sefydlog eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbynion cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth ond ni ellir eu defnyddio i gyllido refeniw gwariant.

DIBRISIANT

Mesur o'r gost o dreulio, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau sefydlog y Cyngor yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu anarferiant trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DULL UNED RHAGAMCANEDIG

Dull prasio buddiannau cronus ble mae'r rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn gwneud lwfans am gyflogau rhagamcanedig. Y buddiannau cronus yw'r buddiannau gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, p'un a ydynt yn hawliau a roddwyd ai peidio.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASED AU PENSIWN

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a ariennir, a'r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn Gwerth Teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR

Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y cyfnod cyfrifo, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y cyfnod cyfrifo hwnnw.

EITEMAU ANGHYFFREDIN

Eitemau perthnasol, gyda graddfa uchel o annormalrwydd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy'n disgyn tu allan i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac na ddisgwylir iddynt ailddigwydd. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, na chwaith yn cynnwys eitemau cyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL

Eitemau perthnasol sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy'n dod oddi mewn i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac sydd angen eu datgelu ar wahân oherwydd eu maint neu ddigwyddiad i roi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD

I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn arian dros ben neu ddiffyg actiwaraidd sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actiwaraidd a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu
- Fod y tybiaethau actiwaraidd wedi newid.

GRADDFA LLOG EFFEITHIOL

Dyma raddfa llog sydd ei hangen i ddisgowntio'r maes amcangyfrifedig o lif arian prifswm a llog drwy oes ddisgwyliedig offerynnau ariannol i gyfateb i'r swm ar yr adnabyddiaeth gychwynnol.

GRANT CEFNOGI REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Gymru i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH

Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffurfriad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)

Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei orffen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant ar gaffael ased sefydlog, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r cyfnod cyfrifo cyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased sefydlog presennol.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL

Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi neu gyllido.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL (EUV)

Y swm amcangyfrifedig y dylid cyfnewid eiddo amdano ar ddyddiad priso rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn trafodyn hyd braich, ar ôl marchnata priodol pryd yr oedd y partiön yn gweithredu'n wybodus, darbodus a heb orfodaeth, gan gymryd fod y prynwr yn cael meddiant gwag ar bob rhan o'r eiddo sydd ei angen gan y busnes ac yn anwybyddu defnyddiau amgen posib ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth marchnad wahaniaethu o'r hyn oedd ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth dros ben ar y gost leiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL

Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET

Y swm y mae asedau sefydlog yn cael eu gosod arnynt yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd braich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETHADWY

Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau TAC.

INCWM

Symiau mae'r Cyngor yn eu derbyn neu mae'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, yn cynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (IDR)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LASAAC

Pwyllgor Ymgynghorol Cyfrifon Awdurdodau Lleol (Yr Alban).

LLIF ARIAN

Llif i mewn ac allan o arian parod a chyfwerth arian.

MATEROLIAETH

Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan, neu eu cam-gynrychioli, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac yn y pen draw gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.

MENTER CYLLID PREIFAT (PFI)

Yn nodweddiadol mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector breifat yn adeiladu neu wella eiddo a ddefnyddir i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, ac yn gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod penodol o amser ar ran y corff sector gyhoeddus. Yn ei le, mae'r corff sector gyhoeddus yn talu am ddefnydd yr asedau a gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.

MYNEGAI PRISIAU DEFNYDDIWR (CPI)

Mesur o chwyddiant y gellir ei gymharu'n rhyngwladol sy'n defnyddio methodolegau a strwythurau sy'n dilyn Deddfwriaeth a Chanllawiau Rhyngwladol.

MYNEGAI PRISIAU MANWERTHU (RPI)

Datblygwyd yn wreiddiol fel mynegai gwneud iawn i ddiogelu gweithwyr, yn gysylltiedig â'r Rhyfel Byd Cyntaf. Ar ôl niferoedd datblygiadau sylweddol, daeth i gael ei ddefnyddio fel y prif fesur domestig o chwyddiant.

OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)

Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased sefydlog.

OFFERYNNAU ARIANNOL

Unrhyw gontract sy'n arwain at ased ariannol i un endid a rhwymedigaeth ariannol neu offeryn ecwiti un arall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol, o dderbyniadwyon masnach syml (anfonebau sydd angen eu talu) a thaladwyon masnach (anfonebau sy'n ddyledus) i ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae diffiniad manwl o Bartïon Cysylltiedig yn FRS 8. I bwrpasau'r Cyngor, tybir bod Partïon Cysylltiedig yn cynnwys aelodau'r Cyngor, y Prif Weithredwr ac aelodau agos o'u teulu a'u haelwyd.

PARTNERIAETHAU CYHOEDDUS PREIFAT (PPP)

Menter ar y cyd pan fo partner sector breifat yn cytuno i ddarparu gwasanaethau i neu ar ran sefydliad sector gyhoeddus. Mae Menter Gyllid Preifat yn ffurf o PPP.

POLISIAU CYFRIFO

Yr egwyddorion, seiliau, confensiynau, rheolau ac arferion a ddefnyddir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT

Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.

PRYDLES

Cytundeb ble bo'r prydleswr yn rhoi hawl i'r deilydd prydles ddefnyddio ased am gyfnod o amser, ar amod taliad neu gyfres o daliadau.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

REFENIW GWARIANT

Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.

RHESTRAU STOC

Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyl defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau defnyddiadwy, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwr neu arian parod wedi'u gordynnu.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd drwy drefniant yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i ffwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH ADEILADOL

Rhwymedigaeth sy'n deillio o weithredoedd yr Awdurdod pan:

- drwy batrwm sefydlog o arferion yn y gorffennol, polisiau a gyhoeddwyd, neu ddatganiad cyfredol digon penodol, mae'r Awdurdod wedi rhoi arwydd i bartïon eraill y bydd yn derbyn cyfrifoldebau penodol; ac
- ganlyniad, mae'r Awdurdod wedi creu disgwyliad dilys ar ran partïon eraill y bydd yn cyflawni'r cyfrifoldebau hynny.

RHWYMEDIGAETH WRTH GEFN

Mae rhwymedigaeth wrth gefn naill ai'n:

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n
- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcanir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu i'r Gwasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

SAFONAU ADRODD ARIANNOL RHYNGWLADOL (IFRS)

Mae'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol yn swît o safonau cyfrifo a ddefnyddir ar draws y byd. Yng Nghyllideb 2007, cyhoeddodd y canghellor-ar-y-pryd y byddai Sector Gyhoeddus y DU yn mabwysiadu'r IFRS, gan fod hwn yn cael ei ystyried fel arfer gorau ac y byddai'n caniatáu gwneud cymariaethau rhyngwladol. O ganlyniad mae CIPFA/LASAAC yn cynhyrchu Cod Ymarfer ar Gadw Cyfrifon Llywodraeth Leol ym Mhrydain wedi ei seilio ar IFRS, a oruchwylir gan y Bwrdd Ymgynghori Adrodd Ariannol (FRAB).

SAFONAU CYFRIFO RHYNGWLADOL Y SECTOR GYHOEDDUS (IPSAS)

Y safonau cyfrifo sydd wedi'u datblygu'n arbennig ar gyfer y sector gyhoeddus gan Fwrdd Safonau Cyfrifo Rhyngwladol y Sector Gyhoeddus (IPSASB).

SOLACE

Cymdeithas Prif Weithredwyr Awdurdodau Lleol

TREFNIADAU ASIANTAETHAU

Trefniant rhwng dau sefydliad ble y bydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y parti arall, y telir yr arian iddo wedi hynny. Enghraifft yw casgliadau NNDR, ble mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant bilio i lywodraeth ganol, gan gasglu arian gan drethdalwyr ar ran y llywodraeth ganolog ac yna ei dalu iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae trefniant consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn cynnwys y grantwr (fel rheol corff sector gyhoeddus) yn rhoi i'r gweithredydd (fel rheol corff sector breifat), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad cyhoeddus at gyfleusterau economaidd a chymdeithasol.

TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (TAC)

Mae graddfeydd trethi annomestig cenedlaethol yn ardoll ar fusnesau, wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asenedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartïon Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod rhanddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN

Datganiad o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2023/2024

1 Cyflwyniad

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, ei gyfrif a'i ddefnyddio'n briodol mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae ganddo ddyletswydd dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru 2021 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliannau parhaus yn y modd y caiff swyddogaethau eu harfer, gan roi sylw i gyfuniad o faterion economaidd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth dderbyn y cyfrifoldeb hwn mae'r Cyngor yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i lywodraethu ei fusnes, i hwyluso'r gwaith o arfer ei swyddogaethau yn effeithiol, yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn diddymu'r dyletswyddau perfformiad a nodwyd ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Daeth y Ddeddf i rym ar 1 Ebrill 2021. Mae'r drefn perfformiad a llywodraethu newydd (heblaw am y darpariaethau'n ymwneud ag asesiadau perfformiad panel), yn berthnasol i gynghorau o flwyddyn ariannol 2021-22 ymlaen. Mae gofyn i gynghorau gynnal hunanasesiad perfformiad blynyddol ac ateb y cwestiynau:

- 1) A yw'r Cyngor yn arfer ei swyddogaethau'n effeithiol?
- 2) A yw'r Cyngor yn defnyddio'i adnoddau yn economaidd, yn effeithiol ac yn effeithlon?
- 3) A oes gan y Cyngor drefniadau llywodraethu effeithiol ar gyfer sicrhau'r uchod?

Mae'r ail hunanasesiad ar gyfer 2023-2024 wedi'i gymeradwyo a'i gyhoeddi ar wefan y Cyngor ac mae ar gael [yma](#). Mae'r Cyngor rwan yn paratoi ei drydydd hunanasesiad ar gyfer 2023-2024 a fydd yn cael ei adrodd i ddemocratiaeth yn hydref 2024.

Mae'r trydydd cwestiwn 'A oes gan y Cyngor lywodraethu effeithiol?' yn cael ei ateb gan yr hunanasesiad yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn.

Mae gan y Cyngor **God Llywodraethu Corfforaethol Lleol** sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE, sef Darparu Trefniadau Llywodraethu Da Mewn Llywodraeth Leol a **Fframwaith Llywodraethu** sy'n cynnwys y polisiau, gweithdrefnau, ymddygiadau a'r gwerthoedd sy'n rheoli ac yn llywodraethu'r Cyngor. Mae'r datganiad hwn yn werthusiad o gydymffurfiaeth â'r Cod Lleol ac os yw'r trefniadau llywodraethu yn cefnogi darpariaeth Amcanion Corfforaethol yn effeithiol. Mae'r Datganiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n gofyn i gyrff perthnasol baratoi datganiad llywodraethu blynyddol.

2 Beth yw Llywodraethu?

Llywodraethu Corfforaethol yw'r system a ddefnyddir i gyfarwyddo a rheoli sefydliad.

Bydd strwythur llywodraethu da yn cynnwys, fel isafswm:

- Safonau llywodraethu clir a fydd yn llywodraethu sefydliad
- Rolau a chyfrifoldebau llywodraethu
- Mekanwaith ar gyfer mesur perfformiad sefydliad yn erbyn ei safonau llywodraethu.

Er mwyn bod yn llwyddiannus, mae'n rhaid i sefydliad feddu ar sail gadarn o lywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn.

3 Trefniadau Llywodraethu Corfforaethol

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi ymrwymo i sicrhau bod arferion rheoli ac egwyddorion llywodraethu da yn cael eu mabwysiadu ym mhob gweithgaredd busnes er mwyn sicrhau ymddiriedaeth y cyhoedd.

3.1 Y Cod Llywodraethu Lleol

Mae'r Cod Llywodraethu Lleol yn darparu datganiad cyhoeddus sy'n nodi'r ffordd y mae'r Cyngor yn bodloni ac yn cydymffurfio ag egwyddorion Llywodraethu CIPFA.

3.2 Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cod Lleol wedi'i danategu gan Fframwaith Llywodraethu sy'n cynnwys y polisiau, gweithdrefnau, ymddygiadau a'r gwerthoedd sy'n rheoli ac yn llywodraethu'r Cyngor.

3.3 Y Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn darparu sicrwydd o ran trefniadau Llywodraethu'r Cyngor, ynghyd â nodi meysydd i ganolbwyntio arnynt a'u gwella yn y dyfodol. Pwrpas y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yw adrodd yn gyhoeddus ar y graddau y mae'r Cyngor yn cydymffurfio â'i god llywodraethu lleol. Mae'n nodi'r meysydd hynny sydd angen eu gwella yn ôl yr hunanasesiad.

3.4 Cynllun Gweithredu Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r Cyngor yn parhau i adolygu'r meysydd i'w gwella yn ôl yr hunanasesiad ac maent yn cael eu monitro drwy'r Cynllun Gweithredu Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

4 Ffynonellau sicrwydd ar gyfer y gwerthusiad hwn:

Sicrwydd ar gyfer: Cyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol	Ffynonellau sicrwydd: Cynlluniau corfforaethol a gwasanaeth	Derbynnir sicrwydd drwy: Adroddiad Blynyddol
Sicrwydd ar gyfer: Darparu gwasanaethau yn economaidd, yn effeithlon ac effeithiol	Ffynonellau sicrwydd: Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth. Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Hunanasesiad Blynyddol.	Derbynnir sicrwydd drwy: Adroddiad Perfformiad Corfforaethol. Adroddiad Blynyddol ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Adolygiad Blynyddol Craffu. Adolygiad a her y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Aseiad Panel Perfformiad (unwaith bob gweinyddiaeth).
Sicrwydd ar gyfer: Rheoli	Ffynonellau sicrwydd:	Derbynnir sicrwydd drwy:

risgiau a phroblemau	Fframwaith rheoli risgiau a materion. Cofrestr risgiau a materion corfforaethol a gwasanaeth. Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth.	Her allanol gan Archwilio Cymru. Adolygiad craffu a herio. Adolygiad a her y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
Sicrwydd ar gyfer: Cynllunio a pherfformiad ariannol	Ffynonellau sicrwydd: Adroddiadau Monitro. Perfformiad Ariannol. Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Gweithdrefnau ariannol. Monitro dangosyddion economaidd a derbynebaw ariannol cysylltiedig.	Derbynnir sicrwydd drwy: Adrodd yn rheolaidd ar berfformiad a chyllid. Datganiad Cyfrifon Blynyddol.
Sicrwydd ar gyfer: Effeithiolrwydd rheolaethau mewnol	Ffynonellau sicrwydd: Cyfansoddiad (yn cynnwys swyddogion statudol, cynllun dirprwyo, rheolaeth ariannol a rheolau caffael). Y Cyngor, Cabinet, pwyllgorau a phaneli. Tîm Arwain Strategol / Uwch Dîm Rheoli. Rheoleiddio allanol. Archwiliadau mewnol.	Derbynnir sicrwydd drwy: Adroddiadau archwilio allanol. Adroddiadau archwilio mewnol. Cofnodion Sgwrs Conwy. Sicrwydd Penaethiaid Gwasanaeth wedi'i gofnodi fel rhan o gyfarfodydd ymgynghori sicrwydd blynyddol.
Sicrwydd ar gyfer: Ymgysylltu â'r gymuned ac atebolrwydd cyhoeddus.	Ffynonellau sicrwydd: Strategaeth Cynnwys y Gymuned. Rhaglen Waith Ymgysylltu. Polisi Cwynion.	Derbynnir sicrwydd drwy: Adborth ymgysylltu â'r gymuned. Gwersi a ddysgwyd. Adroddiadau Ombwdsmon.
Sicrwydd ar gyfer: Rheoli prosiectau a darpariaeth prosiectau.	Ffynonellau sicrwydd: Fframwaith Rheoli Prosiectau a Rhaglenni.	Derbynnir sicrwydd drwy: Canlyniadau'r cynllun gwireddu buddion. Adroddiad ar y gwersi a ddysgwyd.
Sicrwydd ar gyfer: Prosesau caffael	Ffynonellau sicrwydd: Rheolau'r Weithdrefn Gontractau. Rheoliadau Ariannol.	Derbynnir sicrwydd drwy: Tystiolaeth o werth am arian. Herio contractau a ddyfarnwyd.
Sicrwydd ar gyfer: Rolau a chyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion.	Ffynonellau sicrwydd: Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig, Swyddog Monitro a Swyddog A151.	Derbynnir sicrwydd drwy: Archwiliadau Allanol. Adolygiad Blynyddol gyda'r Cabinet.
Sicrwydd ar gyfer: Safonau ymddygiad.	Ffynonellau sicrwydd: Polisiau a Gweithdrefnau AD. Codau ymddygiad.	Derbynnir sicrwydd drwy: Canmoliaethau a chwynion a dderbynnir.
Sicrwydd ar gyfer: Hyfforddiant a Datblygu Aelodau a Swyddogion.	Ffynonellau sicrwydd: Cynllun Dysgu a Datblygu Corfforaethol. Cynllun Datblygu Aelodau.	Derbynnir sicrwydd drwy: Arolwg Staff. Cofnodion Sgwrs Conwy. Cofnodion hyfforddiant.

		Adroddiadau cwblhau hyfforddiant gorfodol. Adroddiadau Blynyddol Cynghorwyr.
Sicrwydd ar gyfer: Cydydffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, polisïau a gweithdrefnau mewnol.	Ffynonellau sicrwydd: Fframwaith polisi. Strategaeth Rheoli Gwybodaeth. Strategaeth Ddigidol. Strategaeth Seibergadernid. Safonau'r Gymraeg. Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg. Polisi lechyd a Diogelwch. Adroddiadau archwilio mewnol. Rhannu Pryderon a threfniadau eraill i atal twyll.	Derbynnir sicrwydd drwy: Arolygon allanol annibynnol. Adroddiad Blynyddol ar y Gymraeg. Adroddiad Blynyddol lechyd a Diogelwch.

Darperir dau ddarn allweddol o sicrwydd gan Archwilio Mewnol ac Allanol.

Ym Marn Archwilio 2023/2024 dywedodd y Pennaeth Archwilio Mewnol fod amgylchedd rheoli mewnol a systemau rheoli mewnol y Cyngor yn darparu sicrwydd boddhaol dros brosesau busnes allweddol a systemau ariannol i reoli cyflawniad amcanion y sefydliad. Mae cynllun archwilio yn seiliedig ar risg trwy fap sicrwydd y Cyngor wedi'i ddefnyddio i wneud yn siŵr bod sicrwydd digonol ar gael i gefnogi'r farn flynyddol. Mae arferion gwaith wedi parhau i newid er mwyn gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd archwiliadau mewnol, gyda chanolbwynt cynyddol ar feysydd risg wedi'u nodi o fewn y map sicrwydd a symud i ffwrdd o brosesau archwilio cylchol. Mae'r cynllun archwilio mewnol yn parhau i ddarparu'r hyblygrwydd gofynnol ac ar y cyd â gwaith archwilio mewnol uniongyrchol, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol hefyd wedi tynnu ar ffynonellau sicrwydd ychwanegol, a grynhoir fel a ganlyn:

- Canlyniadau'r holl archwiliadau yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2024
- Canlyniadau'r camau dilynol a gymerwyd mewn perthynas ag archwiliadau a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn flaenorol
- A oes argymhellion sylweddol neu gritigol heb eu derbyn gan y rheolwyr a'r risgiau cysylltiedig
- Effaith unrhyw newid i amcanion neu weithgareddau'r sefydliad
- Mae gan y gwasanaeth fap sicrwydd cynhwysfawr i sicrhau bod y meysydd hynny â'r flaenoriaeth fwyaf yn derbyn sylw, bod bylchau sicrwydd yn cael eu llenwi ac nad oes unrhyw faes o 'or-sicrwydd'
- Y gwaith a wneir gan Archwilio Cymru a rheoleiddwyr allanol eraill
- Materion yn codi o adroddiadau blaenorol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
- Gwaith y Grŵp Gwella ac Archwilio i fonitro risgiau a materion corfforaethol i sicrhau bod holl risgiau critigol a mawr a materion â'r flaenoriaeth uchaf wedi'u nodi drwy'r Awdurdod;
- Derbyn sicrwydd bod llif cyllido allanol wedi cael ei reoli'n dda a bod llywodraethu ac atebolrwydd priodol ar gyfer y defnydd o arian cyhoeddus yn ei le
- Mae'r gwasanaeth wedi cwrdd â Chyfarwyddwyr Strategol a Phenathiaid Gwasanaeth i drafod meysydd risg newydd a phosibl, datblygiadau o fewn eu meysydd cyfrifoldeb ac effaith deddfwriaeth newydd

Cyflwynwyd Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol 2023/24 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 20 Mai 2024.

Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod gan yr Awdurdod brosesau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu corfforaethol boddhaol i reoli'r gwaith o gyflawni amcanion yr Awdurdod ar gyfer y 12 mis hyd at 31 Mawrth 2023. Cafodd 86% o'r archwiliadau cynlluniedig a gafodd eu cwblhau yn ystod y flwyddyn eu hasesu fel eu bod yn darparu lefelau cadarnhaol o sicrwydd. Cafodd 4 o'r archwiliadau cynlluniedig a gynhaliwyd eu hasesu fel eu bod yn darparu lefel gyfyngedig o sicrwydd – roedd y rhain yn ymwneud â: seibergadernid; grant Cefnogi Tai Llywodraeth Cymru ar gyfer 2022/23; Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol; a gemau Undeb Rygbi Cymru yn Stadiwm CSM, Parc Eirias. Bydd archwiliadau dilynol yn cael eu cynnal yn 2024/25 i sicrhau bod yr argymhellion wedi'u rhoi ar waith yn effeithiol.

Cafodd darganfyddiadau'r archwiliadau dilynol a gynhaliwyd yn ystod 2023/24 eu hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn chwarterol. O'r 13 gam dilynol a berfformiodd y gwasanaeth yn ystod y flwyddyn, mae 79 o'r argymhellion wedi'u gweithredu'n llawn, 15 yn weddill ac 55 ar y gweill. Mae'r tri phrif argymhelliad sydd ar y gweill yn ymwneud â Chaffael Corfforaethol (rhan 1); Parent Pay ac ôl-ddyledion prydau ysgol cynradd; a chyflog cyfartal a gwerthuso swyddi. Ar gyfer 8 o'r archwiliadau dilynol, cafodd y farn archwilio ei gwella i sicrwydd uchel; ar gyfer 3 o'r archwiliadau dilynol, cafodd y farn archwilio ei gwella o sicrwydd cyfyngedig i sicrwydd boddhaol.

Cafodd datganiadau ariannol drafft 2022/23 eu paratoi a'u darparu i'r archwilydd fis Gorffennaf 2023. Bu'n rhaid oedi'r archwiliad o'r datganiadau ariannol oherwydd materion o ran adnoddau yn Archwilio Cymru, ond cafodd ei gwblhau fis Mai 2024 gyda barn archwilio ddiamod. Mae Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023 ar gael [yma](#).

5 Adolygiad o Effeithiolrwydd – Sut ydym ni'n gwybod bod ein trefniadau'n gweithio?

Mae'r datganiad hwn yn adeiladu ar 'Ddiweddariad Ymarferydd Trefniadau Llywodraethu Da Mewn Llywodraeth Leol 2020' y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth. Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy gyfrifoldeb dros gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Caiff yr adolygiad o effeithiolrwydd ei lywio gan waith Uwch Dîm Rheoli'r Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, Adroddiad Blynyddol Pennaeth Gwasanaeth Archwilio Mewnol a gan sylwadau archwilwyr allanol ac asiantaethau adolygu ac arolygwyr eraill. Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu wedi'i werthuso drwy adolygiad gan y Grŵp Gwella ac Archwilio a'r Uwch Dîm Rheoli.

DIFFINIAD O SGORIAU SICRWYDD

Mae'r matrices sgoriau sicrwydd canlynol wedi'i ddefnyddio i hunanasesu ein rheolaethau llywodraethu.

SICRWYDD UCHEL (GWYRDD)	Mae rheolaethau'n bodoli i sicrhau bod amcanion y gwasanaeth yn cael eu cyflawni ac i ddiogelu'r Awdurdod rhag risg yn y dyfodol, sy'n cael eu gweithredu yn gyson ac yn effeithiol. Ni ddaethpwyd o hyd i gamgymeriadau arwyddocaol na sylweddol. Angen camau gweithredu blaenoriaeth isel i reoli a lleihau risgiau, sy'n hawdd eu rheoli.
SICRWYDD BODDHAOL (MELYN)	Mae rheolaethau allweddol ar waith i gyflawni amcanion y gwasanaeth a lliniaru risgiau sylweddol y gellir eu rhagweld yn y dyfodol. Fodd bynnag, roedd rhywfaint o anghysondeb ac mae cyfleoedd yn dal i fodoli i liniaru risgiau posibl ymhellach. Rhywfaint o gyfleoedd yn dal i fodoli i liniaru risgiau posibl ymhellach. Rhywfaint o risg o golled, twyll, amhriodoldeb neu niwed i enw da.

SICRWYDD CYFYNGEDIG (OREN)	<p>Mae rheolaethau allweddol ar waith a chydymffurfir â hwy i raddau amrywiol, ond mae bylchau yn y broses sy'n golygu fod y gwasanaeth yn agored i risg. Nid yw amcanion yn cael eu cyflawni neu maent yn cael eu cyflawni heb werth am arian.</p> <p>Mae angen cyflwyno rheolaethau ychwanegol a/neu wella cydymffurfiaeth â'r rhai presennol er mwyn lleihau'r risg i'r Awdurdod.</p> <p>Risg uchel o golled, twyll, amhriodoldeb neu niwed i enw da.</p>
DIM SICRWYDD (COCH)	<p>Ystyrir bod y rheolaethau allweddol yn annigonol gydag o leiaf un dull rheoli hanfodol ar goll. Mae hefyd angen gwella cydymffurfiaeth â rheolaethau presennol a chafwyd hyd i wallau a hepgoriadau.</p> <p>Nid yw rheolaethau allweddol yn bodoli ac nid yw'r amcanion yn cael eu cyflawni, neu maent yn cael eu cyflawni heb sicrhau gwerth am arian.</p> <p>Mae'r Awdurdod yn agored i risg sylweddol iawn, a all arwain at golled ariannol fawr, embaras o risg i enw da neu fethu â chyflawni amcanion allweddol y gwasanaeth.</p>

Mae'r **Model Sicrwydd Amddiffyniad Tair Llinell** yn ganolog i'r gwerthusiad o effeithiolrwydd.

Mae gan yr Awdurdod brosesau sydd wedi'u hen sefydlu i sicrhau ei fod yn arfer ei swyddogaethau'n effeithiol. Mae'r prosesau adolygu perfformiad gwasanaeth a hunanasesu yn effeithiol i fonitro a gwerthuso darpariaeth y Cyngor o'i ymrwymadau strategol a rheoleiddiol; pa mor dda y mae materion a risgiau'n cael eu rheoli ac a yw adnoddau ariannol ac anariannol yn cael eu defnyddio'n ddarbodus, yn effeithiol ac yn effeithlon.

Tanategir y mecanweithiau gwerthuso hyn gan fframwaith rheoli perfformiad cadarn sydd wedi'i ymgorffori ar bob lefel o'r sefydliad, i sbarduno gwelliant a sicrhau cydymffurfiaeth. Mae'r prosesau ar gyfer cynllunio strategol a gwasanaeth yn sicrhau bod blaenoriaethau ar lefel gwasanaeth yn cyd-fynd yn uniongyrchol ag amcanion corfforaethol ac mae adnoddau'n cael eu nodi a'u dyrannu'n briodol; mae'r broses ar gyfer rheoli risg a phroblemau'n sicrhau eu bod yn cael eu rheoli ar lefel gwasanaeth a Chorfforaethol; mae'r broses ar gyfer mesur perfformiad yn sicrhau bod cynnydd yn cael ei olrhain yn agos a bod ymyriadau amserol yn cael eu defnyddio pan fo'n briodol. Mae effeithiolrwydd y prosesau hyn yn cael ei brofi drwy archwilio, craffu a herio allanol a mewnol cadarn.

1. Y llinell amddiffyn gyntaf

Dan y llinell amddiffyn gyntaf, mae rheolwyr gweithredol yn gyfrifol am asesu, rheoli a lliniaru risgiau yn uniongyrchol. Mae gofyn i Benaethiaid Gwasanaeth gynorthwyo â pharatoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y Cyngor drwy ddarparu datganiad sicrwydd ar gyfer y fframwaith rheoli mewnol o fewn eu gwasanaeth. Mae pob Pennaeth Gwasanaeth yn gyfrifol am gyflawni'r canlyniadau sydd wedi'u nodi yn eu cynllun gwasanaeth. Maent yn gyfrifol am nodi a rheoli'r risgiau a phroblemau a allai effeithio ar ddarpariaeth gwasanaeth. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys monitro effeithiolrwydd y rheolaethau i liniaru'r risgiau a phroblemau a chymryd camau adferol pan fo rheolaethau'n wan neu pan nad ydynt mewn lle.

Mae Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth ddwywaith y flwyddyn yn parhau. Maent yn rhoi sicrwydd bod gan wasanaethau drefniadau llywodraethu cadarn. Roedd yr adolygiadau perfformiad gwasanaeth canol y flwyddyn ar gyfer 2023/24 yn darparu sicrwydd fod gwasanaethau yn gwneud cynnydd wrth ddarparu blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaeth, bod y risgiau a phroblemau yn cael eu rheoli a bod cydymffurfiaeth reoleiddiol yn cael ei gyflawni. Fodd bynnag, yr heriau ariannol ac adnoddau sylweddol a wynebwr gan bob gwasanaeth yw prif ganolbwynt y trafodaethau adolygu o hyd. Mae gostyngiadau cyllideb, cynnydd mewn costau, heriau recriwtio a chadw ac absenoldebau staff, yn erbyn cynnydd yn y galw am wasanaethau, yn parhau i roi pwysau sylweddol ar allu'r Cyngor i gynnal y lefel bresennol o gynnydd a

pherfformiad. Mae cytundeb cyffredinol rhwng swyddogion ac aelodau nad all y lefelau presennol o ddarpariaeth gwasanaeth gael ei gynnal gyda chymaint o anawsterau o ran adnoddau a heb effeithio'n negyddol ar les staff.

Cafodd Adroddiad Cynnydd 2023/24 Cynllun Corfforaethol 2022-2027 ei gyflwyno i ddemocratiaeth gyda chanlyniad cyffredinol fel a ganlyn:

'Mae cynnydd boddhaol cyffredinol yn cael ei wneud i ddarparu canlyniadau'r Cyngor er gwaethaf staff a chynghorwyr yn gweithio o fewn amgylchedd economaidd heriol iawn lle mae pwysau sylweddol ar adnoddau a chymhwysedd.'

Mae gan Gonwy hanes da o reoli a rheoli ei gyllideb refeniw. Fodd bynnag, o ganlyniad i chwyddiant sylweddol o ran cyflogau a phrisiau, costau eraill a'r galw cynyddol am wasanaethau i gefnogi ein preswylwyr mwyaf diamddiffyn, mae trio cadw'r gwario o fewn y gyllideb sydd ar gael yn anoddach fyth rŵan. Wrth i raddfa'r pwysau ddod yn amlwg yn 2023/24, cymerwyd camau yn ystod y flwyddyn i gyfyngu gwario, a helpodd i atal gwario mwy na'r gyllideb. Roedd sefyllfa derfynol y Cyngor yn orwariant o £1.4 miliwn, a ariannwyd yn defnyddio'r cronfeydd wrth gefn. Cafodd y rhan fwyaf o'r arbedion cynlluniedig eu cyflawni'n llwyddiannus gan y gwasanaeth.

O ystyried y pwysau ariannol parhaus, mae'r Cyngor yn cymryd camau gweithredol i gynllunio a rheoli ei sefyllfa ariannol yn y blynyddoedd i ddod, gan gynnwys defnyddio meincnodau i herio'r gyllideb, asesu lefelau gwasanaeth yng nghyd-destun dyletswyddau statudol a chynnal gweithgorau cyllideb a arweinir gan Aelodau i ystyried ffurf y gwasanaethau a ddarperir yn y dyfodol.

Sgôr Sicrwydd: Sicrwydd Boddhaol

2. Yr ail linell amddiffyn

Mae'r ail linell amddiffyn yn cynnwys goruchwyllo a monitro gweithgareddau a gwmpasir gan sawl elfen o lywodraethu mewnol (cydymffurfiaeth archwilio, rheoli risg a phroblemau, perfformiad, rheoli ariannol ac ati). Mae'r llinell amddiffyn hon yn monitro ac yn hwyluso gweithrediad arferion llywodraethu effeithiol gan reolwyr gweithredol ac yn cynorthwyo ag adrodd gwybodaeth i bawb yn y sefydliad. Mae cyfres o adroddiadau yn cael eu hysgrifennu drwy gydol y flwyddyn, yn cynnwys adroddiad blynyddol y Cynllun Corfforaethol, adroddiadau ariannol, adroddiadau cydraddoldeb, llywodraethu gwybodaeth, adroddiadau craffu, adroddiadau ar y Gymraeg – mae pob un o'r rhain wedi'u rhestru yn y Fframwaith Llywodraethu.

Mae Cod Rheolaeth Ariannol y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth yn gosod safonau rheoli ariannol gyda'r nod o hybu arferion da a chynorthwyo awdurdodau lleol i arddangos eu cynladwyedd ariannol. Mae cyrff llywodraeth leol yn wynebu her barhaus i'w gwytnwch ariannol o ganlyniad i bwysau a galw sylweddol ar wasanaethau. Mae'r ansefydlogrwydd economaidd wedi ychwanegu at y pwysau hyn gan arwain at heriau ariannol newydd a sylweddol dros y blynyddoedd sydd i ddod. Ym mis Rhagfyr 202r, diweddarodd y Cyngor ei gynllun ariannol tymor canolig, sy'n nodi'r gofynion cyllidol a ragwelir ar gyfer y ddwy flynedd ariannol nesaf ac sy'n cynllunio sut i reoli'r gofyniad o ran adnoddau o fewn yr arian sydd ar gael. Mae'r cynllun yn ymwneud â chyfnod o ddwy flynedd yn hytrach na thair i bum mlynedd, a hynny oherwydd yr ansicrwydd ariannol ac economaidd sylweddol mae'r Cyngor yn ei wynebu. Er gwaethaf cyfnod cymharol fyr y cynllun, ei nod yw helpu i greu sylfaen gynaliadwy ar gyfer cyllid y Cyngor yn y tymor hirach.

Mae'r holl adroddiadau sydd angen cymeradwyaeth wleidyddol wedi cael eu cyflwyno un ai i'r Cabinet neu'r Cyngor ar gyfer cymeradwyaeth, a lle bo'n briodol i un o'r pedwar Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar gyfer adolygu a herio. Mae'r adroddiadau'n gyffredinol yn nodi bod yr

Awdurdod yn gwneud cynnydd da i gyflawni'r amcanion corfforaethol a strategaethau ategol eraill, ond mae heriau sylweddol yn ymwneud ag adnoddau a chapasiti. Mae'r adroddiadau'n gytbwys ac yn nodi meysydd i'w gwella lle bo'r angen. Mae rhaglen waith yn ei lle i sicrhau bod adroddiadau yn cael eu cyflwyno mewn modd amserol ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd gan Gadeiryddion Craffu gyda swyddogion llywodraethu.

Sgôr Sicrwydd: Sicrwydd Boddhaol

3. Y drydedd linell amddiffyn

Mae archwilio mewnol yn ffurfio trydedd linell amddiffyn y sefydliad. Mae swyddogaeth archwilio mewnol annibynnol gydag ymagwedd yn seiliedig ar risg tuag at waith, yn darparu sicrwydd i uwch-reolwyr. Mae'r sicrwydd hwn yn cynnwys pa mor effeithiol mae'r sefydliad yn asesu ac yn rheoli llywodraethu ac yn cynnwys sicrwydd ar effeithiolrwydd y llinell amddiffyn gyntaf a'r ail. Cyflwynwyd cyfanswm o 28 barn archwilio gan Archwilio Mewnol yn 2023/24, o'r rheiny roedd 16 o sicrwydd uchel, 8 o sicrwydd boddhaol a 4 o sicrwydd cyfyngedig. Ni chafwyd casgliadau archwilio o ddim sicrwydd.

Mae Archwilio Cymru yn darparu barn ar y datganiad o'r cyfrifon a threfniadau llywodraethu'r Awdurdod. Mae Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru yn darparu barn ar drefniadau llywodraethu a rheoli Gofal Cymdeithasol ac Addysg. Mae adroddiadau archwilio'r tri rheoleiddiwr yn dod i'r casgliad bod yna drefniadau llywodraethu da ar waith yn yr Awdurdod.

Mae camau unioni yn deillio o argymhellion archwilio mewnol ac allanol yn cael eu monitro'n agos i sicrhau eu bod yn cael eu rhoi ar waith ac yn effeithiol i ymdrin â'r maes/meysydd risg a ddynodwyd, gan wella trefniadau llywodraethu'r Awdurdod ymhellach.

[Adroddiadau Archwilio Cymru](#)
[Adroddiadau Archwilio Estyn](#)
[Adroddiadau Archwilio AGC](#)
[Asesiad Ansawdd Allanol Archwilio Mewnol CBSC](#)

Sgôr Sicrwydd: Sicrwydd Uchel

Cwestiynau Allweddol Hunanasesiad Llywodraethu

1. A yw'r Trefniadau Llywodraethu yn effeithiol wrth gefnogi darpariaeth?

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol eleni yn cynnwys cyfnod o amser pan oedd yr Awdurdod yn parhau i ymateb i amgylchedd economaidd cyfnewidiol a heriol, chwyddiant cynyddol a chynnydd sylweddol mewn cost, gan arwain at heriau a phwysau ariannol sylweddol.

Ymgysylltu â Budd-ddeiliad:

Mae ymgysylltiad cymunedol a budd-ddeiliaid yn parhau i fod yn rhan ganolog o brosesau llywodraethu'r Cyngor. Mae ceisio barn a mewnbwn y rhai sy'n defnyddio ei wasanaethau a'r rhai sy'n helpu i ddarparu ei wasanaethau yn parhau i fod yn hanfodol er mwyn parhau i ddarparu ei swyddogaethau a defnyddio adnoddau mewn modd economaidd, effeithlon ac effeithiol.

Mae defnyddio'r adborth ymgysylltu â'r gymuned a budd-ddeiliaid yn rhan hanfodol i barhau i ddatblygu a gwella gwasanaethau, darparu'r hyn mae pobl ei angen a chynnal y Sir ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Mae canlyniad lles Cynllun Corfforaethol sy'n canolbwyntio ar hysbysu, cynnwys ein cymunedau

a gwrando arnynt, ac addasu'r ffordd rydym yn gweithio i sicrhau ein bod yn darparu amrywiaeth o ffyrdd i bobl gyfathrebu, cydweithio ac ymgysylltu â'n gwasanaethau.

Yn ystod 2023-24 cynhaliodd y Cyngor ymgynghoriad cyhoeddus manwl ynghylch y gyllideb gan egluro'r sefyllfa ariannol heriol a gofyn i bobl am eu barn o ran sut dylai'r Cyngor flaenoriaethu a dyrannu ei adnoddau ariannol cyfyngedig. Gofynnodd yr arolwg am farn pobl ar ba wasanaethau sy'n bwysig iddyn nhw a'r gymuned leol. Roedd y gyfradd ymateb yn dda ac mae'r adborth yn cael ei ddefnyddio i hysbysu proses gwneud penderfyniadau'r Cyngor a chryfhau gwydnwch ariannol a gwydnwch gwasanaethau.

Mae perthnasau da rhwng swyddogion ac aelodau wedi'u cynnal ac wedi parhau i gefnogi casglu barn y gymuned trwy adborth anffurfiol gan Aelodau trwy eu gwybodaeth gymunedol. Mae hyn yn cryfhau'r berthynas rhwng y Cyngor a chymunedau, gan roi adborth hanfodol i'r Cyngor er mwyn parhau i lunio a darparu gwasanaethau y mae pobl eu hangen.

Mae gan y Cyngor drefniadau i ymgysylltu'n rheolaidd â'r undebau llafur cydnabyddedig. Mae cyfarfodydd ar y cyd rhwng swyddogion, aelodau a'r tri undeb, Unsain, GMB ac Unite, ar ffurf y Cydbwyllgor Ymgynghorol Corfforaethol a chyfarfodydd ymgynghori undebau, lle mae cyfleoedd i drafod yr heriau sy'n wynebu'r Cyngor fel cyflogwr, trafod penderfyniadau corfforaethol a allai effeithio ar weithwyr y sefydliad a rhannu gwybodaeth am berfformiad y Cyngor yn unol â'r Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus. Yn ogystal mae yna gyfarfodydd rheolaidd gydag Undebau Llafur cydnabyddedig sy'n cynrychioli cydweithwyr Addysg – Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (Cymru), Undeb Addysg Cenedlaethol Cymru, Voice ac Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC).

Yn ystod 2023-24 cynhaliwyd cyfres o weithdai gyda'r Cabinet a'r Uwch Dîm Rheoli i drafod ffyrdd y gall y Cyngor gryfhau ei wydnwch i reoli heriau tymor byr gan roi'r Cyngor ar sylfeini cadarn ar gyfer y tymor canolig a'r hirdymor. Mae'r gwaith yma wedi parhau yn 2024-25 gyda'r nod o ddatblygu cynlluniau gweithredu tymor byr, tymor canolig a hirdymor sydd wedi'u halinio â 9 canlyniad 'Mae Cyngor Conwy yn wydn' y Cynllun Corfforaethol.

Parhaodd mentrau Amser i Newid Cymru yn ystod y flwyddyn i fynd i'r afael â stigmâu ynghylch iechyd meddwl ac i gefnogi lles staff. Cynhaliwyd amrywiaeth o weithgareddau i godi ymwybyddiaeth a hyrwyddo cyfleoedd i gael sgysiau am iechyd meddwl a lles yn y gweithle. Mae cyfranogiad staff wedi bod yn cynyddu'n raddol ac mae'n dal yn cael ei gydnabod fel angen yn y gweithle o ystyried lefel yr absenoldebau oherwydd straen a gorbryder. Bellach mae dros 30 o Hyrwyddwyr Amser i Newid ar draws y sefydliad sy'n cyfarfod bob chwarter.

Cynllunio Strategol:

Mae cael cynlluniau strategol ar waith sydd wedi'u halinio ag amcanion lles y Cyngor yn hanfodol i sicrhau bod blaenoriaethau lleol a chenedlaethol yn cael eu darparu'n effeithiol a bod rhwymedigaethau statudol yn cael eu bodloni. Mae'r cynlluniau hyn yn tanseilio popeth mae'r Cyngor yn ei wneud ac yn darparu rhaglenni mapio effeithiol i wella perfformiad ac effeithiolrwydd gweithredol ac ymateb yn effeithiol i risgiau a chyfleoedd macro-amgylcheddol. Mae cynlluniau strategol y Cyngor wedi'u tanategu gan ymchwil a data cadarn i hysbysu'r broses o wneud penderfyniadau.

Mae strategaethau corfforaethol, cyllid a chynlluniau gwasanaeth yn cyd-fynd ag amcanion lles y Cynllun Corfforaethol.

Mae diwylliant o gynllunio ar sail canlyniadau wedi'i sefydlu yn y prosesau cynllunio gwasanaeth a chynllunio corfforaethol.

Mae'r holl gynlluniau strategol allweddol a'r risgiau a phroblemau corfforaethol yn cyd-fynd â'r amcan lles perthnasol ac mae'n rhaid i'r holl adroddiadau a gyflwynir i'w cymeradwyo'n ddemocrataidd ddangos sut maent yn cefnogi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac at ba un o amcanion lles a / neu risgiau'r Cynllun Corfforaethol y maent yn cyfrannu.

Mae pob cynllun strategol yn cael ei gynhyrchu ar ôl gweithredu prosesau ymgysylltu â'r gymuned ac yn cael ei gefnogi drwy reoli adnoddau. Mae cysylltiadau positif rhwng cynllunio strategol ac ariannol, ac rydym yn parhau i adeiladu arnynt.

Penderfyniadau Allweddol:

Mae'r Cyngor yn atebol yn gyhoeddus i'r cymunedau mae'n eu gwasanaethu ac mae angen dangos gonestrwydd a thryloywder yn yr holl benderfyniadau mae'n eu gwneud. Darparu cyfleoedd i gymunedau gael mynediad, archwilio a herio penderfyniadau'r Cyngor a chael trywydd archwilio clir o sut mae penderfyniadau yn cael eu gwneud yn datblygu ymddiriedaeth y gymuned ac yn rhoi sicrwydd bod adnoddau cyhoeddus yn cael eu defnyddio'n economaidd, effeithiol ac yn foesebol.

Mae penderfyniadau allweddol yn adlewyrchu'r effaith ar nifer o ffactorau, gan gynnwys cynaliadwyedd, ac mae'r Awdurdod yn parhau i ymgorffori Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 drwy sicrhau bod y Ddeddf wedi'i hystyried ym mhob cynllun allweddol a phob penderfyniad allweddol a gyflwynir i ddemocratiaeth.

I wella'r trefniadau llywodraethu ymhellach, ac i integreiddio prosesau busnes, rydym ni wedi llwyddo i reoli gwaith adlinio meysydd cyfrifoldeb yr Uwch Dîm Rheoli ar gyfer rhai Penaethiaid Gwasanaeth. Roedd hyn yn cynnwys llwyddiant yr Uwch Bwyllgor Cyflogaeth wrth recriwtio a phenodi unigolyn i swydd newydd sbon, sef Pennaeth Tai Strategol, i ddarparu ffocws clir a gwydnwch ar gyfer yr heriau tai fforddiadwy a digartrefedd sylweddol.

Rheoli Perfformiad:

Mae rheoli perfformiad yn effeithiol yn rhan hanfodol o sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei flaenoriaethau statudol, cenedlaethol a lleol, yn defnyddio ei adnoddau yn y ffordd fwyaf effeithiol ac effeithlon, yn rheoli risg a heriau ac yn cymell gwelliant parhaus.

Gwerth am Arian: mae polisiâu Caffael y Cyngor yn cynnwys buddion cymunedol. Maent yn rhan bwysig o'n meini prawf ar gyfer dyfarnu yn ogystal â gwerth am arian. Mae rheolau caffael contractau yn gofyn bod rheolwyr yn dangos gwerth am arian, ac felly nid yw bob amser yn golygu'r dewis rhataf.

Mae Bwrdd Cyfleoedd Conwy, Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth, Byrddau Prosiect a Rhaglenni i gyd yn darparu cyfleoedd ar gyfer adolygiad, her a thrafodaethau ar gyfer gwella. Mae'r Cynllun Awgrymiadau Staff hefyd yn gwahodd Staff i gyflwyno syniadau ar gyfer gwelliannau. Fodd bynnag, nid yw'r cynllun yn cael ei ddefnyddio'n aml iawn ond mae modd i staff rannu syniadau yn ystod y sesiynau Sgwrs Conwy rheolaidd.

Mae Adroddiadau Blynyddol ac adroddiadau ar y prif bwyntiau yn dystiolaeth bod ein hamcanion, ar y cyfan, yn cael eu cyflawni er gwaethaf yr heriau ariannol sylweddol. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf rydym ni wedi gorfod addasu targedau ac ar gyfer rhai meysydd rydym ni wedi gwneud penderfyniad i greu dirywiad a reolir yn unol â gostyngiad mewn cyllidebau.

Pan fydd dystiolaeth o berfformiad sydd angen ei wella, mae cynlluniau gweithredu yn cael eu rhoi ar waith a'u monitro.

Mae staff perthnasol sy'n gyfrifol am weithredu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 wedi datblygu cynlluniau gweithredu a'u rhoi ar waith.

Yn ystod 2023-24, dygwyd yr adroddiad perfformiad blynyddol a'r adroddiad hunanasesu at ei gilydd i greu un adroddiad er mwyn cael mwy o synergedd a throsolwg cydlynol ar sut ydym ni'n cyflawni ein hamcanion lles ac yn perfformio fel Cyngor. Cyflwynwyd dangosfwrdd risgiau a materion i ddarparu trosolwg mwy strategol ac i werthuso pa mor dda mae'r risgiau a'r materion yn cael eu rheoli, gan olrhain hyn dros amser i werthuso effeithiolrwydd mesurau rheoli a chamau gweithredu i leihau'r risgiau/materion.

2. A oes rhwystrau i gyflawniadau?

Roedd y rhwystrau mwyaf arwyddocaol i gyflawniad yn 2023/24 yn cynnwys: diffyg gweledigaeth strategol ar gyfer reoli asedau; cynaliadwyedd y sector gofal cymdeithasol; effaith statws mesurau arbennig y bwrdd iechyd; cynnydd mewn digartrefedd a diffyg tai fforddiadwy; ac anawsterau mewn recriwtio i swyddi gwag mewn meysydd gwasanaeth allweddol, yn ogystal â dileu rhai swyddi gwag er mwyn bodloni targedau lleihau'r gyllideb.

Yn ystod 2023/24, ein materion blaenoriaeth uchel oedd:

Cyfeirnod	Disgrifiad o'r Mater
CI 1	Mae newidiadau demograffig, fel gostyngiad yn y gyfradd genedigaethau, yn effeithio ar leoedd mewn ysgolion cynradd ac yn mynd i effeithio ar ysgolion uwchradd yn y dyfodol.
CI 10	Mae cost lleoliadau addysg arbenigol / annibynnol wedi cynyddu'n sylweddol dros y 2 flynedd ddiwethaf, ac mae hyn yn rhoi pwysau ariannol ar y gwasanaeth.
CI 11	Dim capasiti i gynnal gorfodaeth amgylcheddol.
CI 13	Methu â recriwtio i rai swyddi penodol yn yr Awdurdod.
CI 15	Nid yw'r sector gofal cymdeithasol yn gynaliadwy ac nid yw'n gallu cwrdd ag anghenion cynyddol y boblogaeth o ganlyniad i faterion ariannol, recriwtio a diffyg hyder yn y sector yn effeithio ar argaeledd staff, lleoliadau a phecynnau gofal.
CI 17	Diffyg darpariaeth tai fforddiadwy addas.
CI 18	Mae lefelau digartrefedd wedi cynyddu.
CI 19i	Nid oes adnoddau digonol i ddarparu pecynnau gofal hanfodol o fewn y sector gofal cartref o ganlyniad i staff yn gadael y sector a phroblemau recriwtio cyffredinol.
CI 19ii	Nid oes adnoddau digonol i ddarparu pecynnau gofal hanfodol yn y sector gofal preswyl o ganlyniad i faterion cyffredinol yn ymwneud â chyflogau ac amodau a thelerau.
CI 21	Y dirywiad yn y trefniadau partneriaeth â PBC yn arwain at gydweithio aneffeithiol, gan arwain at oedi a phenderfyniadau aneffeithiol ac arferion gweithio aneffeithlon.
CI 22	Nid oes gennym ni weledigaeth strategol ar gyfer ein hasedau.

Fodd bynnag, wedi dweud hynny, mae Adroddiad Cynnydd 2023-24 y Cynllun Corfforaethol yn dangos cynnydd da wrth gyflawni amcanion y Cynllun Corfforaethol er gwaethaf y pwysau ychwanegol digynsail.

Mae caledi ariannol a chapasiti is staff sy'n ymgymryd â mwy o rolau gan nad yw aelodau newydd o staff yn cael eu cyflogi yn parhau'n rhwystr sylweddol. Rydym yn parhau i wneud toriadau cyllidebol i sicrhau ein bod ni'n gallu cydbwysu'r gyllideb, ond mae hyn mynd yn fwy heriol bob blwyddyn, ac o ganlyniad, rydym wedi gorfod gwneud penderfyniadau anodd i

gynyddu ffioedd neu leihau neu atal rhai gwasanaethau.

Rydym ni'n parhau i edrych ar ffyrdd i archwilio a manteisio ar gyfleoedd ariannu eraill sydd ar gael. Rydym ni wedi sicrhau £20 miliwn o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin i gryfhau adfywio cymunedol, cefnogi twf busnesau lleol a chefnogi oedolion i ddatblygu eu sgiliau ar gyfer cyflogaeth. Fodd bynnag, bydd y gronfa hon yn dod i ben yn 2025. Yn ogystal, rydym ni'n parhau i edrych ar sut fedrwn ni drawsnewid gwasanaethau er mwyn symleiddio prosesau busnes a defnyddio technoleg i gynyddu capasiti.

Er bod gennym drosolwg o bob partneriaeth strategol ranbarthol ac yn bresennol ym mhob un, mae'n dirlun cymhleth ac mae angen rheolaeth ofalus i sicrhau nad yw'r byrddau yn dyblygu nac yn gwrthdaro.

3 A yw llywodraethu yn cefnogi darpariaeth yr amcanion?

- Mae'r Awdurdod yn parhau i adolygu rheolaethau mewnol a gwneud newidiadau lle bo angen yn ôl y ddeddfwriaeth. Mae Archwilio Mewnol yn adolygu eu Map Sicrwydd yn rheolaidd, sy'n cael ei ddefnyddio i lywio'r Cynllun Archwilio Mewnol
- Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cwblhau hunanasesiad blynyddol o'i berfformiad er mwyn dangos ei fod yn derbyn ei gyfrifoldebau a bod ei drefniadau'n effeithiol. Mae cynllun gweithredu cywiro yn cael ei lunio lle nodir meysydd ar gyfer gwella
- Mae Pennaeth Gwasanaethau Archwilio a Chaffael a'r Rheolwr Archwilio yn cyfarfod timau rheoli gwasanaethau'n rheolaidd i drafod eu risgiau, pryderon a gofynion diweddaraf. Mae hyn yn sicrhau bod Archwilio Mewnol wedi'u diweddarau'n llawn ac yn ymwybodol o faterion sy'n dod i'r amlwg a risgiau a bydd yn gallu canolbwyntio adnoddau yn y prif feysydd blaenoriaeth a risg ar y pryd
- Mae adroddiadau perfformiad ddwywaith y flwyddyn i ddemocratiaeth ac uwch-reolwyr a gall yr holl reolwyr gael mynediad at ddata perfformiad drwy CAMMS ar unrhyw adeg
- Mae'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol yn cyd-fynd â'r amcanion lles ac mae mesurau a datganiadau dulliau mewn lle i gefnogi pob gweithred gorfforaethol
- Mae sianeli i'r cyhoedd a staff allu rhoi eu barn drwy ymarferion ymgysylltu â'r gymuned, e-ddeisebau, gwerthusiadau staff a phorthol ar gyfer syniadau staff
- Mae mecanweithiau adborth ar waith drwy'r cyfryngau cymdeithasol, briffiau staff, digwyddiadau ymgysylltu i staff a'r fforwm rheolwyr
- Mae gan bob prosiect a rhaglen gynllun gwireddu buddion mewn lle ac fe gedwir cofnodion o'r gwersi a ddysgwyd sydd yn cael eu rhannu drwy'r Fforwm Rheoli Prosiectau a Rhaglenni
- Cynhaliwyd rhaglen foderneiddio barhaus ar draws yr Awdurdod cyfan i sicrhau ein bod yn bodloni'r gostyngiadau uchelgeisiol i'r gyllideb a sicrhau ein bod mor effeithlon â phosibl. Mae'r Prosiect Doethwaith yn parhau â'n gwaith moderneiddio ac adnewyddu ar ôl y pandemig
- Mae adolygiad o'n prif ystâd swyddfeydd wedi'i gwblhau ac mae'r achos busnes amlinellol wedi'i gymeradwyo er mwyn ystyried yn fanylach yr achos busnes llawn ar gyfer datrysiad 1 swyddfa yng Nghoed Pella

4 Beth ydym ni'n ei wneud yn dda?

- Mae swyddogaethau a dyletswyddau wedi'u diffinio'n glir er mwyn galluogi Aelodau a Swyddogion i gydweithio er mwyn cyflawni'r un diben, ac i benderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i fodloni Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a'r canlyniadau corfforaethol. Mae cynllun cynefino cynhwysfawr yn ei le i sicrhau bod yr holl aelodau etholedig newydd yn cael eu cefnogi i ddeall eu rolau a chyfrifoldebau a sut mae'r cyngor yn gweithio - yn enwedig o ran llywodraethu

- Mae cynllun sefydlu cynhwysfawr hefyd mewn lle ar gyfer uwch-reolwyr newydd er mwyn sicrhau bod ganddynt y wybodaeth a'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt i berfformio eu rôl yn effeithiol, gan gyfrannu tuag at lywodraethu effeithiol o'r sefydliad
- Yn ogystal â Chyflwyniadau Corfforaethol, mae tudalen gynefino newydd wedi'i datblygu er mwyn cyflwyno holl aelodau o staff newydd a darparu adnodd iddynt gyfeirio ato wrth iddynt ddatblygu yn eu rolau newydd
- Pennir bob blaenoriaeth gorfforaethol a risgiau a phroblemau corfforaethol i Uwch Reolwyr ac Aelodau Cabinet fel bo modd eu dwyn i gyfrif ynghylch effeithiolrwydd y gweithredu
- Mae trefniadau cadarn ar gyfer rheolaeth ariannol effeithiol trwy weithdrefnau cyfrifyddu a rheoliadau ariannol yr Awdurdod. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau cynllunio cyllideb sefydledig, sydd yn destun asesiad risg, ac adroddiadau rheolaidd i'r aelodau'n cymharu rhagolygon o wariant refeniw a chyfalaf i gyllidebau blynyddol a phroses Fframwaith Cynllunio Busnes sy'n cefnogi proses dyrannu adnoddau'r Awdurdod
- Er gwaethaf 16 mlynedd o galedi, mae gan yr Awdurdod hanes da o reoli ei gynlluniau gwario o fewn y gyllideb a gymeradwywyd. Mae Adroddiadau Gwella Blynyddol olynol gan Archwilio Cymru wedi dod i'r casgliad bod yna reolaeth fewnol dda

Er gwaethaf y rhwystrau a'r heriau a nodir, mae'r Awdurdod wedi darparu nifer o gyflawniadau yn erbyn ei amcanion lles.

Canlyniad 1 – Mae pobl yng Nghonwy'n gwerthfawrogi ac yn edrych ar ôl yr amgylchedd

1. Parhau i ddarparu cynlluniau arfordirol ac amddiffyn rhag llifogydd ar hyd a lled y sir i ddiogelu cymunedau rhag llifogydd ac i addasu i effaith newid yn yr hinsawdd.
2. Parhau i wella llwybrau teithio llesol gan ddatblygu 9 cynllun teithio llesol yn y sir, yn cynnwys: Craig y Don; Cyswllt RSPB Glan Conwy; Pont Conwy; Betws-y-coed i Lanrwst; codi Pont Dolgarrog; Towyn i Fae Cinmel; Marl Lane yng Nghyffordd Llandudno; cylchfan y Toll Bar ym Mae Penrhyn; a Bae Colwyn.
3. Gosod manau gwefru e-feiciau a gorsafoedd atgyweirio mewn lleoliadau amrywiol ar hyd Llwybr 5 y Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol yn y sir.
4. Gosod 18 man gwefru cerbydau trydan mewn dau ddepo, gan gynnwys rhai gorsafoedd gwefru cerbydau hybrid i gefnogi ein fflyd drydanol. 4 cerbyd ailgylchu trydan yn cael eu defnyddio gan ein gwasanaeth rheng flaen.
5. Casglu deuddeg tunnelli (750,000) o bodiau goffi gan aelwydydd, fel rhan o gynllun casglu wrth ymyl y ffordd Podback, ers ei lansio ym mis Medi 2022.
6. Sefydlu cytundeb gyda Chyngor Sir Ddinbych i alluogi preswylwyr Conwy a Sir Ddinbych i ddefnyddio'r holl ganolfannau ailgylchu gwastraff cartrefi yn y ddwy sir.
7. Wedi cyflawni cyfradd o 71% (19,500 tunnelli) o wastraff wedi'i aildefnyddio, ailgylchu a'i gompostio, sy'n welliant ar y cyfnod canol blwyddyn blaenorol.
8. Wedi cyflawni glendid strydoedd o 98%.
9. Wedi derbyn cefnogaeth gan Dîm Ynni Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i helpu gyda chynnydd y Cynllun Ynni Ardal Leol a phrosiectau sero net eraill.
10. Datgarboneiddio cadwyn gyflenwi integredig o fewn nodau strategaeth caffael CBSC.

Canlyniad 2 – Mae pobl yng Nghonwy yn byw mewn sir sydd ag economi lewyrchus a diwylliant yn ganolog iddi

11. Cynnydd yn nifer yr ymweliadau i'n llyfrgelloedd o ganlyniad i gynnal gweithgareddau diwylliannol a defnyddio llyfrgelloedd fel canolbwyntiau cymunedol. Gwelodd Sialens Ddarllen yr Haf fwy na 1,100 o blant yn cymryd rhan a sesiynau 'Stori a Thamaid' yn cynnig diod a thamaid i'w fwyta am ddim i 600 o blant.

12. Darparu cyngor a chefnogaeth i 658 o fusnesau, yn cynnwys cefnogaeth ariannol i 18 o fusnesau drwy grant cymorth busnes Conwy.
13. Wedi sicrhau £20 miliwn o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin i gryfhau adfywio cymunedol, cefnogi twf busnes lleol a chefnogi oedolion i ddatblygu eu sgiliau ar gyfer cyflogaeth.
14. Wedi dechrau ar waith i adfywio safleoedd allweddol, yn cynnwys hen adeilad Marks and Spencer Llandudno, Llyfrgell Bae Colwyn a Theatr Colwyn.
15. Wedi uwchraddio 7 safle gyda Band Eang Cyflym lawn fel rhan o raglen Rhwydweithiau Ffeibr Llaw Lleol Llywodraeth Cymru gan gynnwys 2 gyngor cymuned, Llyfrgell Cerrigydrudion a chanolfan swmpio Gofer yn Abergele.
16. Dechrau gwaith i'w gwneud yn haws i ddarparwyr telegyfathrebu i ddefnyddio ein hisadeiledd fel goleuadau stryd neu golofnau teledu cylch caeedig i ehangu a gwella signal ffonau symudol ac/neu fand eang trwy sefydlu 'Cytundebau Mynediad Agored'.
17. Wedi llwyddo i gael cyllid i ddarparu prosiect i wella a diogelu'r economi ymwelwyr ar gyfer y dyfodol gan gynnwys canolbwyntio ar hyrwyddo twristiaeth yn y gaeaf a datblygu economi min nos.
18. Cyflwyno cais am gyllid i adnewyddu'r colofnau yn Llandudno, gyda'r bwriad o ddarparu gofod digwyddiadau ychwanegol, gan helpu i wella'r economi fin nos.
19. Sicrhau mwy na £1 filiwn i gefnogi ystod o brosiectau diwylliannol a lles fel rhan o Strategaeth Diwylliant Creu Conwy. Mae darparu ein strategaeth yn golygu ymrwymiad gyda mwy na 5,000 o bobl ar draws ystod o wyliau, digwyddiadau a gweithdai.
20. Wedi gwerthu mwy na 100,000 o docynnau yn ein theatrau a 10 o berfformiadau sydd wedi gwerthu pob tocyn yn cynnwys sioe Jack Whitehall yn Venue Cymru fel yr unig theatr ar y daith arena unigryw ar gyfer 2 berfformiad sydd wedi gwerthu pob tocyn.
21. Wedi cynnal nifer o ddigwyddiadau er budd economaidd yn cynnwys: Prom a Mwy, sydd wedi denu 8,000 o bobl a chefnogi Digwyddiad Pride; cynhadledd feddygol ar gyfer BASHH gyda 600 o fynychwyr ac oddeutu budd economaidd lleol o £500,000.

Canlyniad 3 – Mae pobl yng Nghonwy wedi'u haddysgu ac yn fedrus

22. Derbyn archwiliad cadarnhaol, gan gynnal ein proffil archwiliad cadarn gan Estyn.
23. Cynnal gweminarau ar gyfer arweinwyr ysgol ar ddyluniad, asesiad a chynnydd y cwricwlwm ac egwyddorion cynllunio, gan gynyddu eu hyder i ddatblygu eu dyluniad cwricwlwm lefel uchel.
24. Cynnal digwyddiad marchnad GwE lle gall ysgolion cynradd ac uwchradd rannu arfer llwyddiannus wrth ddylunio a chynllunio eu cwricwlwm.
25. Cefnogi'r holl ysgolion i gadw ar y trywydd iawn i wireddu'r camau a amlinellwyd yng nghanllaw Siwrnai i 2022 (Cwricwlwm i Gymru).
26. Wedi darparu canllawiau presenoldeb a chefnogaeth i ysgolion wrth reoli presenoldeb i helpu rheoli'r broblem o bresenoldeb yn gwaethygu sy'n parhau i fod yn broblem genedlaethol.
27. Cadw ar y trywydd iawn i symud yr holl ddisgyblion ADY (Anghenion Dysgu Ychwanegol) y mae'r Awdurdod Lleol yn gyfrifol amdanynt i'r system ADY ar gyfer y flwyddyn academaidd hon.
28. Wedi dechrau cam un o'r adolygiad ADY statudol ac wedi datblygu rhaglen dreigl 3 blynedd.
29. Cynnal digwyddiadau ar gyfer unigolion 16 - 24 oed i ddatblygu sgiliau cyflogaeth, gan gynnwys: technegau cyfweiliad ac ysgrifennu CV; llwybr gweithgareddau awyr agored am 10 wythnos mewn partneriaeth â Ffit Conwy, gan ddarparu rhagflas o yrfaeod yn y sector gweithgareddau; a phasbort i gwrs adeiladwaith.
30. Cynnal digwyddiadau recriwtio misol gyda'r Ganolfan Waith a Mwy, gan wahodd pobl ddi-waith i gwrdd â chyflogwyr posib. Mae hyn wedi gwella cysylltiadau gyda chyflogwyr lleol gan eu gwneud nhw'n fwy parod i dderbyn mwy o bobl ar dreialon gwaith.
31. Datblygu cytundeb gyda Chydweithfa Crest i gynnig lleoliadau gwirfoddol i bobl sydd wedi cofrestru ar Gymunedau am Waith a Mwy.

32. Defnyddio ein canolfannau addysg awyr agored i ddarparu gweithgareddau lles ac ymrwymiad cymdeithasol i ddysgwyr diamddiffyn a'u teuluoedd, gan gynnwys y dysgwyr hynny sy'n derbyn addysg yn y cartref.
33. Cynnal sesiynau galw heibio ar les i bobl ifanc yn ein Canolfannau Teuluoedd, gan gynnwys ymwybyddiaeth ofalgar a sesiynau i helpu pobl i roi'r gorau i ysmegu.
34. Cyflawni 30 o ddarpariaethau mynediad agored i ieuenctid yn y gymuned bob wythnos, gan ddarparu gofod i bobl ifanc gymdeithasu ac ennill sgiliau bywyd.

Canlyniad 4 – Mae gan bobl yng Nghonwy fynediad at lety fforddiadwy ac addas o safon uchel sy'n gwella safon eu bywyd

35. Darparu 122 o unedau tai fforddiadwy trwy'r rhaglen Grant Tai Cymdeithasol ers Ebrill 2023.
36. Addasu 61 eiddo gan alluogi 61 o drigolion diamddiffyn ychwanegol i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi eu hunain.
37. Dod â 48 o eiddo gwag yn ôl i ddefnydd, 8 ohonyn nhw'n dai fforddiadwy a chaffael 2 eiddo a oedd wedi bod yn wag ers peth amser drwy Gynllun Prydlesu Cymru.
38. Trafod £1.2 miliwn o gyllid Adran 106 i sicrhau bod capasiti ysgolion yn cael ei gynnwys yn y datblygiadau tai newydd.
39. Sicrhau £4.4 miliwn gan Raglen Gyfalaf ar gyfer Llety Dros Dro Llywodraeth Cymru i ariannu'r gwaith o gaffael ac adnewyddu 63 o unedau llety.
40. Sefydlu grŵp prosiect Safleoedd y Cyngor i gyflymu darpariaeth tai fforddiadwy yn defnyddio tir y Cyngor.
41. Atal 82% o achosion digartrefedd, sy'n welliant ar y flwyddyn yn dod i ben 2022-23 lle cafodd 68% o achosion digartrefedd eu hatal.
42. Dechrau cam 1 o ganolfan asesu plant Bwthyn y Ddol gyda cham 2 yn cael ei ddatblygu.
43. Wedi dechrau'r gwaith ar brosiect Sylva Gardens a fydd yn darparu llety â chymorth arbenigol a chartref am oes i bobl ifanc gydag anableddau dysgu ac anghenion cymhleth.

Canlyniad 5 – Mae pobl yng Nghonwy yn ddiogel ac yn teimlo'n ddiogel

44. Darparu sesiynau mewn ysgolion yn addysgu pobl ifanc ar y problemau a risgiau o drosedd cyllyll.
45. Wedi adolygu'r pecyn gwaith archwilio diogelu i ysgolion gan gryfhau'r broses i sicrhau fod trefniadau diogelu yn cydymffurfio'n llwyr â gofynion Llywodraeth Cymru ac Estyn.
46. Sicrhau £535,000 o gyllid i wella gwasanaeth TCC (Teledu Cylch Caeëdig) fel y gellir rheoli llefydd agored yn well gan gynnwys TCC symudol.
47. Wedi cynnal 105 o ymweliadau monitro i leoliadau gofal, ac wedi cefnogi 5 o ddarparwyr trwy'r llwybr Uwchgyfeirio Pryderon, er mwyn gwella a chynnal safonau gofal uchel i breswylwyr diamddiffyn.

Canlyniad 6 – Mae pobl yng Nghonwy yn iach

48. Gweini 4,678 o brydau ysgol am ddim y dydd yn ein hysgolion cynradd.
49. Penodi Swyddog Lles: Celf a Diwylliant, sy'n gweithio'n agos gyda Chanolfannau i Deuluoedd, Tîm Anableddau a Lles Meddyliol i edrych ar gyfleoedd atal ac ymyrraeth gynnar trwy Ddiwylliant.
50. Darparu cyfres o ddangosiadau sinema am £1 yn Theatr Colwyn gan ddarparu mynediad fforddiadwy i adloniant i deuluoedd yn ystod yr argyfwng costau byw.
51. Wedi cynnig sesiynau hel atgofion yn y ward dementia yn Ysbyty Bae Colwyn trwy brosiect Cyfuno.
52. Wedi cymryd rhan yn Ymgyrch Gwrando ar Ddementia Llywodraeth Cymru gan gefnogi cymuned Llanfairfechan i ddeall dementia yn well.

53. Cyflogi Cydlynnydd Llwybr i Gyflogaeth i alluogi mwy o bobl gydag anabledd dysgu i ennill cyflogaeth sy'n talu.
54. Parhau i gyflwyno model comisiynu newydd ar gyfer cyflwyno gofal cartref i bobl hŷn ym Mae Colwyn ac Abergele, gan gyflwyno defnyddwyr gwasanaeth i fod yn rhan o'r broses o wneud yn siŵr bod y pecynnau gofal yn gywir iddyn nhw sy'n cael effaith gadarnhaol ar ansawdd y gofal a ddarperir.
55. Wedi sicrhau cyllid grant o £760,000 ar gyfer prosiect Cyfleoedd Gwaith Bron y Nant i helpu pobl gydag anableddau dysgu i ddatblygu sgiliau i ennill cyflogaeth sy'n talu.
56. Wedi sicrhau bod gan 97% o'r rhai sy'n gadael gofal gynllun ar gyfer eu llwybr o'i gymharu â'r targed o 95%.
57. Trwy ein Canolfannau Teuluoedd, rydym wedi cynnal sesiynau MIND (Mamau yn Cyfrif), sesiynau galw heibio i unigolion ag awtistiaeth, sesiynau chwarae synhwyrdd i blant ag anghenion ychwanegol a grwpiau i ofalwyr ifainc.
58. Cynyddu ffioedd i ofalwyr maeth trwy'r grant Cael Gwared ar Elw fel un o'r mecanweithiau i gynyddu'r argaeledd o ofalwyr maeth yn y sir.
59. Wedi darparu ein Rhaglen Lles Cymunedol gan gynnwys grwpiau cerdded i annog bod yn heini a rhaglen ddawnsio i bobl sy'n byw gyda'r afiechyd Parkinson's.
60. Parhau gyda'r Coleg Adfer ac wedi darparu'r rhaglen Dyddiaduron Creu fel rhan o hyn. Mae'r coleg hwn yn helpu i ddarparu gwasanaethau ataliol dydi bobl methu cael mynediad iddyn nhw yn unman arall.
61. Lleihau'r rhestr aros ar gyfer pecynnau gofal o 66%, o 1800 ar ddiwedd blwyddyn 2022-23 i 600 yng nghanol blwyddyn 2023-24 trwy fwndelu oriau gofal.
62. Gweithio mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i fynd i'r afael â'r problemau'n ymwneud â chymhwysedd meddygfeydd a recriwtio ym Mae Colwyn.
63. Sicrhau cyllid i wella a chynyddu'r offer campfa yn ein canolfannau hamdden i barhau i gwrdd â'r galw cynyddol am y cyfleusterau hyn.
64. Sicrhau cyllid i wella a chynyddu'r cyfleusterau nofio o ansawdd uchel er mwyn parhau i fodloni'r galw cynyddol am wersi nofio.

Canlyniad 7 – Mae pobl yng Nghonwy yn byw mewn sir ble mae'r Gymraeg yn ffynnu, a gall pobl gymryd rhan mewn pob agwedd ar fywyd cymunedol yn Gymraeg

65. Darparu 601 o weithgareddau hyrwyddo'r Gymraeg gan gynnwys: Amser Stori ddwyieithog yn wythnosol; digwyddiadau unwaith ac am byth i hyrwyddo gwasanaethau yn y gymuned h.y. gyda Merched y Wawr, cymdeithasau hanesyddol ac ymweliadau a gweithgareddau ysgol mewn cydweithrediad â rhaglen Creu Conwy.
66. Parhau gyda'r Cynllun Sgwrsio, gyda 30 pâr o ddysgwyr/unigolion rhugl sy'n cwrdd yn rheolaidd i sgwrsio yn Gymraeg.
67. Wedi treialu fformat newydd o gyrsiau Cymraeg Gwaith yn llwyddiannus gan gyfuno dysgu ar-lein gyda gwersi wyneb yn wyneb.
68. Wedi cefnogi 13 aelod o staff i lwyddo yn eu harholiadau Cymraeg gan gyflawni canlyniadau llwyddo da.
69. Wedi cyfieithu oddeutu 1.4 miliwn o eiriau ac wedi darparu 50-70 awr o gyfieithu ar gyfer cyfarfodydd bob mis yn ystod y cyfnod hwnnw.
70. Wedi cymryd rhan ym mhrosiect Academi Wales 'Arwain mewn gwlad ddwyieithog' i ddatblygu ein diwylliant o ran dwyieithrwydd ymhellach.
71. Wedi derbyn canmoliaeth gan Gomisiynydd y Gymraeg am y lefel uchel o gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg.

Canlyniad 8 – Mae pobl yng Nghonwy yn cael gwybodaeth, yn cael eu cynnwys ac yn cael llais a gallant gyfrannu at gymuned ble mae eu cefndir a'u hunaniaeth yn cael ei werthfawrogi a'i barchu

72. Darparu sesiynau diwylliant LHDTTC+ yn ein gwasanaeth Amgueddfeydd.
73. Trwy'r prosiect Amdani rydym wedi recriwtio gwirfoddolwyr sydd â phrofiad o fyw ag anabledau i edrych ar hanes anabledd yng Nghonwy.
74. Gweithio mewn partneriaeth â Chelfyddydau i Bobl Anabl Cymru a Menter Iaith ar brosiect 'Dim Amdanon Ni Hebdo Ni' i sicrhau ein bod yn cyrraedd y cymunedau llai eu llais yng Nghonwy.
75. Datblygu ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028 drafft (sef Strategaeth Conwy Gynhwysol), gan ymgorffori camau gweithredu o gynllun gweithredu Cymru Wrth-Hiliol a chynllun gweithredu LHDTTC+.
76. Wedi darparu dau weithdy ac wedi cynnal arolwg fel rhan o brosiect Grymuso Cymunedau Amrywiol i Gyflogaeth i gefnogi mynediad i gyflogaeth ar gyfer grwpiau lleiafrifol.
77. Wedi darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth o wrth-hiliaeth i uwch-reolwyr a rheolwyr canol.
78. Ymgynghori â'r cyhoedd am ein cyllideb ar gyfer 2024/25, a gofyn i bobl am eu barn am y ffordd yr ydym yn blaenoriaethu ein hadnoddau.
79. Datblygu Strategaeth Gyfathrebu dwy flynedd o hyd i wella ein dull o hysbysu a chyfathrebu gyda thrigolion Conwy.
80. Darparu hyfforddiant hygyrchedd digidol. Mae llawer wedi mynychu'r sesiynau sydd wedi cael eu canmol.
81. Wedi llunio cynlluniau cynefin Kickstarter ar gyfer Llanfairfechan, Penmaenmawr, Conwy a Llanrwst sy'n cynnwys rhestr o flaenoriaethau wedi'u nodi gan gymunedau.
82. Cefnogi Cyngor Tref Bae Colwyn i atynnu cyllid gan Lywodraeth Cymru i helpu gyda'r gwaith o gwblhau eu cynllun cynefin.
83. Datblygu Strategaeth Datblygu Aelodau 5 mlynedd a chefnogi rhaglen hyfforddi a gwerthuso.
84. Datblygu Strategaeth Cyfranogiad Cyhoeddus.
85. Cynnal lefelau uchel o bresenoldeb Aelodau mewn cyfarfodydd pwyllgor, sydd wedi cynyddu ers y cyfnod blaenorol, mae'n debyg oherwydd y cynnig am gyfarfodydd aml-leoliad.
86. Wedi darparu digwyddiadau i ddysgu sut i ysgrifennu adroddiadau a chyfarfodydd democrataidd i staff er mwyn gwella eu gwybodaeth a dealltwriaeth o brosesau democrataidd. Roedd y digwyddiadau hyn yn boblogaidd ac ar hyn o bryd mae rhestr aros ar gyfer sesiynau'r dyfodol.
87. Wedi adolygu'r Cyfansoddiad a'i alinio i Gyfansoddiad Enghreifftiol Cymru Gyfan
88. Wedi cynnal arolwg o'r holl orsafoedd pleidleisio i asesu'r lefel o gydymffurfiaeth ag anghenion hygyrchedd.
89. Cyflawnwyd adolygiad o ranbarthau pleidleisio a manau pleidleisio i wneud yn siŵr fod gan yr holl etholwyr gyfleusterau rhesymol ar gyfer pleidleisio.
90. Wedi anfon cardiau pen-blwydd at bobl ifanc 14, 16 ac 18 oed i godi ymwybyddiaeth am brosesau democratiaeth ac etholiadau a'u hannog nhw i gymryd rhan.

Canlyniad 9 – Mae CBSC yn wydn

91. Parhau i weinyddu nifer o grantiau Llywodraeth Cymru ar ran ein preswylwyr a'n busnesau, yn gynnwys:
  - i. 740 taliad grant dewisol tai – cyfanswm o £138,000;
  - ii. £127,000 at fanciau bwyd y sir;
  - iii. 640 o daliadau cymorth biliau ynni sydd wedi dod i gyfanswm o £192,000 i helpu pobl gyda'r costau ynni cynyddol.
92. Gweithredu system ariannol craidd newydd, Technology One.
93. Parhau i ddefnyddio proses awtomatiaeth roboteg i ddigido ac awtomeiddio trefniadau gweithio a lleihau'r angen i orfod mewnbynnu gwybodaeth â llaw.
94. Wedi sicrhau cyllid o £60,000 i ehangu'r ateb LoRaWAN ar draws y sir. Mae gwelliannau yn cynnwys: darparu monitorau o lefel afonydd, synwryddion lleithder pridd i amddiffyn coed; a monitorau oergelloedd a rhewgelloedd mewn ysgolion i awtomeiddio gwiriadau tymheredd.

95. Wedi darparu hyfforddiant i gryfhau gwydnwch y gweithlu, gan gynnwys, 'hyfforddiant ar ôl trawma' i staff yn gweithio ar y briffordd ac mewn adsefydlu tai; cynllunio gweithlu; datblygu gwydnwch personol; a hyfforddiant cyfryngau i'n Uwch Dîm Rheoli.
96. Wedi gwneud gwelliannau pellach i'n prosesau recriwtio, gan gynnwys: digideiddio'r broses rheoli swyddi gwag i'w wneud yn fwy effeithlon; adolygu'r tudalennau gwe a'r wybodaeth, sefydlu proses hysbysiadau swyddi, peilota templed swydd-ddisgrifiad newydd; a datblygu cyfres o gwestiynau cyfweliad safonol er mwyn cael cyfweliadau effeithiol.
97. Cynyddu nifer y taliadau a wneir ar-lein gan gwsmeriaid.

Beth allem ni ei wneud yn well? Ar beth sydd angen i ni gadw'r pwyslais?

1. Adolygu sefyllfa ein cyllideb yn rheolaidd, y ffordd y darperir gwasanaethau a'n prosesau busnes yn rheolaidd i gwrdd â'r cynnydd mewn costau a'r gostyngiad mewn cyllid fel ein bod, er gwaethaf yr heriau, yn cyrraedd cyllideb gytbwys (risg corfforaethol CR1.9.4).
2. Cynnal ein fflyd o gerbydau'n effeithiol i danategu a chynnal darpariaeth gwasanaeth yn effeithiol.
3. Gwella cynaliadwyedd y sector gofal cymdeithasol yn wyneb galw cynyddol, achosion mwy cymhleth a heriau recriwtio ac economaidd (materion corfforaethol – CI15 a CI19).
4. Gwella dewisiadau llety gofal cymdeithasol ar gyfer plant a phobl ifanc yng Nghonwy, gan leihau'r angen am leoliadau preswyl y tu allan i'r sir.
5. Mynd i'r afael â'r galw aruthrol am wasanaethau tai a digartrefedd (materion corfforaethol CI17 a CI18 a risg gorfforaethol - CR1.4.1).
6. Gwella'r ffordd yr ydym yn gweithio mewn partneriaeth â'r gwasanaeth iechyd gyda mwy o ffocws ar atal (materion corfforaethol - CI21).
7. Rheoli'r effeithiau o gynnydd mewn achosion o stormydd ar ein hisadeiledd ac adnoddau (risg corfforaethol CR1.1.1).
8. Rheoli ein hisadeiledd ffisegol er mwyn sicrhau ei fod yn ddiogel, yn gynaliadwy ac yn gadarn rhag yr hinsawdd (risgiau corfforaethol – CR1.1.1 a CR1.1.3).
9. Lliniaru ac addasu effeithiau Newid Hinsawdd a gweithio at ein targed carbon sero-net (risg gorfforaethol CR1.1.4).
10. Diweddarau ein Cynllun Rheoli Asedau i gynnal dull strategol i reoli ein hasedau (risg gorfforaethol – CR1.9.16).
11. Gwella ein dulliau recriwtio a chadw staff er mwyn sicrhau gweithlu cynaliadwy (mater corfforaethol CI13).
12. Rheoli effaith yr argyfwng costau byw ar ein gallu i adfer dyledion i'r Cyngor yn effeithiol.
13. Gwella'r gyfradd sy'n cwblhau ein hyfforddiant diogelu ar gyfer staff newydd drwy adnabod y rhwystrau sy'n atal staff rhag cwblhau'r hyfforddiant, yn enwedig i weithwyr achlysurol (risg gorfforaethol CR1.5.2).
14. Gwella ein seibergadernid a pharhad gwasanaethau yn sgil cynnydd yn y galw am wasanaethau digidol a mwy o fygythiadau seiber o'r tu allan, megis y rhyfel yn Wcráin (risg gorfforaethol CR1.9.12).
15. Cael datrysiad i warchod dogfennau digidol yn yr hirdymor (risg gorfforaethol CR1.9.2).
16. Gwella presenoldeb mewn ysgolion uwchradd ar ôl y pandemig, sydd ar hyn o bryd yn 89% ac yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol.
17. Monitro effaith ein dull gweithio hybrid ar ansawdd gwasanaethau, diwylliant timau a lles staff (risg gorfforaethol CR1.9.1).
18. Parhau i gynnig cymaint â phosib o gyfleoedd i'n staff ddysgu a defnyddio'r Gymraeg, ac i blant a phobl ifanc gael mynediad at yr iaith drwy eu haddysg.

6 Materion Llywodraethu

Rydym wedi cael cyngor ar oblygiadau canlyniad yr **adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Prif Bwyllgor

Trosolwg a Chraffu a'r Cabinet ac mae'r trefniadau yn **parhau i fod yn addas i'r diben ac yn cadw at y fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd y dylid eu datrys gyda chamau gweithredu newydd wedi'u hamlinellu isod.

Nid oes problemau llywodraethu sylweddol a thrwy ein gweithdrefnau llywodraethu rydym yn ymwybodol o'n risgiau a'n materion ac yn eu rheoli. Drwy ddilyn proses o hunan-arfarnu i adolygu ein heffeithiolrwydd, rydym wedi nodi'r camau canlynol:

- A1 Adolygu Canlyniad 9 y Cynllun Corfforaethol i gryfhau gwydnwch yn y tymor byr, tymor canolig a'r hirdymor.
- A2 Datblygu'r gwaith cynllunio ariannol tymor canolig ymhellach, yn enwedig i nodi camau gweithredu i gryfhau gwydnwch ariannol.
- A3 Adolygu'r dull ar gyfer caffael i gynyddu capasiti ac i wella cydlyniant gweithgareddau caffael.
- A4 Symleiddio prosesau gwneud penderfyniadau i ddileu rhwystrau biwrocraataidd ac i wella prydlondeb penderfyniadau, gan wella effeithiolrwydd y prosesau.

Ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, cynigir cymryd camau i ddatrys y materion uchod i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Byddwn yn cyfuno'r cynllun gweithredu hwn gyda'r camau a ddynodwyd yn yr hunanasesiad o berfformiad i ffurfio un cynllun gweithredu.

Mae ein trefniadau llywodraethu corfforaethol yn dal yn effeithiol i gefnogi'r Cyngor i addasu a darparu gwasanaethau heb unrhyw broblem â pharhad. Byddwn yn sicrhau bod y dull cadarn hwn ar gyfer llywodraethu yn parhau yn 2024-2025 ac i'r dyfodol wrth i ni fynd i'r afael â heriau. Mae ein trefniadau llywodraethu wedi gweithio'n dda i addasu i bwysau anferthol, ac er nad ydym eto'n gwybod beth fydd yr effeithiau hirdymor o ran cyllid a gwasanaethau cyhoeddus, gall y newid fod yn ddwys yn ogystal â darparu cyfleoedd newydd ac felly mae arnom ni angen parhau i sicrhau bod ein Fframwaith Llywodraethu yn addas i'r diben.

Casgliad

Mae gan yr Awdurdod fynediad at wybodaeth gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau mewn modd tryloyw mewn cyfarfodydd cyhoeddus a gofnodir. Mae'r trefniadau llywodraethu wedi cefnogi'r Awdurdod yn effeithiol drwy gyfnod anodd parhaus. Drwy raglen gynefino, mae pob aelod etholedig wedi cael gwybod am eu cyfrifoldebau cyfansoddiadol. Mae penderfyniadau yn destun craffu allanol a mewnlol effeithiol a lle y canfyddir gwendidau, mae cynlluniau gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ar unwaith a'u monitro. Yn seiliedig ar yr hunanasesiad hwn, y casgliad cyffredinol yw bod ein trefniadau llywodraethu ar gyfer y cyfnod 2023/2024 yn addas i'r diben ac yn cefnogi cyflawni ein hamcanion yn effeithiol.

Llofnod

Llofnod

Dyddiad

Dyddiad

**Rhun ap Gareth
Prif Weithredwr**

**Y Cyngorydd Charlie McCoubrey
Arweinydd y Cyngor**